

S. Sayısı : 220

Ceza muhakemeleri usulü kanununun 305 nci maddesinin tefsirine dair Başvekâlet tezkeresile Ceza muhakemeleri usulü kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun lâiyhası ve Adliye encümeni mazbatası (3/175),(1/346)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 6/3563

2-XII-1935

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

Adliye vekillüğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 25-XI-935 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ceza muhakemeleri usulü kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

I. İnönü

Esbabı mucibe lâiyhası

20 ağustos 929 tarihinden beri meri bulunan ceza muhakemeleri usulü kanunu, mahkemelerimiz tarafından muvaffakiyetle tatbik edilmektedir. Esası Almanyadan alınan bu kanunun memleketimizde tatbik edilmeğe başlandığı ilk zamanlarda tesadüf edilen güçlükler yavaş yavaş bertaraf olmaktadır. Bu kanunun daha iyi tatbik edilebilmesini temin etmek için lüzumlu görülen değişiklikleri havi (65) maddelik kanun lâiyhası hazırlanmıştır. Bu tadilat meyanında mahiyetleri itibarile çabuk görülmesi lâzımgelen meşhud cürüm vakalarında; Cümhuriyet müddeiumumilerinin salâhiyetleri genişletilmiş bulunmaktadır. Lâiyhada, vaka mahallinde sorgu ve sulh hakimleriyle Cümhuriyet müddeiumumileri tarafından yapılan tahkikatın, ilk tahkikatta tekrar edilmemesi esası kabul edildiği gibi, bu gün fiilen mevcut olmayan karar hakimliği teşkilâtı da kaldırılmıştır. Lâiyhanın kanunlaşması halinde ilk tahkikata lüzum görülmeyen hallerde Cümhuriyet müddeiumumileri; hazırlık tahkikatını havi dosyayı karar hakimi sıfatile hukuku amme davasının açılması için bir karar vermek üzere sorgu hakimliğine tevdi etmek mecburiyetinden kurtularak tahkikat evrakını bir iddianame ile doğrudan doğruya salâhiyetli mahkemeye vererek hukuku amme davasını açabileceklerdir. Bu şeklin kabulü ile duruşmaları çabuklaştırmak bakımından temin edilecek faide meydandadır. Buna mukabil karar hâkimliği namile ayrıca bir müessesemiz bulunmadığı için fiilen hiç bir şey değişmeyecektir. Lâiyhanın diğer hükümleri de sırf tatbikî bakımlardan bazı değişiklikleri ihtiva etmektedir.

Bu değişikliklerde kanunlarımızın prensiplerini muhafazaya ve tadilin ferî ve tatbikî cihetlere munhasır kalmasına azamî derecede dikkat edilmiştir.

Maddelerin esbabı mucibesi

Madde 14 : Bu maddede, salâhiyetli hâkim veya mahkemeden bir davanın kaldırılıb baş-

ka bir yere nakledilebilmesi için gösterilen sebepler şunlardır :

1 - Hâkim veya mahkemenin, hukukî veya filî sebeplerle kaza vazifesini ifa edemeyecek halde bulunması,

2 - Tahkikatın orada icrası ammenin emniyeti için tehlikeli olması,

3 - Şüpheli dai sebepler bulunması.

Bu sebeplerden üçüncüsünü teşkil eden (Şüpheli dai) hallerden bir kısmı bu kanunun 21 nci maddesinde gösterildikten başka 23 ncü maddesinde (Hâkimin bitaraflığını şüpheye düşürecek) diğer sebeplerden de hâkimin reddedilebileceği ve bu salâhiyeti Cümhuriyet müddeiumumisile maznun ve davacının da kullanabilecekleri yazılıdır. Bu suretle 14 ncü maddedeki (Şüpheli dai) kaydinin lüzumsuz kaldığı anlaşıldığından bu kanunun mehazı olan Alman kanununda da mevcut olmayan bu kaydın tayyi suretile madde düzeltilmiştir.

Madde 15, 17 ve 24 : Bu lâyiha ile ilk tahkikata tâbi tutulmayan işlerde Cümhuriyet müddeiumumilerine iddianame ile davayı doğrudan doğruya mahkemeye sevk etmek salâhiyeti tanınmış olduğundan 15 nci maddeden son tahkikatın açılması kararı tabiri kaldırılarak yerine (iddianame) kelimesi konmak ve 17 ve 24 ncü maddelere de (iddianame) tabirleri ilâve etmek suretile maddeler düzeltilmiştir.

Madde 26 : Muhik sebeblere dayanmak şartile hâkimi reddetmek salâhiyetinin kullanılması en meşru haklardan olduğu gibi, bu hakkın suiistimal edilmesi halinde de hak ve adaleti tavika çalışanların ceza görmeleri bu nisbette makul ve mantıkidir. Bu sebeble bu maddeye ilâve edilen bir fıkra ile bu ihtiyacın temini düşünülmüştür.

Madde 29 : Hâkimin vazifesini yapmaktan memnuiyet zannını veren hallerle bir hâkimin, reddini mucib sebepleri resen bildirilmesi halinde temyiz mahkemesinin doğrudan doğruya davanın nakline karar vereceği bu maddede yazılıdır.

Bu gibi haller mahiyetleri itibarile temyiz mahkemesini işgal edecek derecede mühim görülmemekle beraber bu usul işlerin geçikmesine de sebebiyet verdiğiinden bu hususda karar vermek salâhiyeti kanunun 26 ncü maddesi mucibince reddi hâkim taleblerini tetkike memur olan mercilere verilmiştir.

Bundan başka esas davayı tetkik eden mercilere; bu gibi hallere muttali oldukları takdirde davanın nakline resen karar vermek salâhiyeti de tanınmıştır.

Madde 40 : Sayılı kanun mucibince cuma kelimesi pazar olarak değiştirilmiştir.

Madde 66 : Bu maddedeki değişiklik; hazırlık tahkikatında ehli hibrenin tetkikine muhtaç olan işlerde Cümhuriyet müddeiumumisine ehli hibre tayini salâhiyeti vermekten ibarettir. Bu lâyiha ile hazırlık tahkikatındaki muamelelerin ilk tahkikatta tekrarlanmaması usulü kabul edilmiş olduğu için Cümhuriyet müddei umumilerine verilen bu salâhiyet te bu esasın zarurî bir neticesidir. (Madde 158)

Madde 110, 111, 112 : Kanunumuzun mehazı olan Alman ceza muhakemeleri usulü kanununun en mühim esaslarından biri de sorgu işleriyle karar vazifesini başka başka mercilere vermektir. İlk tahkikatı yaptıktan sonra sorgu hâkiminin vazifesi dosyayı müddeiumumiye tevdi etmekten ibarettir. Müddeiumumi tahkikatı kâfi gördüğü takdirde iddianamesini tanzim ederek dosyayı karar vermekle mükellef olan mahkemeye verir. Mahkeme de evrakı tetkik ederek kararını verir. Kanun alınırken sorgu işlerini sorgu hâkimine ve karar vermek vazifesini de karar hâkimine tevdi etmek suretile Alman kanununun gözetdiği bu prensib muhafaza edilmek istenmiş idi. Halbuki bilâhare karar hâkimliği teşkilâtı yapılmadığından hem sorgu işleri ve hem de karar vermek salâhiyeti muvakkat madde ile sorgu hâkimlerinde bırakıldı. Bu suretle kanunun kabul ettiği esas fiilen metruk kaldı.

Uzun zamanların verdiği tecrübelerle de anlaşıldığı üzere ilk tahkikat işinin sorgu ve karar işleri diye ikiye ayrılmasında amelî büyük bir faide yoktur. Bilâkis sorgu işlerini yapan sorgu hâkiminin aynı iş hakkında karar vermesi daha faideli olmaktadır. Her ne kadar sorgu hâkiminin sorgu esnasında edindiği bazı sabit fikirlere bağlı kalarak bu fikirlerin tesiri altında verdiği karar maznunların aleyhine olabileceği düşünülebilir. Fakat tahkikatı en ince teferruatına kadar yapmış olan bir hâkimin vereceği kararın ekseriyetle isabetli olacağı göz önüne alınırsa her iki işin birleştirilmesinde düşünülen bu mahzur zayıf kalır.

Sorgu ve karar işlerini ayırmak suretile ilk tahkikatı iki muhtelif mercilere veren esastan mülhem olan kanunumuz ilk tahkikatta mevküflara duruşma hakkını tanımakta ise de arzedilen sebeblere binaen bu lâyiha ile karar vermek salâhiyeti de sorgu hâkimlerine verilmiş ve bu suretle ilk tahkikatı ikiye ayırmak esasından vazgeçilmiş olduğundan duruşmadan amelî bir faide teminine de imkân kalmamaktadır. Duruşmanın kaldırılmasına karşı maznunlara tanınan itiraz hakkı teminat olmak üzere kâfi görülmektedir. Bu sebebledir ki, 110, 111, 112 nei maddelerin duruşmaya müteferri hükümleri kaldırılmak suretile maddeler düzeltilmiştir.

Madde 122 : Bu maddede yapılan değişiklik manayı aydınlatmak için (Maznunun tahkikatta hazır) kelimelerinden sonra (Bulunmaz) kelimesinin ilâvesi suretile ibareyi tamamlamaktan ibarettir.

Madde 154 : Bu maddeye Cümhuriyet müddeiumumilerine yeminle ifade almak salâhiyeti ilâve edilmiştir. Hazırlık tahkikatı ilk tahkikatta tekrar edilmeyeceği bu lâyiha ile kabul edilmiş olduğundan bu maddedeki değişiklik bu esasın neticesidir.

Madde 158 : Bu maddeye (Meşhud suçlar) da de tehirinde zarar umulan hallerde olduğu gibi sorgu ve sulh hâkimleriyle Cümhuriyet müddeiumumilerinin bütün tahkik muamelelerini yapabilecekleri esası konmuştur. Süratle tahkiki gerekli olan meşhud suçlarda ilk tahkikat esaslarına göre tahkikat yapıldığı takdirde tahkikatın en mühim kısmı vaka mahallinde ikmal edilmiş olacağından bu suretle mücrimlerin en kısa bir zamanda duruşmaya sevkedilmeleri imkânı temin edilmiş olacaktır.

Madde 161 — Bu maddenin sonuna ilâve edilen fıkra ile cümüşmeşhud tahkikatlarında Cümhuriyet müddeiumumilerinin, yapacakları hazırlık tahkikatını, ilk tahkikattaki usullere göre yapabilmeleri temin edilmiştir. Cümhuriyet müddeiumumileri tarafından ilk tahkikat usullerine göre tanzim olunan hazırlık tahkikatı ilk tahkikat mahiyetinde kabul olunarak ilk tahkikatta aynen kabul edilecektir. Bu suretle azamî sürat temin edilmiş olacaktır.

Madde 163 — Bu lâyihada karar hâkimliği teşkilâtı kaldırılmış ve müddeiumumilerin doğrudan doğruya iddianame ile mahkemeye dava açabileceği esası kabul edilmiş olduğundan bu madde de ona göre değiştirilmiştir.

Madde 171 — İlk tahkikatın yapılıp yapılamayacağı halleri gösteren bu maddedeki değişiklikler iki noktaya munhasırdır. Bir ilk tahkikattaki usullere göre Cümhuriyet müddeiumumileri tarafından yapılan hazırlık tahkikatları ilk tahkikatta muteber tutularak bu safhada yapılacak işlerin hazırlık tahkikatının noksanlarını ikmalden ibaret kalacağını tayin etmekte diğeri de müdafalarını hazırlamak için maznunlar tarafından ilk tahkikatın yapılması istenir. Ve bunun için kâfi sebepler gösterilirse ilk tahkikatın yapılması mecburî olacağı hakkındaki hükmü kaldırmaktadır. Bu lâyiha ile cürmümeşhud vakalarında Cümhuriyet müddeiumumilerinin yapacakları hazırlık tahkikatı ilk tahkikat mahiyetinde kabul edilmiştir ki birinci değişiklik bunun bir neticesidir.

İkinci noktaya gelince: hazırlık tahkikatından sonra Cümhuriyet müddeiumumileri takibat icrasına mecbur olmayıp hukuku amme davasının açılmasına mahal olmadığına karar vermek salâhiyetini haizdirler.

Hazırlık tahkikatında lehlerindeki delilleri gösterebilecekleri cihetle ilk tahkikatın açılmasında maznunlar için büyük bir menfaat yoktur. İşlerin uzamasına sebebiyet veren bu mecburiyetin kanda bırakılmasına bu itibarla lüzum görülemediğinden bu hüküm kaldırılmıştır.

Madde 174 : Bu maddede maznuna ilk tahkikatın açılmasına karşı muhalefet hakkı vermektedir. Şu kadar ki, maddenin yazılış tarzı itibarile bu hakkın kullanılacağı hali tayin etmek hususunda tatbikatta bazı güçlükler çekilmektedir. Maddenin anlamını aydınlatmak için muhalefet edilebilecek haller maddenin metnine sokulmuş ve karar hâkimliği teşkilâtı bu lâyiha ile kaldırılmış olduğundan maddenin metninde bu itibarla da bazı tashihler yapılmıştır.

Madde 176 : İlk tahkikatta maznunun lehinde ve aleyhinde tesbit edilebilecek delillerin hazırlık tahkikatında toplanması kabil olduğundan bu delilleri hazırlık tahkikatında tamamen toplanmış olan Cümhuriyet müddeiumumisi ilk tahkikata lüzum görmeyerek iddianamesini dosyasile beraber davayı görece mahkemeye verebilir.

Hazırlık tahkikatı evrakına nazaran ilk tahkikata lüzum olub olmadığını takdir ederek bu babda talebde bulunmak hakkı yalnız Cümhuriyet müddeiumumisine verilmiştir. Evvelce maznunlara da ve-

rilmiş olan bu hak işleri uzatmaktan başka bir faidesi olmadığı için kaldırılmıştır. Ancak müddeiumuminin ilk tahkikatın açılması hakkındaki talebinin reddine dair olan karar aleyhine müddeiumumi ile mustantık arasında noktai nazar ihtilâfı mevcut olduğu için bazı delillerin toplanması lüzumunu ileri sürerek maznuna itiraz hakkı tanınmıştır.

Madde 190 : Bu maddenin son fıkrası kaldırılmıştır. Bu fıkra, ilk tahkikatın bittiğinin maznuna bildirilmesini âmirdir.

Bu tebliğ muamelesi ekseriyetle bir çok işlerin gecikmesine sebebiyet verdiği gibi haklarında takibat yapılan kimselerin işleriyle alâkadar olarak neticeyi öğrenmeleri her vakit için mümkün olduğundan lüzumsuz bir muameleden ibaret kalmaktadır. Tatbikatta karşılaşılan güçlükler mukabilinde büyük bir faide temin etmeyen bu hüküm kanundan kaldırılmış ve bu lâyiha ile karar hâkimliği teşkilâtı kaldırmış olduğundan maddede bazı tashihlerde yapılmıştır.

Madde 192 : Bu madde hazırlık tahkikatı üzerine ilk tahkikata lüzum kalmayacak surette hukuku amme davasının da açılmasına kâfi deliller elde edildiği takdirde Cümhuriyet müddeiumumilerini hukuku amme davasının açılması için bir karar verilmek üzere evrakı karar hâkimine ve sulh hâkimlerinin vazifelerine aid işlerde de sulh hâkimlerine tevdi etmek mecburiyetinde de bulundurmaktadır. Kanunun geçirdiği beş senelik tatbik devresinde tecrübe ile anlaşılmıştır ki, bu usul amelî bakımdan hiç bir faide temin etmedikten başka lüzumsuz bir takım muamelelere, gecikmelere ve sorgu hâkimleri işlerinin yığılmasına sebebiyet vermektedir.

110 ncu maddenin esbabı mucibesinde de izah edildiği veçhile memleketimizde kuvvetli bir karar hâkimliği teşkilâtı yapılamaması yüzünden bu maddenin mühlhem olduğu esaslar nazarı sahadan filî ve tatbikî sahaya intikal edememiştir.

Bu sebebledir ki, Cümhuriyet müddeiumumilerine yaptıkları hazırlık tahkikatı neticesinde ilk tahkikata lüzum görmedikleri hallerde tanzim edecekleri iddianame ile doğrudan doğruya salâhiyetli mahkeme nezdinde dava açmak salâhiyeti tanınmış bu suretle hukuku amme davalarının takibinde pek mühim sürat ve kolaylık temin edilmiş olmaktadır.

Madde 194 : Bu madde, ilk tahkikat yapılmaksızın son tahkikatın açılmasına dair Cümhuriyet müddeiumumisi tarafından karar hâkimliğine verilen iddianamenin maznuna tebliğ edilerek kendisine müdafaasını hazırlamak imkânlarını bahşetmektedir. İlk tahkikat yapılan hallerde de tebliğatın buna göre yapılacağı zikrediliyor.

Bu lâyiha ile ilk tahkikata tâbi tutulmayan işlerde Cümhuriyet müddeiumumilerine bir iddianame ile salâhiyetli mahkeme nezdinde dava açmak salâhiyeti kabul edilmiş ve karar hâkimliği de kaldırılmıştır.

Madde bu esaslara göre düzeltilerek tebliğ esası da muhafaza edilmekle beraber vukubulacak talep ve muhalefetler hakkında karar vermek salâhiyeti sorgu hâkimlerine verilmiştir. Bu suretle teminatlar mahfuz bırakılarak usulü muhakeme basitleştirilmiş oluyor.

175 nci madde kaldırılmış ve 176 nci maddenin esbabı mucibesinde izah edildiği veçhile ilk tahkikatın açılmasını istemek hakkı maznunlara tanınmamış olduğu için lüzumu kalmayan son fıkra da kaldırılmıştır.

Madde 195, 196, 197 : Bu lâyiha ile karar hâkimliği kaldırılmış ve ilk tahkikat yapılmasına lüzum görülmeyen hallerde ve iddianame ile salâhiyetli mahkeme nezdinde dava açmak salâhiyeti Cümhuriyet müddeiumumilerine tanıtılmış olduğundan bu maddeler bu esaslara göre düzeltilmiştir.

Madde 201 : Bu maddenin ilk fıkrası 195, 196, 197 nci maddelerin değiştirilmesini gerektiren sebeplerle değiştirilmiştir. Mahkeme huzurunda her vakit dermeyan edilebileceği için bu maddenin son fıkrasile maznunlara temin edilmek istenen haklar da amelî faideyi haiz görülmemiş ve bu sebeble son fıkraya lüzum kalmamıştır.

Madde 202 : Ceza muhakemeleri usulü kanununun muvakkat (A) maddesinin sekiz numaralı bendi mucibince sulh mahkemelerinin vazifesi dahilinde olan cürümler için Cümhuriyet müddeiumumisinin yazılı iddiasına ve son tahkikatın açılması kararına lüzum kalmamıştır.

Binaenaleyh sulh hâkimleri Cümhuriyet müddeiumumileri tarafından bakılmak üzere kendilerine derkenarla tevdi olunan hazırlık tahkikatı evrakı üzerine duruşma icrasına mecbur ve suçlu

vazifeleri haricinde gördükleri takdirde ancak salâhiyettardırlar. Bu kararın tâbi olduğu muamele ceza muhakemeleri usulü kanununun 263 nci maddesinde musarrah olduğundan yukarıda yazılı muvakkat (A) maddesinin 8 numaralı bendine göre vücuduna esasen lüzum kalmamış olan 202 nci maddenin son fıkrası kaldırılmıştır.

Madde 203 - 204 : İlk tahkikat yapılmasına lüzum görülmeyen işlerde son tahkikatın açılması için bir karar alınması hakkındaki usul kaldırılmış olduğundan bu maddelerdeki (son tahkikatın açılmasına mahal olmadığına) tabirleri kaldırılarak yerine (muhakemenin menine) istilâhları konmak suretile maddeler düzeltilmiştir.

Madde 205 : Cümhuriyet müddeiumumilerinin hazırlık tahkikatında suçlu sanılan yalnız aleyhine olan hususları değil lehine olan eihetleri ve kaybolmasından korkulan delilleri toplamaları ve bu tahkikat sonunda takibe değer görmedikleri işler hakkında takibat icrasına mahal olmadığına karar vermek suretile sorgu hâkimleriyle mahkemelerin lüzumsuz işlerle iştigallerine mâni olmaları ve takibe değer gördükleri işlerin mercilerini isabetle tayin etmeleri iktiza eder. Bunların temini için bütün hazırlık tahkikatı evrakının müddeiumumilik kanalımdan geçmesi zarurî olduğundan bazı hallerde zabitanın duruşma yapılmak üzere bu evrakı doğrudan doğruya sulh mahkemelerine tevdi edebileceğine dair olan ceza muhakemeleri usulü kanununun 205 nci maddesinin tamamen kaldırılması muvafık görülmüştür.

Madde 208 : Son tahkikatın açılmasına dair olan kararın maznuna bildirilmesini âmir olan bu maddeye hukuku amme davasının açılmasına dair olan iddianamelerin de tebliğ edilmesini mecburî kılan bir kayıt ilâve edilmiştir. Bu lâyiha ile vücuda getirilen değişikliklerin zarurî bir icabı olmak üzere ilk tahkikata lüzum görülmeyen işlerde hukuku amme davasının açılmasına dair Cümhuriyet müddeiumumileri tarafından tanzim edilen iddianamelerin maznuna tebliğ edilmesi müdafaa-sını ihzar imkânını bahşetmek noktasından lüzumlu görülmüştür.

Madde 222 : Tehir olunan duruşmalara nihayet sekizinci gün başlanmadığı takdirde duruşmaya tamamen yeniden başlanacağını âmir olan bu madde memleketimizin mesafe yol ve nakil vasıtaları itibarile olan hususî vaziyeti icabı olmak üzere bazı müşkilâtları doğurmaktadır. İşleri sürüncemelere sevkeden bu gibi kayidlerden mahkemeleri kurtarmak maksadile madde zarurî haller dışında duruşmalara sekiz günden fazla fasla verilemez, şeklinde düzeltilmiştir.

Madde 226 : Ağır cezalı işlerin dışında maznun isterse mahkeme kendisini mahkemede hazır bulunmak mecburiyetinden vareste tutabilir. Lâyihada maznunun mahkemenin bulunduğu kaza dışında olubda mahkemeden hazır bulunmaktan vareste tutulması için bir dilekde bulunmadığı ve duruşma gününde hazır bulunmadığı hallerde maznunun giyabında ve duruşmaya devam edebilmek için mahkemeye bir takdir selâhiyeti verilmiştir. Mahkemelerin böyle bir selâhiyetile techiz edilmelerine işlerin birikmesine mani olmak bakımından şiddetle lüzum görülmüştür.

Madde 230 : Bu maddeye ilâve edilen fıkralar şunlardır:

1 - Suçluları birden artık olan davalarda bunlardan bir kısmına tebliğat yapılmaması veya tebliğat yapıldığı halde mahkemede hazır bulunmamaları halinde hazır bulunanlar hakkında duruşma yapılabilmesi,

2 - Suçlulardan bir kısmına münhasır sebeblerle davanın uzamak zaruretinin göstermesi halinde o sebeblerle alâkası olmayanlar hakkındaki davaya devam olunabilmesidir.

Bu iki hüküm eski usulümüzde tatbik olunmakta idi. Bilhassa süratle bitirilmesi lâzım gelen mevkuflu işlerde maznunların mukadderatının bir an evvel teayyün etmesi bakımından çok faide temin ediyordu.

Yeni kanun tatbik mevkiine girelidenberi tatbikatta en ziyade müşkilâta ve işlerin celselerce uzamasına sebebiyet veren engel böyle bir salâhiyetin mevcut bulunmamasıdır.

Bu lâyiha ile mahkemeye verilen salâhiyet, takdirini kullanmak şartile lüzum görürse mahkemede hazır bulunmayan veya duruşmaya mani sebebleri bulunan suçluları davadan ayırarak hazır bulunan ve duruşmaya engelleri olmayan maznunların duruşmalarına devam edebilmekten ibarettir ki usulümüzün basitleştirilmesi ve kolaylaştırılması bakımlarından bu hükümlerin ne kadar faydeli olduğunu izaha ihtiyâç yoktur.

Madde 251 : Cümhuriyet müddeiumumisine tebaan davasını takib ve karar ve hükümler aleyhine kanun yollarına tevessül etmek hakkını haiz olan davacılar davalarını teşrih etmek salâhiyeti verilmiş ve davanın aydınlatılması ve hakikata daha eyi varılması için bu salâhiyete lüzum görülmüştür.

Madde 253 : Bu maddenin birinci fıkrasında duruşmayı neticelendiren karar ve hükümler arasında (Duruşmanın tatili) kararı zikrolunduğu halde ikinci fıkrasında duruşmanın tatilini icab ettiren haller arasında maznunun gaib olması duruşma sırasında akıl hastalığına duçar olması halleri zikredilmemiş ve bu eksiklik tatbikatta bazitereddütleri celb etmekte bulunmuş olduğundan madde bu bakımdan tamamlanarak düzeltilmiştir.

Madde 255 : Duruşma sırasında suçdan zarar görenlerle maznunlardan birinin yaşının tashihi icabettiği takdirde ceza muhakemeleri usulü kanununda bir sarahat vücut bulunmadığı için duruşma bu noktada durdurularak yaş tashihi meselesinin hukuk mahkemesince hükme raptedilmesini beklemek icab etmektedir. Bu maddenin sonuna ilâve edilen bir fıkra ile ceza mahkemelerine bu hususda selâhiyet vermek suretile ceza davalarının süratle intaı temin edilmiş olacaktır.

Madde 258 : İlk tahkikata tâbi olmayan işlerde Müddei umumilerin evrakı iddianeme ile aid olduğu mahkemeye verebilecekleri 196 nci madde de tasrih edilmiş olmasına göre bu madde de yazılı (Son tahkikatın açılmasına dair olan kararda) fıkrasından sonra (Hukuku amme davasının açılmasına mütedair bulunan iddianamede) ibaresinin ilâvesine lüzum görülmüştür.

Madde 259 : 258 nci maddenin değiştirilmesini icab ettiren sebebden dolâyı bu maddeye de (Hukuku amme davasının açılmasına mütedair bulunan iddianamede yazılı) ibaresinin ilâvesine lüzum görülmüştür.

Madde 262 : Mahkeme kararname ve selbî vazife kararında suça uyduğu beyan olunan kanun madde veya fıkrasını derecesi dun bir mahkemenin vazifesine dahil görürse selbî vazife kararı ittihaz edebileceği tabiidir. Aksi takdirde muhtelif derecelerdeki mahkemeler arasında selbî vazife ihtilâfı tehaddüs edemez ve bu ihtilâfların ne suretle halledileceğine dair olan kanun hükümlerinin tatbik kabiliyeti kalmaz. Kanun maddesi eski şekilde yüksek dereceli mahkemenin derecesi dun mahkemeye karşı mutlak surette vazifesizlik kararı ittihaz edemeyeceği manasını çıkarmağa müsaid olduğundan ve tatbikatta yüksek dereceli mahkemelerin bu yanlış zehaba kapılarak derecesi dun mahkemelere aid olan işleri görmeğe kendilerini mecbur telâkki ettikleri ve vazife ihtilâfı ihdas ettikleri hallerde de müşterek yüksek vazifeli mahkemelerin bu ihtilâfları hallederken maddenin sebebiyet verdiği yanlış telâkkiye tâbi olarak merci tayininde hata ettikleri görüldüğünden maddeye duruşmada anlaşılan vasf ve mahiyetini ileri sürerek kelimelerinin ilâvesile muhtaç olduğu vuzuh ve sarahat verilmiştir.

Madde 263 : Mahkemelerden verilen vazifesizlik kararlarının son tahkikatın açılmasına dair olan bir kararın bütün neticelerini hâsıl edeceğini bu madde tesbit etmektedir. Teşkilâtımız itibarile sulh mahkemelerine giren dava dosyaları Cümhuriyet müddei umumilerinin elinden geçmeyip doğrudan doğruya zabıta tarafından yazılan basit bir fezleke ile verilmektedir. Bu davalar ekseriyeti itibarile ilk duruşmada sulh mahkemelerinin vazifeleri haricinde olduğu anlaşılacak ağır cezaya gitmektedir. Ağır ceza mahkemeleri bu eksik tahkikatla hüküm vermeyecekleri için sorgu hâkimlerinin vazifelerini üzerlerine alarak tahkikatı derinleştirmeğe ve bunu temin için de uzun uzun meşgul olmağa mecbur kalmaktadırlar. Bu gibi davaların mevkufu işlere taallük ettiği tasavvur edilince vaziyetin ne kadar elim bir safhaya gideceği tahmin edilebilir. Bu mahzuru kaldırmak maksadiledir ki 202 nci maddede yapılan tadil ile sulh mahkemelerinden çıkan vazifesizlik kararları üzerine Cümhuriyet müddei umumileri o işi iddianeme ile doğrudan doğruya mahkemeye sevk etmek veya ilk tahkikat talebile sorgu hâkimlerine tevdi etmek şıklarından birini ihtiyarda serbest bıraktı. Bu değişikliğin neticesi olmak üzere ki 263 nci maddede yapılan değişiklikle sulh mahkemelerinden verilen kararlar diğer mahkemelerin kararlarından ayrılarak bunlar son tahkikatın açılması kararı mahiyetinde kabul edildi.

Madde 297 : Bu maddedeki değişiklik; bir kaydın kaldırılmasından ibarettir. Tatbikatta : (Sulh hâkiminin dava neticesine taallük etmeyen kararları) ibaresi birçok tereddütler ve münakaşaları icab

ettirmektedir. Aslında da mevcut olmayan ve lüzumsuz görülen bu kayid kaldırılmak suretile madde düzeltilmiştir.

Madde 305 : Kanunun bu maddesi temyizi kabil olmayan hükümleri şu suretle saymaktadır.

- 1) 20 liraya kadar olan (yirmi lira dahil) hafif para cezası hükümleri,
- 2) Hususî kanunlar mucibince yirmi liraya kadar (yirmi lira dahil) verilen ceza hükümleri,
- 3) İdarei hususiye ve belediye işlerinde boğazı tokluğuna çalışmak cezası hükümleri,
- 4) Sair hususî kanunlarda katî olduğu yazılı bulunan hükümler.

Lâyihada yapılan değişiklikler ve sebepleri de şunlardır.

1 - Otuz liraya kadar olan (otuz lira dahil) para cezası hükümleri katî olarak kabul edilmiştir.

Bu suretle evvelâ para cezasının ağır veya hafif olması gibi bir fark gözetilmeyerek otuz liraya kadar olan para cezası hükümleri mutlak surette temyize tâbi tutulmamıştır.

Hususî kanunlardaki para cezaları için kanun; zaten böyle bir fark gözetmediğinden bu hükümden mülhem olan lâyiha da para cezaları hükümleri arasındaki bu farkı kaldırmış ve bu para cezalarını müstelzim olan suçların umumî veya hususî kanunlarda yazılı olmasına da farklı tutmamıştır. Mahiyetleri itibarile aralarında pek büyük bir fark olmadığı için temyize tâbi tutulmayan para cezaları hükümlerini 20 liradan otuz liraya çıkarmıştır.

2 - Aşağı haddi otuz lira para cezasını geçmeyen suçlara müteallik beraet hükümleri; kanunda bu hüküm eksik kalmıştı. Otuz lira para cezası hükümleri katî olarak kabul edilince bu miktar cezası müstelzim suçtan beraeti mutazammın hükümlerin de katî olmasını kabul etmek zarurî olur ki lâyiha bu eksikliği tamamlamış oluyor.

3 - İdarei hususiye ve belediye işlerinde boğazı tokluğuna çalışmak cezası ve hükümleri,

Bu fıkra kanundan çıkarılmıştır. Çünkü bu hususta hüküm vermek salâhiyeti hususî bir kanun ile belediye meclislerine verilmiş ve bu hükümlerin katî olduğu hususî kanunda musarrah bulunmuştur.

4 - Ceza muhakemeleri usulü kanununun 379 ve 386 nci maddeleri hükmüne göre verilecek para cezası hükümleri de katî olduğundan bu fıkraya (bu kanun ile) kelimesinin ilâvesine lüzum görülmüştür.

Bu maddede yapılan değişikliklerin kanunun prensipleri göz önünde tutularak küçük işlere münasır kalmasına dikkat edilmiştir.

Bu değişikliklerin tesirleri büyük ve mühim işlerde derhal görülecektir. Temyiz mahkemesini işgal edecek bir kıymet ve mahiyeti haiz olmayan bu küçük işler, umumî işlerin dörtte üçünü teşkil edecek kadar çoktur. Bunların tehacümü karşısında büyük işlere hasredilmesi lâzımgelen zaman çok daralmaktadır. Bu sebebledir ki her memlekette olduğu gibi temyize kadar gidebilecek işlerin tasnif ve tahdidine zaruret görülmüştür. Netekim Yüksek Kamutaya sunulan mahkemeler teşkilâtı kanununda bu hususta bazı takyidat konmuştur. Bu lâyiha ile kabul edilen kayıtlar pek ehemmiyetsiz küçük işlere inhisar etmektedir. Kabulü halinde işlerin daha salim bir mecrada yürüyeceği muhakkaktır.

Madde 310 : Temyiz şartlarından bahseden bu madde de yapılan değişiklik temyiz için depo edilmesi lâzımgelen parayı hükümlerin derecesi ehemmiyetine göre nisbî bir şekle koymaktan ibarettir. Filhakika kanun kabahatlara müteallik hükümlerin temyizinde para deposu aramamakta ve onun haricindeki hükümler için de bunların ehemmiyeti ne olursa olsun mutlak surette maktuan on lira depo edilmesini şart koymaktadır. Lâyihada kabahatlerin depodan istisnası için makul bir sebep görmediğinden sureti umumiyede temyiz edilen hükümler için depo parasını on liradan yirmi liraya kadar maktu ve üç yüz liradan fazla para cezası ile tazminatı ihtiva eden hükümler için de her yüz lira için beş lira artırılmak suretile nisbî şekilde para depo edilmesini temyiz için kabul etmiştir. Deponun yüz lirayı tecavüz edemeyeceğini de ayrıca tasrih etmiştir.

Bundan başka madde ; muhtelif cezalara hükmedildiği takdirde depo edilecek paranın ne suretle hesap edileceğine dair bazı usuller koymuş ve depodan müstesna olanları tesbit etmiştir.

Madde 313, 314 : Temyiz şartlarından olan lâyiha vermek usulü kaldırılmış ve istida kâfi görülmüş olduğundan bu maddeler bu bakımdan düzeltilmiştir.

Madde 315 : 313 ve 314 üncü maddelerin esbabı mucibesi meyanında gösterilen sebeplerden dolayı bu maddede bazı tashihler yapılmakla beraber temyiz şartlarına riayet edilmemesinden dolayı mahallî mahkemesinin temyiz istidasının reddine dair verdiği karar aleyhine temyize müracaat edeceklerden temyize müracaat için muayyen olan para deposunun yarısı nisbetinde bir depo parası alınması şartı konmuştur. Bu suretle kendilerini haklı görmedikleri halde mahza zaman kazanmak için temyize müracaat edeceklere karşı bir müeyyide kabul edilmiş oluyor.

Madde 317 : Temyiz şartlarının yerine getirilip getirilmediğini araştırmak ve yerine getirilmemiş ise bu hususdaki istidaları, şayanı kabul olmadıktan dolayı redetmek, kanunun 115 nci maddesi mucibince hükümleri temyiz edilen mahkemelere aid bir vazife iken bu vazifelerini yapmaksızın dosyayı temyiz mahkemesine gönderen hakim ve mahkemelere karşı bir müeyyide olarak tatbik edilmek üzere temyiz mahkemesine ihtar vermek selâhiyeti kabul edilmiştir.

Madde 330 : İadei muhakeme, beraet etmiş olan maznunlar hakkında mevzuu bahis ise maddedeki mahkûm tabirlerinin bu vaziyetteki hakkında kullanılması doğru olamaz. Bu sebeble aslında olduğu gibi mahkûm yerine maznun veya mahkûm tabirleri konmak suretile madde düzeltilmiştir.

Madde 346 : Bu maddenin mevzuu ; davacılar tarafından müracaat edildiği takdirde takib edilebilecek olan davalarda alâkadarların müracaatı üzerine davaya iştirakta âmme menfaati görülürse Cümhuriyet müddei umumilerinin davayı tahrik ve açılmış olan davalara da bu sebeple iştirak edebilmelerini temin etmek maksadına dayanmaktadır. Halbuki maddenin yazılış tarzından mutlak bir mana çıkarılarak alâkadarları tarafından dava açılmadan evvel şahsî işlerden dolayı Cümhuriyet müddei umumilerince hukuku âmme davası açıldığı görülmüştür. Bunun önüne geçmek için bu lâyiha ile maddeye vuzuh ve katiyet verilmiş ve Cümhuriyet müddei umumilerinin bu gibi işlerde ancak alâkadarların müracaatları üzerine davaya iştirak edebilecekleri tasrih edilmiştir.

Madde 350 ve 351 : Bu lâyhada karar hâkimliği teşkilâtı kaldırılmış ve müddei umumilerin de iddianame ile mahkemeye dava açabilmeleri esası kabul edilmiş olduğundan şahsî davacının da doğrudan doğruya mahkemeye müracaat eylemesi muvafık görülmüş ve mezkûr maddeler bu şekilde değiştirilmiştir.

Madde 352 : 350 ve 351 inci maddelerde izah edilen sebebe binaen karar hâkimlerine aid vazife selâhiyetli mahkemeye verilmiş ve bu mahkemelerin duruşmanın reddine dair verecekleri karar aleyhine de itiraz hakkı tanınmıştır.

Madde 365 : Ceza muhakemeleri usulü kanunu prensib olarak, suçdan zarar görenlere, eğer mevzu bahis suç 344 nci maddede yazılı suçlardan ise ; Cümhuriyet müddei umumisinin iştirakine hacet kalmaksızın doğrudan doğruya ceza mahkemelerinde dava açmak ve eğer suç bu maddede yazılı olanların dışında kalan bir suç ise Cümhuriyet müddei umumisini tahrik ile hukuku âmme davasını açdırmak ve hukuku âmme davası evvele açılmış ise tahkikatın her safhasında bir istida vermek suretile bu davaya müdahale ve iltihak edebilmek hakkını tanımıştır. Fakat madde mehzazından alınırken (Tahkikatın her halinde) manasına gelen ibare kanuna (Muhakemenin her halinde) şeklinde geçmiş ve bu şeklele madde, müdahalenin yalnız mahkeme safhasında olabiliş ilk tahkikatta olamayacağı gibi kanunun koyduğu prensibin tamamen zıddı olan bir mana çıkarılmasına müsaid bulunmuş olduğundan kanunun diğer maddelerile (370 - 371) ahengi temin için maddede bazı tashihler yapılmasına lüzum görülmüştür.

Madde 366 : Yukarıki maddenin değiştirilmesini gerekli kılan sebeplerden dolayı bu maddede de bazı kelime tashihleri ve değişiklikler yapılmıştır.

Madde 392 : Suç mevzuu olmayan fakat müsadereye tâbi bulunan eşyayı müsadere edecek merci gösterilmediğinden tatbikata tesadüf edilen müşkülâtı kaldırmak için maddeye bir fıkra ilâve edilmiştir.

Madde 399 : Bu maddede yapılan değişiklik ibareye vuzuh vermek ve birde madde yalnız doğurmak üzere bulunan kadımlar hakkındaki infazın tehîr edileceğinden bahsedib doğuran kadımlar hakkında sakit bulunuyor halbuki henüz doğurmuş olan bir kadın hakkındaki hükmün infazı hem kendi sıhhatini ve hem de çocuğunun hayatını tehlikeye koyacağından maddeye doğuran kadımların doğurdukları tarihten altı ay geçmedikçe haklarındaki hükmün infaz edilmeyeceği ilâve

edilmiş ancak çocuk ölür veya başka bir yere verilirse bu takdirde doğum tarihinden iki ay geçtikten sonra hükmün infaz edilebileceği de tasrih edilmiştir.

Madde 411 : Bu maddede hazırlık tahkikatı neticesinde hukuku âmme davasının açılmasına mahal görülemeyen hallerde kimin karar vereceği musarrah olmadığından buna göre maddeye bir fıkra ilâve edilmiştir.

Madde 414 : Bu maddenin ikinci fıkrasında masrafa karar vermek salâhiyeti yalnız mahkemeye tanınmıştır. Halbuki birinci fıkrada maznunun muhakemesinin menine karar verilen hallerde müstedinin masrafla ilzam edileceği yazılıdır. Bundan dolayı muhakemeden meni halinde müstetâfa da aynı salâhiyeti tanımak ve birinci fıkra ile tenazuru temin etmek için mahkeme kelimesinden sonra hâkim kelimesinin ilâvesi suretile mezkûr madde değiştirilmiştir.

Madde 421 : 825 numaralı (Ceza kanununun mevkii meriyete vazına müteallik kanun) un 27 nci maddesile tenazuru temin etmek için bu maddenin bu suretle değiştirilmesine lüzum görülmüştür.

Madde 2 : 110, 111, 112 nci maddelerin değiştirilmesini icab ettiren sebebler beyan edildiği esnada memleketimizde henüz teşkil edilmeyen karar hâkimliği teşkilâtının kanundan çıkarılması lâzımgeldiği mufassalan izah edilmiş idi. Bu sebebledir ki karar hâkimliği tâbirinin kaldırılarak yerine sorgu hâkimi tâbirinin konulduğunu ve aynı zamanda sorgu hâkimlerinin karar hâkimlerine aid vazifeleri yapacaklarını gösterir bir madde tanzimine lüzum görülmüş ve bu madde bu maksadla yazılmıştır.

Madde 3 : 110, 111, 112 nci maddelerin değiştirilmesini icab ettiren sebebler gösterilirken ilk tahkikatında duruşmanın lüzumsuzluğu hakkında tafsilât verilmiş idi. Bu maddelerdeki değişikliğin zarurî bir neticesi olmak üzere 113, 114, 115 nci maddeler ve değiştirilen 174 nci madde ile maznunlara salâhiyetsizlik ve hukuku âmme davasının kabule şayan olmaması hallerinde itiraz hakkı tanınmış olduğundan ibkasma lüzum kalmayan 175 nci madde kaldırılmıştır.

Ceza muhakemeleri usulü kanununun 305 nci maddesinin tefsirine dair Başvekâlet tezkeresi (3/175)

T. C.

Başvekâlet

9 - XII - 1935

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/3414

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Ceza muhakemeleri usulü kanununun 305 nci maddesinin tefsiri hakkında Adliye vekilliğinin yazılan 2 - XII - 1935 tarih ve 447/321 sayılı tezkere sureti sunulmuştur.

İşin tefsir yolile halline ve sonunun bildirilmesine Yüksek müsaadelerini dilerim.

Başvekil

I. İnönü

Adliye vekilliğinin 2 - XII - 1935 tarih ve 447/321 sayılı tezkeresi suretidir.

Yirmi liraya kadar olan (Yirmi lira dahil) hafif para cezası hükümlerile hususî kanunlar mucibince yirmi liraya kadar - yirmi lira dahil - verilen ceza hükümlerinin temyiz kabiliyeti olmadığı ceza muhakemeleri usulü kanununun 305 nci maddesinin ikinci fıkrasında gösterilmiştir.

Maddede hususî kanunlar için mevzubahs (Yirmi liraya kadar) tâbirinin mutlak olarak yazılı bulunması, bazı yerlerde bu tâbirden maksadın, fıkranın ilk hükmünde olduğu gibi hafif para cezası olduğu ve bazı yerlerde de, tâbirin mutlaklığına binaen ağır para cezalarının da bu hükme dahil bulunduğu kanaatini vererek bu kabîl hükümlerin temyiz kabiliyeti görülmekte ve görü-

memekte olması gibi başka başka muamele ve usullerin tatbikine sebebiyet vermekte olduğu cari muhabereden anlaşılmıştır.

Fıkranın ilk hükmünde hafif para cezasından bahsedilmiş olmasına göre; hususî kanunlara atfedilen para cezalarının da hafif mahiyette olduğu ve şu itibarla yirmi liradan aşağı da olsa; umumî ceza kanununda olduğu gibi hususî kanunlardaki ağır mahiyeti havi para cezalarının da temyizi kabil bulunduğu düşünülmekte ve bunların ayrı hükümelere tâbi tutulmasını mucip bir sebep mevcut olmaması da bu düşünceyi teyit etmekte ise de, tatbik ve muamelâta birliği temin etmek ve bu hususta vukua gelen, gelmede olan tereddüt ve ihtilâfların önüne geçmek üzere keyfiyetin tefsir yolile aydınlatılması için gereğinin yapılmasına yüksek müsaadelerini dilerim.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Karar No. 39

Esas No. 3/175, 1/346

1 - VI - 1936

Yüksek Reisliğe

Ceza muhakemeleri usulü kanununun bazı maddelerini değiştiren ve Adliye vekilliğince hazırlanarak Başvekâletin 2 - XII - 1935 tarih ve 6/3563 sayılı tezkeresile Adliye encümenine havale edilen kanun lâyihası Adliye vekili Ş. Saraçoğlu ve Adliye müsteşarı Hasan Menemenci ve ceza işleri umum müdürü Haydar Yücekök huzurlerile okunmuş ve müteaddid celselerde incelenmiştir.

1929 tarihinde meriyet mevkiine konan ceza muhakemeleri usulü kanununda yapılan bu değişikliklerin o tarihtenberi tatbikatta görülen lüzum ve ihtiyaçları karşılamak maksadile yapıldığı ve bu cümleden olarak o kanunun esas hükümleri arasında mevcut bulunup adli teşkilâtımızda yapılamayan ve yapılmasında da katî zaruret ve büyük bir fayda görülmeyen karar hâkimlerinin kanundan kaldırılması ve bu hâkimlerin vazifeleri muvakkat maddelerle sorgu hâkimi ve asliye mahkemesi reis ve hâkimine verilmiş olduğundan bunların da tadil lâyihasında esas vazife olarak hangi mercilere verileceği gösterilmiş ve ceza işlerinde amme menfaatlerini korumayı ve kamusal hakları bozmaya cüret edenlerin en çabuk yoldan adalet icaplarına uygun surette cezalandırılmaları için faydalı ve kolaylıklı usul kaideleri koymayı ve bununla beraber ferdin müdafaa haklarının da kuvvetli kanunî teminata bağlamak esaslarının muasır hukuk prensipleri dairesinde gözönünde tutularak faydası

görülmeyen formaliteye müteallik hükümleri kaldırmayı istihdaf ettiği mucip sebepleri gösteren lâyiha ile encümende ağızdan verilen izahlardan anlaşılmıştır.

Encümen bu izahlara göre hazırlanan kanun lâyihasını esas itibarile tetkik ve kabule değer bulmuştur.

Tadil lâyihası merî ceza muhakemeleri usulü kanununda 65 maddeyi değiştirmekte ve üç madde ile muvakkat maddeleri de ilga etmektedir.

Yapılan değişiklikler hulâsası yukarıda yazılan esaslara göre hazırlanmış olmakla Hükümetin her madde hakkında ayrı ayrı gösterdiği sebepler encümenimizce incelenerek münakaşa edilmiş ve bunun sonucunda teklif olunan hükümlerden çoğu olduğu gibi kabul edilmekle beraber bazıları değiştirilmiş ve yapılan tetkikat kanunun bütün maddelerine de teşmil edilerek teklif haricinde bir takım maddelerde dahi değişiklikler ve düzeltmeler yapılmıştır.

Encümen kanunda değiştirilen ve düzeltmeler yapılan maddeler hakkındaki düşüncesini ayrı ayrı aşağıda izah ve tafsil eylemiştir.

Madde 14 — Davanın naklinden bahis olan bu maddede davanın nakli sebepleri arasında (Şüpheyi dâi) haller çıkarılmış olup bu kaydı lüzumsuzluğu için Hükümetin gösterdiği sebepler ekseriyetle yerinde görülmüş ve madde aynen kabul edilmiştir.

Alman kanunundan iktibas edilmiş olan ceza muhakemeleri usulü kanunumuzdaki (Daii şüphe kaydi aslında bulunmayıp eski usul kanununda olan bir hükmün nakli suretile meri kanuna girmiştir. Halbuki bütün alâkalıların bu kayde dayanarak talep edecekleri dava nakli hususları bu talepleri tetkike salâhiyetli olan mercileri işgal ederek şüpheli sayılacak hallerin tasrih ve tahdidine de imkân bulunmadığından fena niyete müstenit olmasa bile işleri uzatmağa yol açacak bir kayd olduğu ve halbuki Adliye vekiline verilen maddede yazılı ammenin emniyetini korumağa dayanan davanın nakli salâhiyeti şüpheli halleri de şümulü dairesine alabilen bir hüküm olduğundan (daii şüphe) kaydinin maddeden çıkarılması teklifi ekseriyetle musib görülmüştür.

Şüphe dai hallerin maddede bırakılması reyinde bulunan azanın mütalesası; filî ve hukukî sebeplerden başka hâkimlerin, muhitin haklı veya haksız beliren hissiyatının manevî tesiri altında kalmak gibi ihtimaller karşısında teminat bakımından bu halin de dava nakline bir sebep olarak maddede yazılı olmasının faydalı bulunacağı dermeyan kılınmıştır.

Encümen, ekseriyeti yukarıda yazılı düşüncesinden başka bu mütalesaya karşı hâkimin reddine dair olan kanundaki hükümler azlık reyinde bulunanların endişesini gidermeğe kâfi olacağı kanaatinde bulunmuşlardır.

Bu madde hakkında yapılan münakaşada, nakle karar vermek salâhiyetinin Temyiz mahkemesine aid olması teklif olunmuştur. Maddedeki (Yüksek vazifeli mahkeme) kaydine göre kaza daireleri ayrı bulunan yerlerde zaten nakil taleplerini Temyiz mahkemesi tetkik ile karara bağlamakta ve ancak aynı kaza mıntakasındaki bir yerde davanın nakline ora ağır ceza mahkemesince bakılmakta olmasından bu mercinin böylece değişebilmek vaziyetine karşı Temyiz mahkemesinin tek bir tetkik mercii olarak kabul edilmesinin daha kolaylık temin edeceği söylenmiş ve bu arada ağır ceza işlerinde ilk tahkikatı yapan sorgu hâkiminin de Ağır ceza mahkemesine mensub sayılması iktiza edeceğinden, ağır cezalı işler için talep edilecek dava nakli işlerinde oranın Ağır ceza mahkemesinin salâhiyetli sayılmaması icab ettiği mütalesası ilâve olunmuştur. Buna karşı vazife ve salâhiyet meselelerinde de yüksek vazifeli mah-

kemeler tetkik mercii olarak kanunda gösterilmesine göre hem o hükümlerle tenazuru muhafaza ve hem de bu kabil taleplerin çoğunun aynı mıntakadaki Ağır ceza mahkemesi tarafından bakılması çabukluğu temin etmekte olduğundan, tatbikatla takarrür etmiş olan maddedeki eski hükmün ipkasma ekseriyetle karar verilmmiştir.

Lâyihada değiştirilen 15 ve 17 nci maddelerde; Cümhuriyet müddei umumilerinin ilk tahkikat yapılmasına lüzum görmedikleri işlerde yapacakları iddianame ile işi mahkemeye doğrudan doğruya gönderebilecekleri kabul edilmiş olduğundan bu işlerde son tahkikatın açılması için ayrıca bir karar verilmek lüzumu ortadan kalktığından, bu değişikliğe göre ilk tahkikat yapılmayan işlerdeki salâhiyetsizlik iddiasının bildirilmesi şekli değiştirilmiş ve bu yoldaki Hükümet teklifi encümence olduğu gibi kabul edilmiştir.

18, 19 ve 20 nci maddelere sorgu hâkimleri ilâve edilmesi suretile encümence değiştirilerek bu lâyihaya konmuştur.

Madde 24 — Bitarafılığı şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı bir hâkimin reddi talebinin ne zaman yapılacağı gösteren bu maddeye, Cümhuriyet müddei umumilerinin ilk tahkikat yapılmasına lüzum görmedikleri hallerde doğrudan doğruya tanzim edecekleri iddianame ile işi mahkemeye sevk edebileceklerinden bu vaziyete göre maddeye ilâve yapılmış ve yeni tadille göre bu ilâve lüzumlu olmakla, olduğu gibi kabul edilmiştir. Yalnız hâkimin reddine sebep teşkil eden hâdis sonradan hâdis olmuş ise bunun sonradan da dermeyan edilebilmesi tabii bulunduğundan maddeye bu yolda ayrıca bir fıkra eklenmiştir.

Madde 26 — Hâkimin reddini istemek hakkını veren ve bu talebi hangi mercilerin tetkik edeceğini gösteren bu maddede red talebinin vârid olmaması veya aksi sabit olması hallerinde para cezası alınması için teklifte yapılan hüküm encümence de yerinde görülmüş ve yalnız para cezasının miktarı her iki halde ziyadeleştirilmiştir. Böylece hukuk usulü muhakemeleri kanununa konmuş olan para cezası hükmünün ceza işlerinde de tatbik olunacağına dair 1582 sayılı kanunun ikinci maddesi ilga olunmuş ve lüzumlu olan bu müeyyide asıl kanunun alâkalı olan bu maddesine eklenmiştir.

Madde 40 — Burada tatil günü pazar olarak değiştirilmiş ve kanunun aslında mevcut olup teklif lâyihasında kaldırılmış olan son fıkranın lüzumuna mebni encümence maddede ipka edilmiştir.

Madde 45 — Evvelce değiştirilmiş olan bu maddede bu lâyihaya göre yapılması lâzımgelen bazı tabir tashihleri yapılmıştır.

Madde 59 — Meşhut suçlarla gecikmesinde zarar umulan hallerde C. Müddeiumumilerinin ve sulh ve sorgu hâkimlerinin hazırlık tahkikatı sırasında şahitlere yemin verebilmeleri salâhiyetinin daha geniş ve açık olarak bu maddede yazılması bu lâyiha ile yapılan değişiklik sebepleri ve maksatlarına göre encümence gerekli görülerek bu suretle madde tertip olunmuştur.

66 ncı madde : Teklif lâyihasında acele hallerde C. Müddeiumumilerinin de ehli hibre tayin etmelerinin lüzumlu ve faydalı olması düşüncesile değiştirilen bu madde encümence de olduğu gibi kabul edilmiştir.

Madde 110, 111, 112 — Bu maddeler tevkif hallerinde tevkif müzekkeresinin geri alınması ve maznunun itirazı veya mevkufiyetinin devamına lüzum olup olmadığını tetkike müteallik hükümleri ihtiva etmektedir.

Karar hâkimi teşkilâtının kanundan çıkarılmış olmasına ve duruşmalı itirazın da kaldırılmış bulunmasına göre maddelerde bu sebepten dolayı zarurî olarak düzeltmeler yapılmıştır. Encümen bu maddeleri teklif gibi kabul etmiştir.

Madde 122 — Kefalet parasının irad kaydine dair olan teklif lâyihasında bu maddede yapılan değişiklik madde hükmüne vuzuh vermek maksadile olduğu görülmüş ve bu cihet encümence de tasvip edilmiştir. Şu kadar ki encümen, kefalet parasının irad kaydedilmesine karar vermezden evvel yalnız kefilin izahat vermek üzere davet edilmesini kâfi görmüş ve maznun zaten ortada bulunmadığından bunun da çağırılması hakkındaki kaydı maddeden çıkarmıştır.

Madde 124 — Tevkif ve salıverme kararlarını vermeğe salâhiyetli olan mercileri gösteren bu maddeye asıl kanunun muvakkat (A) maddesinin ikinci bendi ilâve edilmek suretile salâhiyetli makamların nereleri olduğu ve vazifelerinin nelerden ibaret bulunduğu derecedilmiştir. Böylece asıl kanundaki karar hâkimliği teşkilâtının yapılmasına kadar muvakkat mahiyette olan hükümler bu teşkilâta lüzum kalmadığına

göre kanunun esasları arasına alınmıştır.

Madde 126 — Bu madde hazırlık tahkikatında maznunu el altında bulundurmak için sulh hâkiminden alınacak tevkif kararının hukuku amme davası açılmamışsa tevkife aid müzekkerenin C. müddeiumumisinin talebile sulh hâkimi tarafından geri alınacağı ve bir taraftan da maznunun salıverilmesine müddeiumuminin emredebileceğini göstermektedir.

Encümen, (Hukuku amme davası henüz açılmamışsa) cümelesine vuzuh vermediği lüzumlu görmüş ve maddeyi yeniden kaleme almıştır.

Hazırlık tahkikatında maznunun her hangi bir mülâhaza ile tevkifine sulh hâkiminden karar alındıktan sonra hukuku amme davası açılmayacaksa veya mevkufiyetin devamına lüzum görülüyorsa tevkif kararının hükümsüz sayılması maksada uygun ve yerinde bir hüküm sayılmıştır. Meri kanunda olduğu gibi tevkif müzekkeresinin istirdadı için hem işi sulh hâkimine göndermek ve hem de bir taraftan maznunu salıvermek bir formalite işi olmaktan başka bir şey olmadığı ve bu hallerde maznunun salıverilmesi esası kabul edilince evvelce verilen tevkif müzekkeresinin kendiliğinden hükümden düşmesi daha kestirme ve amelî bir usul olacağı kanaatine varılmıştır.

Cümhuriyet müddei umumisi hukuku amme davasını açmamağa katî olarak karar vermeyip te ancak mevkufiyet halinin devamına lüzum görmediği hallerde bu madde hükmünün doğru olmayacağı hakkında encümence serdedilen mütalealar üzerine yapılan münakaşalarda her ne kadar bu mütaleayı beyan eden aza, Cümhuriyet müddeiumumisinin talebini varit görerek evvelce tevkife karar veren sulh hâkiminin mevkufiyetin devamına lüzum olup olmadığını da tetkik ve takdir ederek karar vermesi lâzım geldiği ve buna göre işin hâkime gönderilerek karar alınması icap edeceğini dermeyan etmişlerse de hukuku amme davasını açmak salâhiyeti bu kanunun kabul ettiği esaslı prensipe göre (Kanunda yazılı bazı istisnaî hallerden gayri) Cümhuriyet müddeiumumilerine aid olduğundan eski usullerde cari olduğu gibi müddeiumumiler bir nezaret altında bulunmadıklarından esas işi tetkik ve tahkika salâhiyetli olmayan sulh hâkiminin hazırlık tahkikatı sırasında C. Müddeiumumisine gerek hukuku amme davasını hiç açmayacağı hususlarda ve gerekse

işe nüfuz ederek hâsıl ettiği kanaate ve topladığı delillerin mahiyetine göre mevkufiyet halinin devamına mahal görmediği hallerde evvelce talebi üzerine istihsal ettiği tevkifi mutazammın kararını kendiliğinden hükümsüz kalması ve C. müddeiumumisi tarafından maznunun salıverilmesine emir verilmesi C. Müddeiumumilerinin salâhiyetlerine aid bahsi geçen prensiplere uygun görülerek aksi mütaleaya encümenin ekseriyeti iştirak etmemiş ve ekseriyetin reyine göre yazılan madde değiştirilen maddeler arasında bu lâyihaya ilâve olunmuştur.

Madde 128 — 1876 sayılı kanun ile evvelce değiştirilmiş olan bu maddenin metninde bu lâyihadaki değişikliğe göre bazı ibareler düzeltilerek lâyihaya konmuştur.

Madde 154 — Bu lâyiha ile tadil olunan 59 ncu maddede C. Müddeiumumilerinin de yemin vererek şahit dinleyebilecekleri haller gösterilmiş olduğundan bu madde metnindeki (Şahitleri yeminle dinleyemez) diye mevcut olan hüküm maddeden çıkarılmıştır.

Madde 158 — Bu madde bu teklif lâyihasına göre meşhut suçlarla gecikmesinde zarar umulan hallerde sorgu ve sulh hâkimleriyle C. Müddeiumumilerinin lüzum görülen bütün tahkik işlerini yapabilmeleri hükmünü ihtiva etmektedir. Hazırlık tahkikatı safhasında tevkiften başka bütün tahkik muamelelerini yapabilmeye sorgu hâkim ve C. Müddeiumumilerinin salâhiyetli olmalarının muvafık olduğuna encümen kanaat etmiştir. Sulh hâkiminin hazırlık tahkikatında tevkif kararı vermeğe zaten salâhiyeti olduğundan bu maddede yazılı halde dahi bu salâhiyeti muhafaza edilmiştir.

Madde 161 — Hazırlık tahkikatında sorgu ve sulh hâkimleri tarafından idare olunan tahkik işlerini meşhut suçlarla gecikmesinde zarar umulan hallerde Cümhuriyet müddeiumumileri dahi yapabileceklerinden bu işler sonradan ilk tahkikata tâbi tutulsa dahi yeni tadilâta göre tekrar edilmeyeceğinden tahkik işlerinde sulh ve sorgu hâkimleri gibi Cümhuriyet müddeiumumilerinin de refakatinde bir zabıt kâtibinin bulunması ve tanzim olunacak evrakın ilk tahkikatta cari usullere göre kâtibe de imza ettirilmesi tasrih ve maddeye ilâve kılınmıştır.

Madde 163 — Hazırlık tahkikatı neticesi, hukuku amme davasının açılmasını haklı gösterecek mahiyette ise Cümhuriyet müddeiumumisi

ilk tahkikatın açılması için sorgu hâkimine bir talepname veya mahkemeye bir iddianame vermek suretile bu davayı açar.

Bu maddedeki değişiklik ilk tahkikata tâbi olmayan veya C. Müddeiumumisine lüzum görülmeyen hususlarda bir iddianame ile doğrudan doğruya mahkemede hukuku amme davası açabilmek usulünün, işlerin çabuk görülmesi maksadile kabul edilmiş olmasıdır. Şurası kayde şayandır ki C. Müddeiumumisi sulh mahkemelerinde görülecek işler için de iddianame tanzimine mecbur olmalarıdır.

Meri kanunun tatbikatında zabıt makamları tarafından doğrudan doğruya sulh mahkemelerine evrak ve dosyaların gönderildiği ve sulh mahkemelerince de bunlara bakıldığı görülmüşse de bu tarzın C. Müddeiumumilerinin vazife ve salâhiyetleri bakımından kanunun ruhuna uygun bulunmadığı tabiidir. Sulh mahkemelerine verilecek işlerde C. Müddeiumumilerinin tanzim edecekleri iddianamelerin şekli 205 nci maddede gösterilmiştir.

Bu maddenin son fıkrasında hukuku amme davası açılmadığı takdirde bundan maznunu haberdar etmek için evvelce maznunun hâkim tarafından sorguya çekilmesinin şart olduğu hakkındaki son fıkradan bazı hallerde C. Müddeiumumisi tarafından da maznun sorguya çekilebileceğinden (Hâkim tarafından) cümlesi tay ile ihbar keyfiyetinin mutlak olarak sorguya çekilmekle meşrut bulunduğu ifade edilmiştir.

Madde 171 — İlk tahkikatın ağır cezalı işlerde mecburî ve diğer işlerde C. Müddeiumumisinin talebile yapacağı gösteren bu maddede meşhut suçlarla tehirinde zarar umulan haller dolayısıyla 158 nci maddenin verdiği salâhiyete göre hazırlık tahkikatında yapılan muamelelerin ilk tahkikatta tekrarlanmayarak yalnız noksan kalan kısımların ikmal ettirilmesi beyan olunmaktadır. Yalnız yemin verilmeyerek dinlenmiş olan şahitlerin ilk tahkikatta yemin verilerek tekrar dinlenmesi tabii ve zaruridir.

Hazırlık tahkikatı sırasında yemin verilmeyerek şahitlerin dinlenmesi gecikmesinde zarar olmayan işlere aid olduğundan ilk tahkikatta bu şahitlerin yemin verilerek tekrar dinlenilmesi yukarıdaki fıkrada yazılı ilk tahkikatta işlerin tekrarlanmamasına dair olan hükme aykırı sayılmamak lâzımgelir.

Sulh mahkemelerinin göreceği işlerde ilk

tahkikat yapılmaz. Yalnız irtibat dolayısıyla yüksek vazifeli mahkemeye aid bir dava ile birleştirilen işlerde ilk tahkikat sırasında bu ehe-tin de tahkik olunması istisnâî bir hal olarak caiz olacağına dair asıl maddenin son fıkrasında mevcut hüküm, olduğu gibi bırakılmıştır.

Madde 174 — Bu madde ilk tahkikatın açılmasına maznun tarafından serdedilebilecek muhalefet göstermektedir. Teklifte muhalefet sebepleri metne yazılmışsa da encümen, 173 nci maddede yazılı ret sebeplerine müstenit olarak maznun tarafından dermeyan edilebileceğini kayıt ile iktifa etmiş ve bu maddede tekrar yazılmasına lüzum görmemiştir.

İlk tahkikatın açılmasına dair karara karşı maznunun muhalefetiün yerinde olup olmadığının asliye mahkemesi reisi veya hâkimi tarafından tetkik edilmesini encümen daha isabetli görerek maddeyi bu suretle tertip etmiştir.

Madde 176 — İlk tahkikat talebinin reddine dair sorgu hâkimi tarafından verilen karara karşı C. müddeiumumisiyle maznunun itiraz salâhiyetini gösteren bu maddede maznun için yalnız delillerin toplanması bakımından itiraz hakkı kabul edilmesi suretile teklif lâyihasında yapılan değişiklik encümence olduğu gibi kabul edilmiştir.

Madde 178 — İlk tahkikat ıcrası sorgu hâkiminin vazifesi olduğu halde Cümhuriyet müddeiumumisinin talebi üzerine merî kanunda karar hâkiminin kararla bu işin salâhiyetli sorgu hâkiminin kaza dairesinde salâhiyetli olmayan bir sulh hâkimine verebileceğini gösteren bu madde de karar hâkimi yerine bu vazife asliye mahkemesi reis veya hâkimine verilme suretile encümence değişiklik yapılarak bu madde de tadiller arasına katılmıştır.

Madde 190 — Sorgu hâkimi tarafından yapılan ilk tahkikat neticesinde tahkikat gayesinin elde edildiğine kanaat hâsıl olunca iddiasını bildirmek üzere evrak C. müddeiumumiliğine verildikten sonra müddeiumumî başka noktalardan bazı tahkikte bulunmasını isteyipte sorgu hâkimi bu talebi kabul etmezse buna dair bir karar verilmesini C. müddeiumumisi karar hâkiminden isteyeceği asıl kanunda yazılı olup karar hâkimlerinin kaldırılması sebebiyle bu vazife asliye mahkemesi reis veya hâkimine verilmiş ve ayrıca maddenin sonuna konan bir kayitle de mahkeme reis veya hâkiminin bu bapta verecek-

leri kararın katî olduğu tasrih kılınmıştır.

Madde 192 — Karar hâkimlerinin kaldırılmasına göre düzeltilen bu madde teklif lâyihasında olduğu gibi kabul edilmiştir.

193 nci maddede iddianamenin ihtiva edeceği hususlar arasında şahitlerin isimlerinin dahi yazılması lâzımgelceğine dair bir tavzih yapılarak bu maddenin değiştirilmesi encümen azasından biri tarafından teklif olunmuşsa da madde iddianame muhtevasının ne olduğunu açık olarak göstermiş (ve sübut delilleri) diye yazılı olan hüküm şahitleri şumulü dairesine aldığından ayrıca maddede bir değişiklik yapılmasına lüzum olmadığı ekseriyetle kararlaştırılmıştır.

Madde 194 — Bu maddede ilk tahkikata tâbi olan veya tutulan işlerde son tahkikatın açılmasına karar verilmesi talebine dair iddianamenin bir suretinin maznuna tebliğ edileceği ve maznunun kanunun metninde yazılı taleplerde bulunup bulunmayacağını veya son tahkikatın açılmasına karşı muhalefeti olup olmadığını bildirmek üzere üç gün mehil verildiği ve bu bapta ki talep ve muhalefetlere sorgu hâkiminin karar vereceği gösterilmektedir. Teklifte bu lâyiha ile yapılan değişikliklere göre maddede düzeltilmeler yapılmış ve encümence de muvafık görülmüştür. Yalnız asıl kanunun son fıkrasının encümence ipkısı lüzumlu sayılmış ve bu fıkra ile maznuna acele itiraz hakkı tanınmış ve itiraz sebepleri de 173 nci maddeye atf suretile tayin ve tesbit edilmiştir.

195, 196 ve 197 nci maddeler karar hâkimlerinin kaldırılmış olmalarına göre metinlerde yapılması zarurî olan düzeltmelere göre kalemeye alındığından lâyihadaki teklif olduğu gibi encümence kabul olunmuştur.

Madde 201 — Son tahkikatın açılması hakkında sorgu hâkimi tarafından verilen karara karşı Cümhuriyet müddeiumumisi evvelce muhakemenin menine karar verilmesini istemiş olsa dahi işi iddianame ile mahkemeye vermediği yani sorgu hâkiminin karara ittibaa mecburdur. Lâyihada kanunun aslında mevcut itiraz salâhiyeti çok yerinde olarak kaldırılmış ve iş mahkemeye gönderilmiş olmak itibarile itiraz edilen hususlar mahkemede de hal ve tetkik edilebileceğinden buna müteallik haklar mahfuz bulunmakta ve ayrıca bir itiraz yolunun bulunması ise işleri geciktireceğinden faydasız olduğu anlaşılmaktadır.

Hükümet teklifindeki bu sebepler encümen-
ce de musip görülerek madde olduğu gibi kabul
olunmuştur.

Madde 202 — Bu madde, son tahkikatın
açılması kararında salâhiyetli mahkemenin han-
gisi olduğunu gösteren hükmü tazaminun etmek-
tedir. Teklif lâyihasının esbabı mucibesinde
beyan olduğu üzere sulh hâkimi Cümhuriyet
müddeiumumisi tarafından iddianame ile kendi-
sine tevdi olunan işler hakkında ancak duruşma
yapmak suretile selbî vazife kararı verebilece-
ğinden ve bu karar hakkındaki hükümler de 263
ncü maddede gösterilmiş olduğundan bu madde-
nin lüzumsuz olan son fıkrasının tayyi encümen-
ce de münasip görülmüştür.

203 ve 204 ncü maddelerde, son tahkikatın
açılması için karar hâkimi tarafından bir karar
verilmek usulü bu lâyiha ile kaldırılmış olduğuna
göre, düzeltilmeler yapılarak kaleme alınmış
ve encümenimizce de olduğu gibi kabul edilmiş-
tir.

Madde 205 — Bu madde sulh mahkemelerin-
de doğrudan doğruya duruşma yapılan haller-
den bahsetmektedir. Hükümet teklifinde bu
tarzda duruşma kaldırılmış ve encümen de bunu
münasip görmüştür.

Ancak encümen sulh mahkemelerinde görü-
lecek işlerin de C. Müddeiumumileri tarafından
iddianame ile sevk edilmesi esasının « şimdiye
kadar tatbikatta görülen yanlış telâkkilerin önü-
nü alacak surette » tazyihini tensip ettiğinden
madde yeni baştan kaleme alınmıştır. Bununla
sulh mahkemelerinde görülecek işler için C.
müddeiumumilerinin tanzim edecekleri iddiana-
melerin mücmel bir tarzda tanzim edilerek sulh
mahkemesine gönderileceği ve bu iddianamelerin
maznuna tebliğine lüzum olmadığı da işaret edil-
miştir.

Madde 208 — Bu madde, sorgu hâkimi tara-
fından son tahkikatın açılmasına dair verilecek
kararlarla ilk tahkikat yapılmayan işlerde müd-
dei umuminin iddianamesinin celpname ile bir-
likte maznuna bildirileceğini göstermekte olup
müdafa hakkını mahfuz tutan bu hüküm yeni
değişikliklere uygun olarak tertip edilmiş oldu-
ğundan bu teklif bir kelime tashihle aynen ka-
bul edilmiştir.

Madde 212 — Bu madde metnindeki (Topla-
masını) kelimesi (Toplanmasını) olacağından

bu suretle encümence düzeltilerek lâyihaya kon-
muştur.

Madde 219 — Bu madde duruşmanın ne su-
retle olacağını göstermektedir. Encümen, asıl
kanunun muvakkat A maddesinin 8 numaralı
bendindeki sulh mahkemelerinde yapılan duruş-
malarda C. müddeiumumisinin bulunmayacağı-
na dair olan hükmü münasebeti itibarile bu mad-
deye son fıkra olarak ilâve etmiştir.

Madde 222 — Bu maddede encümenin yaptı-
ğı değişiklik; teklifte yazılı (talik) yerine (te-
hir) kelimesini koymaktan ibarettir.

Kanuna göre tehir; mahkemeye arz edilen de-
lillerin duruşma gününde ihzar olunamaması ve-
ya vaktin gecikmesi gibi bir sebeple duruşma-
nın o gün intağ edilemiyerek başka güne bira-
kılması halidir. Tehire dair olan karar reis ta-
rafından verilir ve her iki duruşma arasındaki
fasıla (8) günden fazla olamaz.

Talika gelince: Mahkemeye yeni delil top-
lamak gibi zaruret görülen hallerde duruşmanın
geri bırakılmasıdır ki buna mahkeme karar ve-
rir.

Tehir ve talik mefhumlarının izah edilen bu
şekle göre bu maddedeki talikin (tehir) olarak
değiştirilmesi encümence lüzumlu görülmüştür.

223 ncü maddedeki (hazır olması) cümlesi
usul istilahlarına göre muvafık olmadığından bu
cümle yerine (ihzar) tabiri konmuş ve böylece
madde düzeltilmiştir.

224 ncü maddede maznunun savuşmasının
önüne geçmek için mahkemeye tedbir alınacağını
gösteren birinci fıkrada (savuşmasının) şek-
linde olması lâzım gelen kelime (savuşmaması-
nın) suretinde yanlış yazılı bulunmasından bu
yanlışlık düzeltilmiştir.

226 ncü maddede maznunun talebi üzerine a-
ğır cezalı işlerden başka işlerde duruşmadan va-
rste tutulmasına karar vermek salâhiyetinin
genişletilip talep olmadan da maznun mahkeme-
nin kazası dışında bulunursa duruşmada bulun-
mak mecburiyetinden vareste bırakmağa mahke-
menin salâhiyetli olmasına dair Hükümet lâyi-
hasındaki teklif, ceza işlerinde gıyapta duruşma
yapılmaması prensibine aykırı görüldüğünden
encümen tarafından kabul olunmamış ve Hükû-
metin de iltihakile madde eski şeklinde ipka edil-
miştir.

230 ncü madde hakkında Hükümetçe birinci
fıkra olarak eklenmesi istenen ve birden fazla

suçluları bulunan davada tebligat yapılmayan veya tebligat yapıldığı halde hazır bulunmamak halinde hazır bulunanlar için duruşma yapılması teklifinden Hükümet sarfınazar etmiş ve asıl maddedeki (bir kaç davalar) cümlesi bir kaç dava şeklinde düzeltilerek madde aslı gibi bırakılmıştır.

Hükümet teklifinde bu maddeye ilâve edilmek istenen son bir fıkrada (suçlulardan bir veya bir kaçına munhasır sebeplerle dava uzamak zaruretini gösterirse o sebeplerle alâkalı olmayanların davalarının ayrılıp görülebilmesi) hakkındaki hüküm de encümence münakaşa edilerek kanunun 2 nevi ve 4 nevü maddeleri bu kabîl işlerde maksadı temin etmekte olduğundan bu fıkranın maddeye konması kabul edilmemiştir.

Madde 236 — Yeni değişikliklere göre iddianame ile işlerin mahkemeye verilebileceğinden son tahkikatın açılmasına dair olan karardan sonra iddianamenin de maddeye kaydedilmesi zarurî bulunmakla encümence bu ilâveler yapılmıştır.

Madde 251 — Duruşmada delillerin münakaşasından sonra söz sırasının tanzimine mütedair olan bu madde de cezada usulî bir nazariye olan son söz maznunun olmak hakkı her suretle mahfuz bulundurulmak kaydile davacı ve mesulübilmalin söz söyleyeceği sıralar tesbit edilmiş ve C. Müddeiumumisinin maznun veya müdafinin sözlerine karşı cevap vermesi salâhiyeti madde de gösterilirken reisin takdirile bu arada davacı ve mesulübilmalin de cevap makamında söz söylemeleri hakkı kabul edilmiş ve yukarıda gösterildiği üzere bunlara karşı müdafinin söz söyleyebileceği ve en son sözün maznunun olduğu madde de kayıt ve işaret olunmuştur.

Madde 253 — Bu madde hakkındaki Hükümet teklifinde ikinci fıkraya gaipler hakkında mahkemenin duruşmanın tatiline karar vereceğine dair bir hüküm konmuştur. Encümence yapılan görüşmede maznun gaip ise usul kanunumuzun esasına göre duruşma hiç açılmayacağı gibi duruşma sırasında maznunun gaip olduğu hallerde yapılacak muamele de 224 nevü maddede tasrih edilmekte olduğundan bu değişikliğe lüzum olmadığı gibi adı yazılı madde hükmünü de ihlâl edeceğinden teklif kabul edilmemiş ve yalnız kanunun asıl maddesine maznunun akıl hastalığına tutulduğu tahakkuk etmesi hali encümence ilâve edilmiştir.

Madde 225 — Bu madde cezaî mesuliyet bakımından maznunun yaşı meselesinin düzeltilmesine ihtiyaç görülen hallerde bu işin hukuk mahkemesinde görülerek neticeye kadar ceza davasının yüz üstü kalması doğru görülmemiş ve böyle hallerde nüfus kanunu hükümlerine göre yaş düzeltilmesi işlerinin ceza mahkemelerinde görülebilmesi ve bunun esas hükümle tenyiz olunabilmesi yolunda maddeye konması teklif olunan hüküm encümencimizce de zaruret ve ihtiyaç karşılayıcı mahiyette görülerek kabul ve tasvip edilmiştir.

Yaş meselesinin düzeltilmesi işi yalnız maznunlara münhasır olunurup suçtan zarar gören şahısların da yaşlarını tahkiki gerek suçluya tertip olunacak ceza bakımından ve gerekse suç unsurunun mevcut olup olmadığı noktadan ehemmiyeti haiz bulunmakla ceza mahkemelerinin suçtan mağdur olanlar hakkında da aynı veçhile karar vermeleri tabii ve muktazidir.

Sulh mahkemelerinde görülen ceza işlerinde yaş noktasından bu maddede yazılı şekilde yapılacak tetkikler sırasında bu madde metninde (Nüfus kanunundaki usullere göre) diye kayıt konmuş olduğundan sulh mahkemelerinde dahi müddeiumuminin hazır bulunması tabii ve zaten bahsi geçen kayıt bu lüzumu ifade etmekte bulunmuş olduğundan bazı aza tarafından sulh mahkemelerinde yaş işlerinin tetkiki sırasında C. Müddeiumumilerinin bulunması lüzumunun madde de tasrihine dair ileri sürülen mütaleanın zait sayılarak kabulüne ekseriyetle mahal görülmemiştir.

Madde 257 — Bu maddenin her iki fıkrasındaki (Suç) vasfı mahkemenin takdir ve kararına göre taayyün edecek bir netice olduğundan her iki yerde suç yerine encümence (Fîl) denilmek suretile maddede değişiklik yapılmış ve bu suretle mahkemenin fîli vasıflandırması hakkındaki serbestisi de teyid olunarak ifade olunmuştur.

Madde 258 — Bu maddede yapılan değişiklik C. Müddeiumumilerinin ilk tahkikat yapılmayarak ve son tahkikatın açılması için karar almadan iddianame ile mahkemeye işi sevk edebileceklerine göre madde metnine (Veya hukuku anme davasının açılmasına mütedair bulunan iddianamede) kaydı ilâve edilmiş ve böylece tertip olunan Hükümetin teklifi aynen kabul olunmuştur.

Madde 259 — Bundan evvelki maddede beyan edildiği gibi iddianamenin ilâvesi lüzumuna mebni lâyhaya bu kayid eklenmiş ve encümence de olduğu gibi kabul edilmiştir.

Madde 262 — Bu madde takibatta vuzuhsuzluk dolayısıyla çıkan müşkileri karşılamak üzere tertip edilmiştir. Encümen bir işin mahkemeye sevki sırasında suçun tavsif edilen mahiyetine göre o mahkemenin dunundaki başka bir mahkemeye aid olduğu duruşma yapılmadan açıkça anlaşılın işlerde işin sevkolunduğu mahkemenin vazifeli mahkemeye o işi tevdi karar vermesine mani olmadığmdan bunun hilâfı bir anlayısı ortadan kaldırmak maksadile yapıldığı anlaşılın bu değişikliği isabetli görmüştür. Ancak duruşma sonunda suçun tahakkuk eden vasfına göre dun vazifeli bir mahkemeye aid olsa da bu halde vazifesizlik kararı verilemeyeceğine hasredilen bu tadil kabul edilmiştir.

263 neü maddenin tadil teklifinden Hükümet sarfınazar etmiş ve bu encümence de musip görülerek asıl madde ipka olunmuştur.

Madde 283 — Kanuna göre gayip maznunların mallarını haczedebilecek makamın karar hâkimi olduğuna ve bu hâkimlerin de bu kanunla kaldırılmış bulunmasına göre bu vazife asliye mahkemesi reis veya hâkimine verilmiştir. Kanunun muvakkat maddesinde zaten mevcut olan bu hüküm münasebeti dolayısıyla buraya konulmuştur.

284 neü madde de yukarıdaki maddedeki sebebe göre değiştirilmiştir.

Madde 286 — Bu maddedeki (Komasım) tâbiri (Kommasım) olacağından ona göre metin düzeltilmiştir.

293 neü maddede (merciini) tabiri (Mereinin tayininde) ve 296 neü maddede (kanunun) kelimesi (kanun) olacağından bu iki maddedeki ibare hataları düzeltilmiştir.

Madde 297 — Ceza işlerinde itirazdan bâhis bulunan bu madde kanunda hilâfı yazılı olmadığı duruşmaya mütedair olmayan kararlar aleyhine itiraz olunabileceği gösterilmiştir. Bu kararları veren makam ve merciler maddede işaret olunmuştur. Meri kanundaki ikinci fıkra maddenin son fıkrası olarak olduğu gibi ipka edilmiştir.

Asıl kanunun son fıkrası C. Başmüddeiumisininin (1221) sayılı kanunla haiz olduğu itiraz salâhiyetinin mahfuziyetini göstermekte ise de

bu itiraz temyiz kararlarına karşı olduğuna göre bu fasılla alâkası bulunmadığından bu fıkra maddeden kaldırılmış ve C. Başmüddeiumisininin itiraz ve tashihi karar salâhiyetleri temyize aid hükümler arasına konmuştur.

Madde 298 — Encümen bu maddenin birinci fıkrasında mahkeme kararları aleyhine itiraz edilmeyeceği hakkındaki hüküm bu kanunun esas prensiplerinden olmak itibarile ipka edilmiştir. Ancak ikinci fıkrada istisnâ olarak tevkife; hacze ve üçüncü şahıslara taallük eden kararlara itiraz edilebileceğine dair olan hükümden tevkife aid olan kısmının kanunun tatbiki sırasında yalnız maznunun mahkemece tevkifine karar verildiği halde bu noktadan itiraz salâhiyeti kabul edilmekte olduğu ve halbuki, C. Müddeiumumisi tarafından maznunun tevkifi talep olunupta mahkemece reddedilirse veya maznunun talebi üzerine tevkif kararı kaldırılarak tahliye karar verildiği halde bunlara karşı C. Müddeiumumisininin itiraza salâhiyeti olması lüzumlu bulunduğu azadan biri tarafından dermeyan edilerek maddede (Tevkif veya tahliye taleplerinin kabul veyahud reddine dair kararlara) itiraz olunabileceğine dair izahlı bir hüküm konması teklif olunması üzerine yapılan münakaşada mahkemenin tevkife ve mevkuif ise mevkufiyetin devamına lüzum görmediği hallerde itiraz yolu açmak, tevkifin nihayet kanunî bir tedbir mahiyetinde olmasına ve bunun da mahkeme veya hâkimin takdir edeceği işlerden bulunmasına göre bu suretle esas meselenin yüzüstü kalıp itirazın tetkiki için başka mercilerde işin uzamasına sebebiyet vereceğinden, meri kanun maddesinin olduğu gibi bırakılmasına ekseriyetle karar verilmiştir.

Madde 299 — Bu madde, itirazı tetkik edecek mercileri göstermektedir. Meri kanunun muvakkat (A) maddesinin yedinci bendinde karar hâkimliği teşkilâtı yapılmaya kadar cari olmak üzere gösterilmiş olan tetkik mercileri yalnız muvakkat hükmün (B) fıkrasının müretteb asliye mahkemelerine aid olan kısmında değişiklik yapılarak bu maddeye ana hüküm olarak konmuş ve itirazın tetkiki usulüne aid asıl maddedeki hükümler aynen ipka edilmiştir.

Madde 305 — Temyiz faslının bu ilk maddesinde:

- A - Doğrudan doğruya temyize tâbi olan,
- B - Temyiz kabiliyeti bulunmayan,

mahkeme kararlarının nelerden ibaret ve hangi kararlara mütedair olduğu gösterilmektedir.

Lâyihadaki (30) liraya kadar olan para cezasına dair hükümlerin temyiz olunamayacağı hakkındaki teklif encümenince (20) lira hafif para cezasına indirilmiş ve beraet hakkındaki hükümlerden temyiz edilemeyecekler için lâyihadaki teklif te encümenince yukarı haddi (50) lira hafif para cezasını geçmeyen suçlara aid olmak üzere değiştirilmiştir.

Yazılı emirle boz durulabilecek kararlara dair 343 nci maddenin mahfuz tutulan hükmü bu lâyihada da olduğu gibi bırakılmıştır.

Türk ceza kanununun neşrinden evvel hususî kanunlarda para cezaları mutlak olarak yazılmıştır, halbuki temyiz kabiliyeti bakımından suçun eürüm veya kabahat olduğunu anlamak itibarile tatbikatta bazı tereddütler husule geldiği bahsolunması üzerine yapılan müzakere sonunda ceza kanununun tatbikına mütedair kanunda yazılı olmayan hallerde hususî kanunlarda sırf para cezası olarak gösterilmiş olan suçların para cezasının yukarı haddine göre (200) lirayı geçmemişse kabahat sayılması lâzımgelceğinden yalnız mazbatada işaret edilen bu mütalea dairesinde kanunlardan hüküm çıkarılabileceğine göre temyiz usullerine taallûku bakımından bu kanuna ayrıca bir kayıt konmağa lüzum görülmemiştir.

Madde 310 — Encümen, bu maddede temyiz şartlarından olan para depo edilmesinden fakir olanların müstesna olduklarına dair olan fıkrada fakir oldukları hakkındaki vesikanın belediye teşkilâtı olan yerlerde muhtarlıkların ilga edilmiş olduğuna göre muhtar yerine (Belediye veya köy idare heyetlerinden) ilmühaber getirilmesi suretinde bir tashih yapmış ve maddenin sonuna sulh mahkemelerinin temyizi kabil olan kararlara karşı C. Müddeiumumilerin temyiz salâhiyetlerini gösteren muvakkat (A) maddesinin (8) nci bendinin ikinci fıkrası hükmü bu maddeye eklenmiştir.

Madde 311 — Bu maddede, eski hale getirme talebinin müddeti içinde, temyiz müddetinin de cereyan edeceğine göre eski hale getirme isteyenlerin temyiz haklarını da mahfuz tutmak üzere konmuş olan hükümler arasında bu lâyiha ile kabul edilen değişiklik icabı temyiz lâyihası vermek temyiz şartlarından olmadığından buna dair olan cümle maddeden kaldır-

ılarak temyiz şartı olmak üzere yalnız para yatırmak hususu maddede işaret edilmiştir.

312 nci maddede bir yanlışlık olarak yazılı bulunan (Tebliğ) tâbiri (Tefhim) olarak encümenince değiştirilmiştir.

Madde 313 — Temyiz lâyihasının verilmesi temyiz şartları olmaktan bu kanun ile kaldırılmış olmasına binaen teklif lâyihasında buna göre maddede değişiklik yapılmıştır.

Madde 314 — Bu maddede hükmün esbabı mucibeli olarak tefhim edilmiş veya esbabı mucibenin sonradan tebliğ olunmuş ise tefhim yahut tebliğ tarihinden bir hafta içinde temyiz itirazlarını gösteren sebepler yazılarak bir lâyiha verilebileceği ve şu kadar ki yeni tadilatla lâyiha verilmesi temyiz şartlarından olmaması ve temyiz istidasında da temyiz sebeplerinin yazılı bulunmaması temyiz tetkikatının yapılmasına mâni olmayacağı esası kabul edildiğinden encümen, bu noktaları açık olarak ifade etmek üzere maddeyi kaleme almıştır.

Maddede temyiz sebeplerinin istida ve lâyihada yazılmamasının temyiz tetkikine mâni olmayacağı esası; encümenimizce hukuk usulü muhakemeleri kanununun 435 nci maddesinde temyiz lâyihasında yazılmış olmayan kanun ve usule aykırı olan noktalardan da temyiz mahkemesinin yapacağı tetkikat üzerine hükmü bozabileceği kabul edilmiş olduğundan ceza işlerinde bu cihetin daha geniş tutulması annue menfaat namma faydalı olacağı düşüncesile muvafık görülmüştür.

Meri kanundaki esası bozmayan 315 nci maddede yalnız temyiz şartlarının yeni kabul edilen şekline göre değiştirilmiştir.

Madde 316 — Bu maddede encümenince yapılan değişiklik, lâyihanın temyiz şartlarından çıkarılmasına göre ibarede yapılan bir düzeltmeden ibarettir.

Madde 317 — Bu madde hakkında hükümet teklifinde, verdiği karar aleyhine temyiz olunan mahkemenin temyiz şartlarını önceden tetkik ile reddetmediği halde temyiz mahkemesinin temyiz talebini reddetmekle beraber o mahkemeye ihtarda bulunması hükmü yazılmış ise de encümen maddede iki cümle tashihile iktifa ederek ihtara dair olan ilâveyi kabul etmemiştir.

Madde 322 — Temyiz mahkemesinin kanuna muhalefetten dolayı bozduğu hükümlerde, mad-

dede yazılı üç halde işin esasına da karar vereceği salâhiyeti gösterilmektedir.

Bu maddenin üçüncü fıkrasındaki (kanun yanlış tatbik edilmişse) hüküm vasfı ve mahiyeti anlaşılmış olan bir suç için tertip edilen cezanın temas ettiği madde numarasının ilâmda yanlış gösterilmiş olması halinde temyiz mahkemesinin bunu düzelterek esasa karar verilmesini tazammun etmektedir. Tatbikatta bulunan şamil manada kanuna muhalefet telâkki bulunduğu müzakere sırasında söylenmiş ise de bahsedilen fıkranın böyle bir anlayışa müsaide olmayıp hüküm sarıh olduğundan her hangi bir kayıt ilâvesine lüzum görülmemiştir.

Encümen meri kanununun tatbikında harç tarifesine aykırı olarak gördüğü hatalardan dolayı temyiz mahkemesinin hükmü bozup iade ettiği ve halbuki bu yolsuzluğun hükmün esasına müessir olmaması dolayısıyla tashih ile işin intacı sür'ate ve maslahata uygun olacağı mülâhazasıyla bu noktadan görülecek hataların da tashih olunup katî karar verilmesi yolunda maddeye dördüncü bir fıkra eklenmesi tenzip edilmiştir.

Bundan başka C. başmüddeiumumisinin temyiz mahkemesi ceza dairesi kararlarına karşı ceza muumî heyetinde ittihaz edebilmesi salâhiyetine sebepleri yazılı hallerden dolayı kararı veren daire veya ceza umumî heyetinde tashihi karar talebinde bulunacağına dair olan temyiz teşkilâtının tevsi hakkındaki (1221) sayılı kanunun 9, ve 11 nci maddeleri hükümleri usule taallük etmesi hasebile bu maddeye ilâve edilmiştir.

Madde 326 — Encümen bu maddede temyiz mahkemesinden verilen bozma kararlarına karşı ister evvelce hükmü veren mahkeme olsun ve isterse temyiz mahkemesinin salâhiyetine binaen başka bir mahkemeye gönderilmiş olsun mahkemelerin ısrar hakkı mutlak olarak kabul edilmiş ve duruşmalı işlerde de temyiz mahkemesinin bozma kararına uymak mecburiyetine dair olan kayıd bu sebeble maddeden çıkarılmıştır.

327 nci maddede gösterilen muhakemenin iadesi halleri arasında (Hükme tesir eden bir vesikanın tasni veya tağyir ve tahrifi suretile sahteliği) kaydının yalnız (Sahteliği tebeyün ederse) diye yazılmakla iktifa edilmesi münasip görülmüş ve metinden kaldırılan kelimeler esas itibarile sahtelik mefhumuna giren vasıflar olduğundan bunların maddede gösterilmesi lüzumsuz görülmüştür.

330 ncu maddede dahi Hükümet teklifinin (1) numaralı fıkrasındaki (Tasni, tağyir ve tahrif) fıkraları kaldırılarak yalnız (Sahteliği tebeyün ederse) cümlesi kâfi görülmüş ve böylece teklifte değişiklik yapılmıştır.

Madde 334 — Bu maddede muhakemenin iadesi talebinin (Bir müdafî tarafından imzalanmış bir istida ile) diye mevcut cümlesi, maznunun ölümü halinde 329 ncu maddede yazılı kısımları tarafından doğrudan doğruya talep edilemeyeceğini anlatmaktadır. Halbuki sebepleri malûm bir çok ihtiyaçlar saikasıyla muhakemenin iadesini istemeğe hakkı olanların müdafî tutmak kudretleri bulunamaması ihtimaline karşı kanunun tanıdığı bir haktan müdafî olmaması sebeble mahrum edilmek doğru görülmemiş ve müdafî tarafından imza olunmak kaydı encümence maddeden çıkarılmıştır.

Madde 342 — Muhakemenin iadesi talebinin haksız veya fena niyetle istenildiği anlaşılırsa hükmolunacak para cezasının en aşağı ve en yukarı haddi encümence fazlalaştırılmış ve bununla haksız talepleri önlemek maksadı istihdaf edilmiştir.

343 ncu maddenin son fıkrasına (Karar hâkimi) yerine (Sorgu hâkimleri kararları) ilâvesi suretile bu kanunda yapılan değişikliğe bu maddede uydurulmuş ve bu fıkranın baş tarafına geçirilen sorgu hâkimlerinin kararları mutlak olarak yazılmak suretile de bu kararların bozulmasının maznunlar aleyhine tesir edeceği hükmünün tereddüde mahal kalmadan anlaşılabilmesi temin edilmiştir.

Ceza muhakemeleri usulü kanununun 5 nci kitabın 1 nci faslını teşkil eden şahsî dava hakkındaki hükümlerin kanundan çıkarılması azadan Fuat Sirmen (Erzurum) tarafından teklif edilmiştir. Bu teklifin mucip sebepleri olarak dermeyan edilen mütaleaya göre; hukuku amme davasını açmak salâhiyeti ceza usulü prensipleri icabı olarak Cümhuriyet müddeiumumilerine aid olduğu halde mahiyet ve tesirleri ne olursa olsun kanunda 8 bentte sayılan suçlar hakkında dahi suçtan zarar görenin müddeiumuminin iştirakini tahrike hacet olmaksızın salâhiyetli mahkemeye müracaatla (Şahsî dava) adı altında bir ceza davası açmasının doğru olmayacağı gibi suçtan zarar görenin açtığı davanın duruşmasında sonuna kadar bizzat bulunmak veya avukat bulundurmak aksi halde da-

vadan vaz geçmiş sayılmak külfetli bir iş olduğu kadar madelete de muvafık bulunamayacağı beyan olunmuştur.

Encümence bu hususta yapılan münakaşa ve görüşmelerde ceza muhakemeleri usulü kanununun bahsedilen şahsî davaya aid faslında usulî hükümler 344 ücü maddede sayılan mahdut suçlara munhasır olup bu suçların tevhit edeceği içtimaî zarar ve tesirlerinin ehemmiyetlerinin derecesi bakımından müddeiumumileri tahrike mutlak olarak lüzum hâsıl etmeyeceği meydana bulunmasına ve zaten mağdurun vazgeçmesile davanın düşmesi ceza kanunile bu kanunda kabul edilmiş olmasına ve bu kabil suçlarda tarafların barışmak ve tarziye vermek gibi suretlerle de davanın ortadan kalkması ceza tertibi kadar içtimaî faydayı temin eylemesine mebni bu faslın kanunda kalması muvafık görülmüştür.

Bununla beraber şahsî dava yolile takip olunacak sekiz hale maksur bu suçlarda davanın açıldığından müddeiumuminin haberdar edileceğine göre ammenin menfaati noktasından ehemmiyetli görüldüğü takdirde C. Müddeiumumisi tarafından hukuku amme davası açılmaya kanunda mutlak bir salâhiyet kabul olunmak suretile içtimaî zarar verebilecek ihtimaller de derpiş edilmekle merî kanunun takip ettiği esas ve prensiplerin bozulması neticesine vorduracak olan teklif ekseriyetle kabul olunmamıştır.

Madde 346 — Meri kanunda bu madde hükmü şahsî dava açılmadan C. Müddeiumumisinin amme menfaati görmüş olduğu mülâhazasile doğrudan doğruya hukuku amme davası açabileceği hakkında bazı içtihatların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Halbuki şahsî dava yolile bu kanuna göre davanın açabileceği davalar esasen Türk ceza kanunu mucibince de suçtan mutazarır olanlar tarafından şikâyet vukuunda açılacağından C. Müddeiumumisinin bu kabil davalarda ancak amme menfaati bulunmasına bağlı olarak açılmış olan şahsî dava üzerine hukuku amme davası açabileceği izah ve maddenin yazılış tarzı buna göre tadil olunmuştur.

Madde 350 — Şahsî davanın ne suretle açılacağı suçun mahiyetine göre merileri gösterilerek yazılmış ve encümence bu maksatla yapılan değişikliklerle teklif kabul edilmiştir.

Madde 351 — Şahsî dava açanın beyan ve istidası suretlerinin mesulünbilmal ve müddei-

umumiye tebliğ edilebileceğinden bahseden bu maddede encümence şahsî dava açılması için sulh veya sorgu hâkimine müracaat edilmesi esas olarak kabul edildiğine göre taklifdeki (Mahkeme) kaydı silinerek diğer hüküm olduğu gibi kabul edilmiştir.

Madde 352 — Şahsî dava açmak için suçtan zarar görenler suçun mahiyetine göre sulh veya sorgu hâkimine istida yahud beyanla müracaat etikten ve yukarıki maddelere göre alakalarına diyecekleri olup olmadığı tayin olunacak mehil içerisinde bildirilmek üzere istida veya beyan suretile tebliğ olunduktan sonra gelecek eevabın veya müddetin bitmesinden sonra sorgu ve sulh hâkimi duruşmanın açılmasına veya davanın reddine karar vereceği bu maddede gösterilmiştir.

Bu maddenin müzakeresi sırasında C. müddeiumumilerinin ilk tabkikata lüzum görmedikleri hallerde doğrudan doğruya iddianame ile mahkemeye hukuku amme davası açmaları kabul edildiğine göre şahsî dava açanların da doğrudan doğruya mahkemeye müracaat etmeleri müddeiumumiler için kabul edilen usule muntazır olacağı dermeyer olunmuş ise de suç isnat olunan şahsa karşı duruşmanın açılıp açılmaması hakkında sorgu veya sulh hâkimi tarafından bir karar verilmesi mazmun hakkında bir teminat olacağı mülâhazasile bu teklif kabul edilmemiştir.

Sulh mahkemelerinde görülecek işlere geline: Her ne kadar bu işe bakacak hâkimin önce duruşmaya karar vermesi aynı hâkimin iki karar vermesi gibi esas prensiplere aykırı görülebilirse de bu işlerin mahiyeti itibarile sorgu hâkimlerinin vazifedar kılmalarına usul hükümleri müsait bulunmamakla beraber bu suçların mutazarırlarının feragatleriyle dava düşebileceğinden fazla merasime mahal kalmadan bu tarzın ihtiyarında beis görülmemiştir.

360nci maddede davanın temyize müracaatı halinde temyiz şartları hakkında bu lâyhada kabul edilen esasa göre lâyhaya aid bir cümle ilâvesi suretile eski madde ipka edilmiştir.

361 nei maddede davadan vaz geçme halleri ve neticeleri gösterilmektedir. Ancak encümence Cümhuriyet müddeiumumisinin davaya müdahale ve iştirak ettiği hallerde davanın duruşmaya gelmemesile davanın düşmeyece-

ğini ifade için maddeye bir cümle ilâve edilmiştir.

365 nci madde suçtan zarar görenlerin iltihakı usulünü göstermektedir. Maddenin yazılışında (Muhakeme) tâbiri kullanılmış olduğuna göre tatbikatta hazırlık ve ilk tahkikat sırasında mağdurun davaya iltihakı ve şahsî hakkını isteyemeyeceği yolunda bir mâna verildiği anlaşıldığından tahkikatın her safhasında müdahale yolile suçtan zarar görenin hukuku amme davasına iltihak edebileceği ve şahsî haklarını isteyebileceği açık olarak yazılmış ve teklifteki mahiyetleri gösterilen suçları havi fıkra davaya müdahale edenler bütün suçlardan zarar görenler olduğuna göre tahdit suretinde bir telâkkiye mahal kalmamak üzere tayyedilmiştir. Encümence maddenin ilk fıkrasına verilen şekilde tahdit telâkkisinin önünü almıştır.

366 nci madde yukarıki maddede izah edildiği üzere suçtan zarar görenin hukuku amme davasına müdahale için işin bulunduğu saihaya göre mahkemeden başka sorgu hâkimi ve müddeimumumiye de müracaat edebileceği cihetle maddenin aslındaki (Mahkeme) kelimesi (Mercei) olarak değiştirilmiştir.

370 nci maddede davaya dahil olanlara mahkemece verilen hükmün tebliğ olunacağı gösterilirken müdahil veya (müdafî) diye madde yazılmış ise de müdafî yerine (mümessil) yazılması müdahillerin vasi gibi kendilerini temsil edenlere ve vekil ve avukatlara da şamil olabileceğinden bu tashih muvafık görülmüştür.

371 nci maddeye müdahilin hükmî şahıslar da olabilmesi ihtimaline karşı (kimse) yerine (şahıs) tâbirinin konması muvafık görülerek maddede bu tashih yapılmıştır.

Madde 392 — Musadereye karar verecek mercii gösteren bu maddede bir suç zımında olmasa dahi umumî ve hususî kanunlara göre musaderesi lâzım gelen eşya için musadere kararı verecek mercii tasrih suretile Hükümet teklifi olduğu gibi kabul edilmiş ve yalnız son fıkradaki (salâhiyetli sulh hâkimi) yerine (sulh hâkimi) denilmesi muvafık görülmüş ve bununla suç mevzuu olmıyan ve yalnız musadereye tâbi bulunan eşya hakkında verilecek musadere kararının eşyanın bulunduğu yer suç hâkimi tarafından verilmesi tâbii bulunmakla (salâhiyetli) tâbiri zaid sayılmıştır.

394 ncü maddenin başındaki (bu hükme kar-

şı) tâbiri yerine vuzuhla maksadı ifade için (musadere hükümleri) ibaresinin konması encümence uygun görülerek bu maddede değişiklik yapılmıştır.

Mdda 399 — Cezaların infazında tehiri icap eden sebepler bu maddede gösterilmektedir. Teklif lâyihasında bu maddede gebelerin bütün gebelik müddetince ve doğurduktan sonra da altı ay müddetle cezalarının infazının geçiktirilmesi hükmü konmuş ve encümen ekseriyetince de bu değişiklik yerinde görülerek kabul edilmiştir. Yalnız mahkûm kadın ölü doğurur veya doğurduktan sonra çocuk ölür yahud çocuk başkasına verilirse hakkındaki cezanın doğumdan iki ay sonra infaz olunacağı daha açık ifade edilmek üzere encümence maddenin yazılış tarzı değiştirilmiştir.

Madde 406 — Ceza mahkemelerince suçtan zarar görenlerin şahsî haklarına dair verilen kararların infazı ıera ve iflâs kanununa göre yapılacağı ve Devlete aid olup mahkûma yükletilen muhakeme masraflarının harç tarifesi kanununda cari usule göre infaz olunacağı encümence bu maddede gösterilmiş ve ceza evlerinde mahkûmlardan alınacak ekmek parası için ayrıca hüküm mevcut olduğundan bu maddenin aslında yazılı (infaz masrafı) cümlesi kaldırılmıştır.

Madde 411 — Bu maddede hazırlık tahkikatında hukuku amme davasının açılmasına lüzum görülmeyen hallerde cürüm uyduran veya kayıtsızlıklarla yalan ihbarda bulunanlara bu tahkikatın icabı olarak yapılan masrafların tahmiline hükmedilmesi için bir merci olmadığından teklif lâyihasında bunlara sulh hâkimlerinin karar vermesi yolunda maddeye bir fıkra eklenmiş ve böylece maddedeki noksan tamamlanmıştır.

Madde 414 — Teklif lâyihasında ilk tahkikat neticesinde maznunun muhakemeden menine veya takibatın düşmesine karar verildiği hallerde kanun yollarına müracaat ederek amme davasını açtıran müstediye yükletilmesi lâzım gelen masraflar için maddenin aslında yalnız (mahkeme) kaydinin bulunması ilk tahkik neticesinde bu kabîl kararların mercisiz kalmasını icap ettirdiğinden (mahkeme) den sonra (hâkim) kaydi konarak sorgu hâkiminin de masraf hakkında karar vermesi salâhiyeti tanınmıştır.

421 nci maddede ağır eza işlerinin nelerden ibaret olduğu gösterilmektedir. Beş sene hapis, ceza kanununun meriyetine dair olan kanunda,

ağır ceza sayılmamış olduğundan bu madde de o hükme uygun olmak üzere (Beş seneden fazla) diye düzeltilmiştir.

423 ncü maddede tatil zamanında her hangi hâkim veya mahkemeye kaza salâhiyeti vermek mahsus kanunla Adliye vekiline aid bulunduğundan maddede yazılı bulunmasına lüzum görülmeyerek çıkarılmıştır.

Ceza mahkemeleri usulü kanununun 29, 46, 63, 74, 129, 149, 159, 166, 177, 180, 181, 182, ve 184 ncü maddelerindeki (Müstantik) tâbiri (Sorgu hâkimi) olarak değiştirilmiş ve 173, 175, 191, 198, 199, ve 200 ncü maddelerindeki (Karar hâkimi) de sorgu hâkimi olarak düzeltilmiştir.

Teklif lâyihasının ikinci maddesi karar hâkimlerinin yerine sorgu hâkimleri konmuştur suretinde bir hükmü tazammun etmekte ve halbuki encümence buna dair olan değişiklikler aid olduğu maddelerde tamamile yapılmış olduğundan ikinci madde âyihadan çıkarmıştır.

Lâyihanın üçüncü maddesi encümence yapılmış tadiller ve yeni konan ilâvelere göre ilgası icab eden kanunlar gösterilmek suretile yeniden kaleme alınmıştır.

Encümenin tertibine göre lâyihanın üçüncü maddesinde bu kanunun meriyet tarihi 1936 senesi eylülün biri olmak üzere gösterilmiş ve bununla yeni değişikliklerin icabı olarak Adliye teşkilâtında yapılması zarurî teşkilâta ve hâkimlerle alâkadarların tetkiklerine vakit bul-

maları düşünülmüştür.

Ceza mahkemeleri usulü kanununun 305 ncü maddesinin tefsiri hakkında encümenimize havale edilmiş olan Başvekâletin 9 - XII - 1935 tarih ve 6/3414 sayılı tezkeresi bu lâyiha ile birleştirilmiş ve yapılan değişikliklere göre bu maddenin tetkik ve tefsirine mahal görülmemiştir.

Encümence sebepleri yukarıda izah edilen değişikliklerle lâyihanın kabulünün Umumî Heyete arzına karar verilmiştir.

Yüksek Reislîğe sunulur.

Adliye En. Reisi	M. M.	Kât.
Çorum	Kocaeli	Trabzon
<i>Münir Çağul</i>	<i>Salâh Yarçı</i>	<i>R. Karadeniz</i>
Aza	Aza	Aza
	Konya	Balıkesir
<i>Fuad Sirmen</i>	<i>K. Gürel</i>	<i>O. Niyazi Burcu</i>
Aza	Aza	Aza
Bursa	İçel	Antalya
<i>S. Ferid Talay</i>	<i>Hamdi Ongun</i>	<i>Numan Aksoy</i>
Aza	Aza	Aza
Kayseri	Antalya	Bursa
<i>H. Ferid Perker</i>	<i>T. N. Arıcan</i>	<i>Atıf Akgüç</i>
Aza	Aza	Aza
Kocaeli	Manisa	Erzincan
<i>R. Akca</i>	<i>Refik Ince</i>	<i>A. Fırat</i>
Aza		
Kastamonu		
<i>Dr. Ş. Şenozan</i>		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Ceza muhakemeleri usulü kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun lâyihası

MADDE 1 — Ceza muhakemeleri usulü kanununun (65) maddesi aşağıda yazılı şekillerde değiştirilerek numaraları karşısında yazılı maddelerin yerine konmuştur.

Madde : 14

Salâhiyetli hâkim veya mahkeme hukukî veya filî sebebler dolayısıyla kaza vazifesini ifa edemeyecek halde bulunan, yahud tahkikatın orada icrası ammenin emniyeti için tehlikeli olursa yüksek vazifeli mahkeme davasının başka yerde bulunan aynı derecede bir mahkemeye nakline karar verir.

Amme emniyeti için dava naklini istemek Adliye vekiline aittir.

Madde : 15

Maznunun, salâhiyetsizlik iddiasını ilk tahkikatın bitmesinden evvel bildirmesi şarttır. İlk tahkikat yapılmamış ise maznunun bu iddiayı duruşmanın başlangıcında iddianamenin okunmasından evvel bildirmesi lâzımdır.

Madde : 17

Maznunun talebi üzerine verilecek salâhiyetsizlik kararı ancak son tahkikatın açılmasına dair olan kararın veya iddianamenin okunmasından evvel verilir. Bundan sonra Cümhuriyet müddeiumumisi artık salâhiyetsizlik iddiasında bulunmayacağı gibi mahkeme dahi resen karar veremez.

Madde : 24

Bitarafılığı şübheye düşecek sebeplerden dolayı bir hâkimin reddi asliye mahkemesinde son tahkikatın açılmasına dair olan karar veya iddianame ve Temyiz mahkemesinde duruşmalı işlerde raportör aza tarafından yazılmış olan rapor okununcaya ve duruşmasız işlerde heyetçe temyiz tetkikatı başlayıncaya kadar istenebilir.

Madde : 26

Hâkimin reddi talebine mensub olduğu mahkemece karar verilir. Ancak reddolunan hâkim müzakereye iştirak edememesinden mahkeme teşekkül edemezse karar itası reddolunan hâkim asliye mahkemesine mensub ise bu mahkemenin kazası dairesinde bulunduğu ağır ceza işlerini gören mahkemeye ve reddolunan hâkim ağır ceza-

işlerini gören mahkemeye mensub ise en yakın ağır ceza mahkemesine aiddir.

Red talebi sorgu hâkimi aleyhinde olursa mensub olduğu asliye mahkemesi ve sulh hâkimi ve tek hâkim aleyhine ise kazası dairesinde bulunduğu ağır ceza mahkemesi karar verir.

Reddolunan hâkim red talebinin muhik olduğunu tasdik ederse red hakkında bir karar verilmaz.

Hâkimin reddi talebine esas olan sebeplerin varid olmamasından dolayı talebin reddine karar veren merci on liradan elli liraya kadar hafif para cezasma da hükmeder.

Red talebine esas olan sebebin aksi sabit olduğu hallerde bu ceza otuz liradan aşağı olmaz.

Red sebebinin, sübutu halinde hâkim hakkında inzibatî muameleyi istilzam edecek surette, tasni olunduğu sabit olan hallerde resen takibat icra ve cürüm isnad edenlere mahsus ceza tatbik olunur.

Madde : 29

Bir hâkim, reddini mucib sebepleri bildirir ise red talebi üzerine karar verecek merci davayı başka hâkime tevdi veya başka mahkemeye nakleder.

Bazı haller bir hâkimin hâkimlik vazifesini ifadan memnuiyeti zannını uyandırırca esas davayı tetkik eden merci bu babda resen de karar verebilir.

Madde : 40

Mehil, hafta veya ay olarak tayin edilmiş ise cereyana başladığı gün son haftada isim ve son ayda sayı itibarile tekabül eden günün tatil saatinde ve şayed ay sonunda başlayıp da nihayet bulunduğu ayda sayı itibarile mukabil gün yoksa ayn son gününde biter.

Son gün pazara veya her hangi bir tatile tesadüf ederse mehil, tatilin ertesi günü biter.

Madde : 66

Ehli hibrenin intihabı ve adedinin tayini hâkime aittir.

Hazırlık tahkikatında tehirinde mazarrat bulunan yerlerde Cümhuriyet müddeiumumisi de bu hakkı haizdir.

Muayyen hususlarda hakkında rey ve müta-

lealarını beyan ile tanzif edilmiş resmî ehli hibre mevcut ise hususî sebebler olmadıkça başkası tayin edilemez.

Hazırlık tahkikatında muayeneleri icab eden kimselerin muayeneleri, Cümhuriyet müddeiumumilerinin talebine yapılır.

Madde : 110

Tevkif edilen maznun, hakkındaki tevkif müzekkeresinin geri alınmasını veya 117 nci madde dairesinde muamele yapılmasını sorgu hâkiminden isteyebilir.

Bu talep üzerine sorgu hâkimi tarafından duruşmasız tetkikat icra ve neticesi tahkikat zabıtnamesine yazılarak maznuna tebliğ olunur.

Madde : 111

Yukarıki madde hükmünce tahliye talebi reddolunan maznun, bu red kararının kendisine tebliği üzerine bu karara itiraz edilebilir.

Madde : 112

Maznun tevkifhanede bulunduğu müddetce muayyen mehiller içinde sorgu hâkimi mevkufiyet halinin devamına lüzum olup olmadığını resen tetkik eder. Bu tetkik tevkif tarihinden itibaren otuz gün hitamında derhal yapılmak lâzımdır. Bu tetkik neticesinde sorgu hâkimi maznunu serbest bırakmadığı takdirde bu hususta yeni baştan ne zaman tetkikat yapılacağını da kararlaştırır. Bundan sonra vaki olacak tetkikler üç haftadan eksik ve iki aydan fazla olmayan mehiller için de icra edilmek lâzımdır.

Mevkufiyet halinin tetkiki yukarıki fıkralarda gösterilen mehiller içinde maznun tarafından da istenebilir.

Maznun muayyen mehil içinde tevkif kararına itiraz ettiği veya son tahkikatın açılması kararile birlikte mevkuf olarak mahkemeye sevkine de karar verildiği hallerde maznunun mevkufiyet halinin idamesine dair olan kararın kendisine tefhim veya tebliğiyle beraber mehil yeniden işlemeğe başlar.

Madde : 122

Maznun, tahkikatta hazır bulunmaz veya hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm olup da bu cezanın infazından kaçarsa kefalet karşılığı Hazineye irad kaydolunur.

Bu hususa karar verilmezden evvel maznun ve kendisine kefalet etmiş olanlar izahat vermeğe davet olunur. Bu karar aleyhine ancak ace-

le itiraz yoluna müracaat olunabilir.

Bu itiraz üzerine bir karar verilmeden evvel şifahî olarak iddialarını izah ve tesbit edilen vakıraları münakaşa etmek üzere alâkadarlara ve Cümhuriyet müddeiumumisine müsaade olunur.

Kefalet karşılığının Hazineye irad kaydine dair olan karar feshi kabil olduğu müddette maznuna kefalet etmiş olanlar hakkında muvakkaten icra olunabilir.

İtiraz müddetinin geçmesiyle bu karar hukuk mahkemelerinden verilen ve katileşen kararlar hükmünde olur.

Madde : 154

Cümhuriyet müddeiumumisi yukarıdaki maddede yazılı neticelere varmak için bütün memurlardan her türlü malûmatı isteyebilir. Gerek doğrudan doğruya ve gerek zabıta makam ve memurları vasıtasile her türlü tahkikatı yapabilir. Ancak meşhud suçlardan maada hallerde şahidleri yeminle dinleyemez.

Bütün zabıta makam ve memurları Cümhuriyet müddeiumumiliğinin adliyeye müteallik işlerde emirlerini ifa ile mükelleftirler. Bu emirler mühim ve müstacel hususlarda umum zabıta makam ve memurlarına şifahî ve bunlardan gayri hallerde zabıta âmirlerine yazılı olarak verilir. Şifahi emir verildiği hallerde Cümhuriyet müddeiumumisi müstaceliyetten ve vermiş olduğu emirden zabıta âmirini de haberdar eder.

Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliyeye müteallik vazife veya işlerde suiistimal veyahud ihmal ve terahileri görülen Devlet memurlarile Cümhuriyet müddeiumumiliğinin şifahî veya yazılı talep ve emirlerini yapmakta suiistimal veya terahileri görülen zabıta âmir ve memurları hakkında müddeiumumilikçe doğrudan doğruya takibatta bulunulur.

Ancak zabıta âmirleri hakkında hâkimlerin vazifelerinden dolayı tâbi oldukları muhakeme usulü tatbik olunur.

Vali, kaymakam ve nahiye müdürleri hakkında memurin muhakematı kanunu hükmü caridir.

Madde : 158

Meşhud suçlarla tehirinde zarar umulan hallerde sorgu hâkimleriyle sulh hâkimi ve Cümhuriyet müddeiumumileri lüzum görülen bütün tahkik muamelelerini resen yapmak salâhiyetini haizdir.

Madde : 161

Sorgu hâkimi veya sulh hâkimi tarafından idare ve ifa olunan tahkikat işlerinin resmen tesbit ve tevsiki ve kendilerine bir zabıt kâtibinin refakat etmesi hususları ilk tahkikat için merci hükümlere ve kaidelere göre yapılır.

Bu madde hükmü meşhud suçların müddei-umumi tarafından yapılan tahkikatında da tatbik olunur.

Madde : 163

Yapılan hazırlık tahkikatı hukuku amme davasının açılmasını haklı göstermeğe kâfi ise Cümhuriyet müddei-umumisi bu davayı da ilk tahkikatın açılması hakkında müstantika bir talebname veya mahkemeye bir iddianame vermek suretile açar.

Aksi halde Cümhuriyet müddei-umumisi takibata mahal olmadığma karar verir ve bu kararından, evvelce hâkim tarafından sorguya çekilmiş olur veya hakkında bir tevlif müzekkeresi verilmiş bulunursa maznuna şa haber verir.

Madde : 171

Ağır ceza işlerinde ilk tahkikat mecburidir. Şu kadar ki, suç meşhud olarak işlenmiş ve hazırlık tahkikatı 163 nci maddede gösterilen kimseler tarafından yapılmış ise ilk tahkikat hazırlık tahkikatının noksanları ikmal suretile icra olunur.

Diğer işlerde Cümhuriyet müddei-umumisi tarafından talep olunursa ilk tahkikat yapılır.

Sulh hâkimlerinin göreceği işlerde ilk tahkikat yapılmaz.

Madde : 174

Cümhuriyet müddei-umumiliğinin talebname üzerine sorgu hâkimi tarafından ilk tahkikatın açılmasına dair itihaz olunub da 185 nci maddeye göre maznuna bildirilecek olan karara karşı maznun ancak salâhiyetsizlik ve hukuku amme davasının kabule şayan olmaması sebeplerine istinaadla itiraz edebilir.

Madde : 176

İlk tahkikatın açılması hakkında Cümhuriyet müddei-umumisi tarafından dermeyan edilen talebin reddine dair olan karar aleyhine Cümhuriyet müddei-umumisi ve delillerin toplanması noktasından maznun itiraz edebilir.

Madde : 190

Sorgu hâkimi ilk tahkikat gayesinin elde edildiği kanaatinde bulunursa iddiasını bildirmek üzere dosyayı Cümhuriyet müddei-umumisine verir.

Cümhuriyet müddei-umumisi artık bazı tahkikat yapılması talebinde bulunursa sorgu hâkimi bu talep hakkında bir karar verir.

Madde : 192

Cümhuriyet müddei-umumisi ilk tahkikat yapılmaksızın hukuku amme davasını açarsa iddianamesini dosyasile beraber davayı görecek mahkemeye verir.

Madde : 194

Son tahkikatın açılmasına karar itası talebini mutazammın iddianamenin bir suretini sorgu hâkimi maznuna tebliğ ile beraber bazı delillerin toplanmasını isteyib istemediğini yahud son tahkikatın açılmasına muhalefet edib etmediğini üç gün içinde bildirmeğe kendisini davet eder.

Bu babdaki talep ve muhalefetler hakkında sorgu hâkimi karar verir.

Madde : 195

Müddei-umuminin veya yukarıki madde mucibince maznunun talebi üzerine veya resen sorgu hâkimi meselenin daha ziyade aydınlatılması için ilk tahkikatın genişletilmesine karar verebilir.

Bu karar aleyhine itiraz olunamaz.

Madde : 196

İlk tahkikat neticesinde maznunun cezayı mucib bir suç işlediği zannını verecek kâfi sebepler görülürse sorgu hâkimi son tahkikatın açılmasına karar verir.

Madde : 197

Sorgu hâkimi maznunun muhakemesinin menine karar verirse bu kararın da filî veya hukukî sebeplerden hangisine istinad ettiğini gösterir.

Madde : 201

Cümhuriyet müddei-umumiliğince maznunun muhakemesinin menî talep edilip de sorgu hâkimi son tahkikatın açılmasına karar verirse, Cümhuriyet müddei-umumisi işi iddianame ile mahkemeye vermeğe mecburdur.

Madde : 202

Karar hâkimi salâhiyetli her hangi mahke-

me huzurunda son tahkikatın açılmasına karar verebilir.

Ancak hâkim davaya bakmağa Temyiz mahkemesinin salâhiyetli olduğunu görürse icab eden muamele yapılmak ve karar verilmek üzere evrakı Cümhuriyet müddeiumumiliği vasıtasile merciine gönderir.

Madde : 203

Son tahkikatın açılmasına dair verilen karar aleyhine maznun tarafından itiraz olunamaz.

Muhakemenin menine veya davanın iddianamede gösterilen mahkemeden başka bir mahkemeye verilmesine dair sorgu hâkimi tarafından verilen karar aleyhine Cümhuriyet müddeiumumisi tarafından acele itiraz yoluna müracaat edilebilir.

Madde : 204

Sorgu hâkimi muhakemenin menine karar verip de bu karar katileştikten sonra dava ancak yeni vakıaların veya yeni delillerin meydana çıkması halinde tekrar açılabilir.

Madde : 205

Bu madde hükmü kaldırılmıştır.

Madde : 208

Son tahkikatın açılmasına dair olan karar ve bu tahkikat yapılmayan işlerde müddeiumuminin iddianamesi celbname ile birlikte maznuna bildirilir.

Madde : 222

Talik olunan duruşmaya zaruret olmadıkça sekiz günden fazla fasıla verilemez.

Madde : 226

Ağır cezalı cürümler dışında maznun ister, yahud duruşma günü gelmeyen maznunun mahkemenin kazası dışında bulunduğu anlaşılırsa mahkeme kendisini duruşmada hazır bulunmak mecburiyetinden varestede tutabilir.

Bu takdirde maznun ilk tahkikat sırasında sorguya çekilmemiş ise davaya esas olan vakıalar üzerine istinabe suretile sorguya çekilir.

Cümhuriyet müddeiumumisile müdafie, maznunun sorgusu için tayin olunan gün haber verilir. Bununla beraber bunların sorgu da bulunmaları zarurî değildir.

Sorguyu mutazammın olan zabıt varakası duruşma sırasında okunur.

Madde : 230

Mahkeme bakmakta olduğu bir kaç dava arasında bağıllık görürse bu bağıllık üçüncü maddede gösterilen çeşidden olmasa bile birlikte tahkik ve hükmolünmek üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebilir.

Suçlusu birden artık olan davalarda tebliğat yapılmaması yahud maznunlardan bazısının gelmemesi halinde gelenler hakkında duruşma yapılabilir.

Suçlulardan bir veya bir kaçına munhasır sebeblerle dava uzamak zaruretini gösterirse o sebeblerle alâkası olmayanların davaları ayrılıb görülebilir.

Madde : 251

Delillerin ikame ve münakaşası bittikten sonra mütalealarını ve iddialarını beyan etmek üzere söz Cümhuriyet müddei umumisine ve ondan sonra davacıya ve daha sonra hemen maznuna verilir.

Cümhuriyet müddeiumumisi maznuna cevap vermek hakkını haizdir. En son söz maznunundur.

Maznun namına bir müdafî tarafından müdafaa bulunulsa dahi müdafaalarına ilâve edecek başka bir şey olup olmadığı maznuna sorulur.

Madde : 253

Duruşma, hükmün tefhimile biter. Hüküm maznunun beraetine veya mahkûmiyetine veya duruşmanın tatiline yahud davanın düşmesine mütedair olur.

Takibi şikâyete bağlı olan suçlarda şikâyet olunmamış veya olunub da vaktinde geri alınmış veyahud hukuku amme davasının açılması mezuniyet veya karar alınmasına bağlı suçlarda mezuniyet veya karar alınmamış olur, yahud maznunun son tahkikat sırasında kayb olduğu veya akıl hastalığına tutulduğu tahakkuk ederse mahkeme icabına göre duruşmanın tatiline veya davanın düşmesine karar verir.

Madde : 255

Bir vakanın suç olup olmaması, adi hukuka müteallik bir meselenin haline bağlı ise ceza mahkemesi bu meseleye dahi ceza işlerindeki usul ve deliller için meri kaidelere göre karar verir.

Bununla beraber mahkeme, muhakemeyi talik ve hukuk davası açılması için alâkadarlara

bir mehil verebilir.

Hukuk mahkemesinden bu babda bir hüküm çıkmasını da bekleyebilir.

Son tahkikat esnasında suçtan zarar görenlerle maznunların yaşlarında lüzum görülecek tashihlerin nüfus kanununa göre icrası ceza mahkemesine aittir. Bu babda verilecek karar esas hükümle birlikte temyiz olunabilir.

Madde : 258

Maznun, suçun hukukî mahiyetinin değişmesinden önce haber verilip de müdafaasını yapabilecek bir halde bulundurulmadıkça son tahkikatın açılmasına dair olan kararda veya hukuku amme davasının açılmasına mütedair bulunan iddianamede gösterilen kanunî unsurları muhtevi suçun temas ettiği kanun hükmünden başkasıyla mahkûm edilemez.

Ceza kanununda tayin edilmiş olub cezanın arttırılmasını icab edecek mahiyette bulunan hallerin ilk defa duruşma sırasında serdedilmesi halinde dahi aynı hüküm caridir.

Maznun müdafaasını lâyikile hazırlayamadığından bahsile kendisini son tahkikatın açılmasına dair olan kararda yazılı suçtan başka daha ağır bir madde hükmüne maruz brakan yahud ikinci fıkrada gösterilen mahiyette yeni dermeyan olunan hallerin mevcudiyetini bildirerek itirazda bulunacak olursa mahkeme; maznunun talebi üzerine duruşmanın başka güne talikine karar verir.

Bundan başka mahkeme vaziyette hâsıl olan değişiklikler neticesinde iddia ve müdafaayı lâyikile hazırlamak için muhakemenin talikine lüzum görürse gerek talep üzerine ve gerek kendiliğinden muhakemeyi talik edebilir.

Madde : 259

Maznunun, son tahkikatın açılmasına dair olan kararda veyahud hukuku amme davasının açılmasına mütedair bulunan iddianamede yazılı suçtan başka bir suç işlemiş olduğu duruşma sırasında meydana çıkarsa Cümhuriyet müddeumisinin talebi ve maznunun muvafakatile her ikisi birlikte hükmolunmak üzere bu suç duruşulacak olan işle birleştirilebilir.

Yeni suç ağır ceza işlerinden olur veya mahkemenin salâhiyeti haricinde bulunursa bu hüküm tatbik edilmez.

Madde : 262

Mahkeme duruşmada anlaşılın vasf ve mahiyetini ileri sürerek davanın görülmesi derecesinden bir mahkemeye aid olduğundan bahisle vazifesizlik kararı veremez.

Madde : 263

Duruşmalarda maznuna isnad olunan suçun davayı gören mahkemenin vazifesini geçtiği anlaşılırsa mahkeme bir kararla işi vazifeli mahkemeye gönderir.

Bu karar son tahkikatın açılmasına dair olan bir kararın bütün neticelerini hâsıl eder ve aynı şartlara tâbi olur.

Bu karar aleyhine ancak 203 ncü maddeye göre itiraz olunabilir.

Karar sulh mahkemesinden çıkmış ise iktiza eden karar verilmek üzere evrakı Cümhuriyet müddeiumumiliği vasıtasile karar hâkimine gönderir.

Madde : 297

Kanunda hilâfı yazılmış olmadıkça sorgu hâkimi mahkeme naibi ve istinabe olunan hâkimin kararları aleyhine itiraz olunabilir.

Şahid, ehli hibre ve diğer şahıslar da kendilerine müteallik kararlar aleyhine itiraz edebilirler.

Temyiz teşkilâtının tevsiine dair olan kanun hükmü müstesna olmak üzere temyiz kararlarına karşı itiraz olunamaz.

Madde : 305

Ceza mahkemelerinden verilen hükümler temyiz olunabilir. Ancak ölüm ve on beş sene ve ondan yukarı hürriyeti bağlayıcı ceza hükümleri Temyiz mahkemesince hiç bir harç ve masrafa tâbi olmaksızın resen tetkik olunur:

1 - Otuz liraya kadar (Otuz lira dahil) para cezalarını tazammun eden hükümler,

2 - Aşağı haddi otuz lira para cezasını geçmeyen suçlara müteallik beraet hükümleri,

3 - Bu kanun ile sair kanunlarda katf olduğu yazılı hükümler, temyiz olunamaz.

Bu suretle verilen hükümler tekerrüre esas olmaz. Ancak haklarında 343 ncü madde hükümleri dairesinde temyize müracaat olunabilir.

Madde : 310

Davayı temyiz talebi hükmün tefhiminden bir hafta içinde hükmü veren mahkemeye veya mahkûmun bulunduğu yer mahkemesine bir is-

tida verilmesi veya bu hususta zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyan ile olur. Zabıt varakası reis veya hâkime tasdik ettirilir.

Hükmün tefhimi suçlunun gıyabında olmuşa bu mehil tebliğ tarihinden başlar.

Temyizi kabil hükümleri temyiz edenlerin, temyiz istidasının verildiği veya zabıt kâtibine beyan yapıldığı günden itibaren bir hafta içinde para depo etmeleri şarttır .

Bu depo parası:

1 - 31 liradan 100 liraya kadar para cezasını veya tazminatı veya 3 aya kadar hürriyeti bağlayıcı cezaları veya her üçünü ihtiva eden hükümler için on lira,

2 - 101 liradan 200 liraya kadar para cezasını veya tazminatı veya 3 aydan fazla hürriyeti bağlayıcı cezaları veya her üçünü ihtiva eden hükümler için 15 lira,

3 - 200 liradan yukarı 300 liraya kadar para cezası veya tazminatı veya her ikisini mütazamm hükümlerle hürriyeti bağlayıcı cezaları veya her üçünü ihtiva eden hükümler için 20 liradır.

Bundan fazla para cezası ile tazminatı ihtiva eden hükümler hakkında her yüz liraya karşı 5 lira ilâve olunur. Deponun en çok miktarı 100 lirayı geçmez.

Beraet hükümlerine karşı müdahillerin temyiz davasında filen subutu halinde hükmedilecek para cezası ile tazminatın mecmuu depo parasının hesabında esas tutulur.

Para cezasını istilzam etmeyen yerlerde hürriyeti bağlayıcı ceza ile tazminat miktarında yukarıki tertibe göre hangisi fazla ise o esas tutulur.

Temyiz tetkikatı sonunda hükmün bozulursa depo parası geri verilir. Tasdik olunursa irad kaydolunur.

1 - Cümhuriyet müddeiumumileri,

2 - Hükmün zamanında mevkuf buldukları halde avukat tutmağa kudreti yetmeyen ve yoksullukları idarî tahkikat ile anlaşılmasından dolayı Hükümet tarafından beslenen mevkular,

3 - Kendi kazaları dışında silâh altında bulunan asker ve jandarma efradı (on başı, bölük emini ve çavuşlar dahil),

4 - Adli müzaherete nail olmak hakkını haiz olupta bu yol ile acizleri sabit olmuş olanlar para depo etmekten müstesnadırlar.

Temyiz şartları mahkûmun bulunduğu yer mahkemesi nezdinde yapılmış ise o mahkeme tarihlerini tesbit ettikten sonra buna dair kâğıtları derhal hüküm veren mahkemeye gönderir.

Madde : 313

Temyiz eden taraf hükmün hangi cihetine itiraz ve neden dolayı bozulmasını talep etmekte olduğunu temyiz istidasında veya beyanında ve yahud lâyihasında gösterir.

Temyiz için istinad edilen sebeplerde muhakeme usulüne müteallik hukuki bir kaideye mi yoksa kanunî diğer hükümlere mi, muhalefet edilmiş olmasından dolayı itiraz olunduğu gösterilir. Birinci halde kanuna muhalif olan vakalar izah olunur.

Madde : 314

Temyiz istidasında veya beyanında itiraz sebepleri gösterilmeyen hallerde temyiz lâyihası ile müstenidatı hükmüne itiraz olunan mahkemeye temyiz istidası için muayyen olan müddetin bitmesinden yahud henüz hükmün esbabı mucibesini tebliğ edilmemiş ise tebliğinden bir hafta içinde verilir.

Temyiz maznun tarafından yapılmış ise bu lâyiha kendisi veya müdafii tarafından imza edilerek verilir.

Müdafii yoksa maznun bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyan ile esbabı mucibesini dermeyer edebilir. Bu zabıt varakası reis veya hâkime tasdik ettirilir.

Madde : 315

Temyiz talebi kanunî müddetin geçmesinden sonra yapılmış yahud 314 ncü maddenin ikinci fıkrasında gösterilen şekilde yapılmamış yahud müddeti içinde temyiz şartlarından olan para depo edilmemiş ise hükmüne itiraz olunan mahkeme bir karar ile kabule şayan olmamasından dolayı temyiz istidasını reddeder.

Temyiz eden taraf red kararının kendisine tebliğinden itibaren bir hafta içinde temyiz mahkemesinden bu hususta bir karar talep edebilir. Bu takdirde dosya temyiz mahkemesine gönderilir. Şu kadar ki bu sebepten dolayı hükmün icrası tehir olunmaz.

Mahallî mahkemesinin red kararı aleyhine temyize müracaat etmek isteyenler, asıl davanın

tâbi olduğu temyiz depo parasının yarısı miktarında bir parayı ayrıca depo etmiş olmadıkça müracaatleri kabul olunamaz.

Madde : 317

Temyiz mahkemesi temyiz istida ve lâiyhasına ve depo parasma müteallik kanunî hükümlere riayet olunmamış iken mahallî mahkemesince red kararı verilmeksizin dosyanın gönderildiğini görürse temyiz istidasının reddine ve mahalli hâkim veya heyetine ihtar yapılmasına karar verir.

Madde : 330

Katileşen bir hüküm ile neticelenmiş olan bir dava aşağıda yazılı hallerde maznun veya mahkûmun aleyhine olarak muhakemenin iadesi yolile tekrar görülür:

1 - Duruşmada maznunun veya mahkûmun lehine ihticac olunan ve hükme müessir olmuş bulunan bir vesikanın tasni ve tağyir ve tahrif suretile sahteliği tebeyyün ederse,

2 - Yemin verilerek dinlenmiş olan bir şahid veya ehli hibrenin hükme müessir olacak surette maznun veya mahkûm lehine kasd veya ihmâl ile hakikat hilâfında şahidlikte bulunduğu veya rey verdiği anlaşılırsa,

3 - Hükme iştirak etmiş olan hâkimlerden biri aleyhine ceza tatbikatını ve kanunî bir ceza ile mahkûmiyeti istilzam edecek mahiyette olarak vazifelerini ifada kusur etmiş ise,

Maznun beraet ettikten sonra suçta müteallik olarak itimada şayan bir ikrarda bulunmuş ise.

Madde : 346

344 ncü maddede gösterilen suçlardan dolayı alâkalıları tarafından müracaat vukuunda ammenin manfaatleri noktasından Cümhuriyet müddeiumumiliğince hukuku amme davası açılabilceği gibi bu suretle alâkalıların açmış oldukları davalara da iltihak edilebilir.

Madde : 350

Şahsî dava bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyan ile veya salâhiyetli mahkemeye verilecek bir istida ile açılır. İstida 193 ncü maddenin birinci fıkrasında gösterilen şartlara göre yazılır. İstidanın iki sureti asılma raptolunur.

Beyan ve istidada da talep olunan şahsî hakkın neden ibaret olduğu gösterilir.

Madde : 351

Şahsî dava bundan evvelki maddede gösterilen hükümlere uygun olarak açılmış ise salâhiyetli mahkeme tayin edilecek mehil içinde diyeceklerini bildirmek üzere bu beyan veya istidayı maznuna ve işte mesulübilmal bulunub da onun hakkında dahi dava açılmış ise mesulübilmale ve irtıla hâsıl etmek üzere Cümhuriyet müddeiumumisine tebliğ eder.

Madde : 352

Maznun ve varsa mesulübilmal mülâhazalarını bildirdikten veya mehil geçtikten sonra salâhiyetli mahkeme; ya duruşmanın açılmasına veya davanın reddine karar verir.

Davasının reddine karar verilen şahsî davacı, karar; sulh mahkemesinden verilmiş ise bu mahkemenin mensub olduğu asliye mahkemesine müracaatle acele itiraz yoluna gidebilir. Eğer karar asliye mahkemesinden verilmiş ise bu karar aleyhine de 165 nci maddede yazılı olan usule göre itiraz edebilir.

Madde : 365

344 ncü madde mucibince şahsî dava açmağa hakkı olan herkes tahkikatın her halinde müdahale tarikle hukuku amme davasına iltihak ve şahsî haklarını dahi isteyebilir.

Hayata, sırhate, hüriyete, ırza, şahsî haklara ve mallara taallük eden suçlarda dahi aynı hüküm caridir.

Madde : 366

Müdahale, merciine verilecek bir istida veya zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyanla olur. Bu zabıt varakası reis veya hâkime tasdik ettirilir.

Bu merci Cümhuriyet müddeiumumisini dinledikten sonra davaya müdahale talebinin kabule şayan olup olmadığına karar verir.

Davaya müdahale eden kefalet vermekle mükkellef değildir.

Madde : 392

Ceza kanununun 36 ncü maddesile diğer maddelerine ve hususî kanunlar hükmüne göre muayyen eşyanın müsaderesi veya imhası yahud istimalden kaldırılması caiz olan hallerde esasla beraber bu hususta bir karar verilmemişse bu tedbirlerin her türlü takiblerden ayrı olarak iltihazı hakkında Cümhuriyet müddeiumumisi veya davacı tarafından yapılacak talep, esas da-

vayı görmeğe salâhiyetli olan mahkemeye arz olunur.

Suç mevzuu olmayıb munhasıran musadereye tâbi bulunan eşyanın musaderesine salâhiyetli sulh hâkimi tarafından duruşma yapılmaksızın, karar verilir. Bu karar aleyhine alâkadarlar acele itiraz yoluna müracaat edebilirler.

Madde : 399

Akıl hastalığına tutulan mahkûmlar hakkında hüriyeti bağlayıcı cezanın infazı eyileştikten sonraya bırakılır.

Diğer bir hastalık dahi hüriyeti bağlayıcı bir cezanın infazı halinde mahkûmun hayatı için katî bir tehlike teşkil ediyorsa bu hastalıkta dahi aynı hüküm tatbik olunur.

Hüriyeti bağlayıcı bir cezanın infazı gebe olan veya doğurduğu tarihten altı ay geçmemiş bulunan kadımlar hakkında geri bırakılır. Çocuk öldüğü veya anasından başka bir şahsa tevdi edildiği ve doğumdan itibaren iki ay geçtiği halde cezanın infazına başlanır.

Madde : 411

Cürüm uydurma veya iftira suretile yahud ağır bir kayıdsıklıkla yalan ihbarda bulunub da vevlki adliye haricinde olsun bir tahkikat icrasını tahrik etmiş olan kimse mahkemece dindendikten sonra bu tahkikatın Devlet hazinesine veya maznuna iras ettiği masrafları ödemeğe mahkûm edilebilir.

Mahkeme davaya henüz vaziyet etmemiş ise bu hususta verilecek karar Cümhuriyet müddeiumumisinin iddiası üzerine son tahkikatın açılmasını emretmeğe salâhiyetli olan sorgu hâkimi tarafından verilir.

Hazırlık tahkikatı neticesinde hukuku amme davasının açılmasına mahal görülemediği takdirde bu hususta verilecek karar Cümhuriyet müddeiumumisinin talebi üzerine sulh hâkimi tarafından verilir.

Bu husustaki karar aleyhine acele itiraz olunabilir.

Madde : 414

168 nci maddede beyan olunan halde hukuku amme davası ikame olunub da neticede maznunun muhakemesinin menine veya beraatine veya tahkikatın düşmesine karar verilirse 413 nci maddenin ikinciden beşinciye kadar olan fıkraları hükümleri müstedi hakkında tatbik olunur.

Bununla beraber mahkeme veya hâkim halin icabına göre müstedinin kısmen veya tamamen masraftan mesul olmamasına karar verir. Mahkeme veya hâkim masraflar hakkında karar vermezden evvel müstediye dinler, meğerki müstedinin davaya dahil olmak hakkı olmayı.

Madde : 421

Bu kanuna göre ağır ceza işlerinden maksad, ceza kanunu hükmünce ölüm ve mutlak olarak ağır hapis ve beş seneden fazla hapis ve müebbed sürgün cezalarını müstelzim cürümlere müteallik davalardır.

MADDE 2 — Ceza muhakemeleri uslü kanununda yazılı karar hâkimi tabirleri kaldırılarak yerine sorgu hâkimi kelimesi konulmuştur.

Bu kanunda itiraz mercilerince tetkiki kabil olmak üzere karar hâkimlerine verilmiş olan vazifeler sorgu hâkimlerince yapılır.

MADDE 3 — Ceza muhakemeleri usulü kanununun 113, 114, 115 ve 175 nci maddeleri kaldırılmıştır.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meridir.

MADDE 5 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

25 - XI - 1935

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İ. İnönü	Ş. Sarıçoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Dr. T. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çelinkaya	
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	Muhtis Erkmen

ADLIYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

1412 sayılı ceza muhakemeleri usulü kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun lâyhası

BİRİNCİ MADDE — Ceza muhakemeleri usulü kanununun (114) maddesi aşağıda yazılı şekilde değiştirilerek numaraları karşısında yazılı maddelerin yerine ikame olmuştur:

Madde 14 — Hükûmetin teklifi aynen

Dava nakli

Madde 15 — Hükûmetin teklifi aynen

Salâhiyetsizlik iddiasının zamana

Madde 17 — Hükûmetin teklifi aynen

Salâhiyetsizlik kararının verilmesi

Madde 18 — Salâhiyetli mahkeme ve sorgu hâkimi dahil olduğu halde başka başka mahkeme veya sorgu hâkimlerince salâhiyetsizlik kararı verilmiş olupta bu kararlar aleyhine kanun yollarına müracaat imkânı kalmamış ise davaya bakması icab eden mahkeme veya sorgu hâkimini müşterek yüksek vazifeli mahkeme tayin eder.

Salâhiyette sebebi ihtilâf

Madde 19 — Salâhiyetli olmayan mahkeme ve sorgu hâkimince yapılan tahkikat işleri mücerred salâhiyetsizlikten dolayı hükümsüz sayılmaz.

Salâhiyetli olmayan mahkemenin tahkikatı

Madde 20 — Bir mahkeme ve sorgu hâkimi salâhiyetli olmasa bile gecikmesinde zarar umulan hallerde kendi kazası dairesinde lâzım gelen tahkikat işlerini yapar.

Gecikmesinde zarar umulan tahkikat

Madde 24 — Bitaraflığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı bir hâkimin reddi asliye mahkemesinde son tahkikatın acılmasına dair olan karar veya iddianame ve yazılı mahkemesinde duruşmalı işlerde raportör aza tarafından yazılmış olan rapor okununcaya ve duruşmasız işlerde Temyiz tetkikatı başlayıncaya kadar istenebilir.

Bitaraflığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı hâkimin red talebinin zamana

Sonradan hâdis olan sebeplerden dolayı duruşma bitinceye kadar da hâkimin reddi istenebilir.

Madde 26 — Hâkimin reddi talebine mensub olduğu mahkemece karar verilir. Ancak reddolunan hâkim müzakereye iştirak edememesinden mahkeme teşekkül edemezse karar verilmesi reddolunan hâkim asliye mahkemesine mensub ise bu mahkemenin kazası dairesinde bulunduğu ağır ceza işlerini gören mahkemeye, ve reddolunan hâkim ağır ceza işlerini gören mahkemeye mensub ise en yakın ağır ceza mahkemesine aittir. Red talebi sulh veya sorgu hâkimi aleyhinde olursa mensub olduğu asliye mahkemesi ve tek hâkim aleyhine ise kazası dairesinde bulunduğu ağır ceza mahkemesi karar verir. Reddolunan hâkim

Hâkimin reddi talebine karar verecek mahkeme

red talebinin haklı olduğunu tasdik ederse red hakkında bir karar verilmez. Hâkimin reddi talebine esas olan sebeplerin varid olmamasından dolayı talebin reddine karar veren meri 10 liradan 200 liraya kadar hafif para cezasına da hükmeder. Red talebine esas olan sebebin aksi sabit olduğu hallerde hükmolunacak ceza elli liradan aşağı olmaz.

Hükmedilen para cezaları hâkim tarafından istenebilecek hukukî veya cezaî takiplere veya Cümhuriyet müddei-umumileri tarafından açılacak hukuku amme davasına mâni değildir.

Madde 29 — Hükûmetin teklifi aynen

Müddei-umumiye verilmesi icab edip etmeyen kararlar ve tebliğat ile kararların ifa ve infazı

Madde 34 — Tebliğ veya infaz edilecek kararlar Cümhuriyet müddei-umumisine verilir; müddei-umumi tebliğ veya infaz için icab eden tedbirleri alır.

Mahkemelerin dahilî muamelelerine veya muhakeme cel-selerinin inizatına dair kararlar hakkında bu hüküm cari değildir. Sorgu hâkimi ve sulh hâkimi her nevi tebliğatı ve karar ve ceza kararnamelerini doğrudan doğruya ifa ve infaz edebilir.

Hafta veya ayta tayin edilen mehiller

Madde 40 — Mehil, hafta veya ay olarak tayin edilmişse cereyana başladığı gün, son haftada isim, ve son ayda sayı itibarile tekabül eden günün tatil saatinde ve şayet ay sonunad başlayıpta nihayet bulunduğu ayda sayı itibarile mukabil gün yoksa ayın son gününde biter.

Son gün pazara veya her hangi bir tatile tesadüf ederse mehil; tatilin ertesi günü biter.

Kendisine mehil verilen kimsenin ikametgâhı muamele yapacağı mahalden uzaksa hukuk muhakeme usulü kanununun 164 nci maddesi hükmü tatbik olunur.

Şahitlerin celbi

Madde 45 — Şahitler celpname ile davet olunur. Davete icabet etmemenin kanunî noticeleri de celpname de gösterilir.

Acele olan mevkuflu işlerde mahkeme ve sorgu hâkimleri celpname tebliğ ettirmeksizin mahkemenin kurulduğu merkez dışında bulunan şahitler için ihzar müzekkeresi verebilirler. Şu kadar ki, bir müzekkere ile ihzar edilenlere mahkeme ve sorgu hâkimlerince celpname ile gelen şahitler hakkındaki muamele tatbik olunur.

Celpname, filî hizmette bulunan askerlere buldukları yerlerdeki askerî makamlar vasıtasile tebliğ olunur.

Davete itaat etmeyen şahitler

Madde 46 — Usulü dairesinde davet olunupta gelmeyen şahitler bu hareketlerinin sebebiyet verdiği masraflarla beraber yirmi liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edili-rler. Para cezası tahsil olunamazsa usulüne göre hapse çevrilir. Bu takdirde şahid ihzar müzekkeresi ile zorla getirtilebilir.

İhzar müzekkeresi verilemyipte yeniden celpname ile davet edilir ve yine gelmezse evvelce hükmolunan cezadan

başka aynı suretle yine bir ceza hükmolunabilir. Şahidin gelmemesini mazur gösterecek kâfi sebepler bulunursa ceza ve masraflar hükmüne mahal olmadığı gibi mahkûmiyetten sonra dahi mazeretinin kâfi sebeplere müstenid olduğu anlaşılırsa aleyhine alınan bütün tedbirler kaldırılır.

Yukarıki fıkralar hükümlerinin tatbikine istinabe olunan hâkim ve naip ve ilk tahkikat esnasında sorgu hâkimi ve sulh hâkimleri dahi salâhiyetlidir.

Filî hizmette bulunan askerler hakkındaki ihzar müzekkeresi askerî makamlar vasıtasile infaz olunur.

Madde 59 — Hazırlık tahkikatı sırasında şahitlere yemin verilemez. Ancak meşhud suçlarla tehirinde zarar umulan hallerde Cümhuriyet müddeiumumileri ile sulh ve sorgu hâkimleri şahitlere yemin verebilirler.

Cümhuriyet müddeiumumisinin iddianamesinin tanzimine esas olan bir vakiya dair hakikate uygun ibr şahadet elde etmek için yemin verilmesinde zaruret görülen hallerde de yukarıki fıkra hükmü tatbik olunabilir.

Hazırlık tahkikatında şahitlerin yemini

Yeminin sebebi zabıt varakasına yazılır.

Madde 63 — Kanunî bir sebep olmaksızın şahitlikten veya yemin etmekten çekinen şahit, bundan mütevellid masraflara ve 46 ncı madde mucibince para cezasına mahkûm olur.

Şahitlikten ve yeminden sebepsiz çekinme

Para cezası infaz olunamazsa usulüne göre hapse çevrilir. Bundan başka şahitliğe veya yemine cebir için; dinleneceği dava hakkında hüküm verilmeye kadar ve her halde altı ayı geçmemek üzere şahid hapsolunabilir.

Kabahat davalarında bu müddet altı haftayı geçemez.

Bu tedbirleri ittihaz, istinabe olunan hâkim ve naip ve ilk tahkikat sırasında sorgu hâkimi ve sulh hâkimleri dahi salâhiyetlidir.

Bir davanın görüldüğü sırada bu tedbirler ittihaz ve tatbik olunduktan sonra o dava veya aynı işe aid diğer bir davada tekrar edilmez.

Madde 66 — Hükûmetin teklifi aynen.

Madde 74 — Maznunun şuurunu tetkikte ehli hibrenin teklifi üzerine Cümhuriyet müddeiumumisi ve müdafii dindikten sonra resmî bir müessesede göz altına alınmasına, hazırlık veya ilk tahkikat sırasında sorgu hâkimi ve davaya duruşma sırasında mahkeme tarafından karar verilebilir.

Maznunun şuurunun tetkiki

Maznunun müdafii yoksa muzaheret zımında resen kendisine bir müdafii tayin edilebilir.

Maznun, bu baptaki kararname aleyhine acele itiraz yoluna müracaat edebilir. Bu itiraz, kararın icrasını tehir eder. Resmî müessesede göz altında alıkoyma müddeti altı haftayı geçemez.

*Tevkif müzekkeresinin
geri alınması*

Madde 110 — Tevkif edilen maznun, hakkındaki tevkif müzekkeresinin geri alınmasını veya 117 nci madde hükmüne göre muamele yapılmasını sorgu hâkiminden isteyebilir.

Bu talep, sorgu hâkimi tarafından tetkik edilerek neticesi tahkikat zabıtnamesine yazılır ve maznuna tebliğ olunur.

Tevkif kararına maznunun itirazı

Madde 111 — Yukarıki madde hükmüne dayanarak bir talepte bulunmuş olan maznunun bu talebi reddolunmuşsa buna dair kararın kendisine tebliği üzerine bu karara itiraz edebilir.

*Mevkufiyetin devamına
lüzum olup olmadığının
tetkiki*

Madde 112 — Maznun tevkifhanede bulunduğu müddetçe muayyen mehiller içinde sorgu hâkimi mevkufiyet halinin devamına lüzum olup olmadığını resen tetkik eder. Bu tetkik tevkif tarihinden itibaren otuz gün hitamında derhal yapılmak lâzımdır.

Bu tetkik neticesinde sorgu hâkimi maznunu serbest bırakmadığı takdirde bu hususta yeni baştan ne zaman tetkikat yapılacağını da kararlaştırır. Bundan sonra vaki olacak tetkikler üç haftadan eksik ve iki aydan fazla olmayan mehiller içinde icra edilmek lâzımdır.

Mevkufiyet halinin tetkiki yukarıki fıkralarda gösterilen mehiller içinde maznun tarafından da istenebilir.

Maznun muayyen mehil içinde tevkif kararına veya tahliye talebinin reddine dair olan karara itiraz ettiği veya son tahkikatın açılması kararla birlikte mevkuf olarak mahkemeye sevkine de karar verildiği hallerde maznunun mevkufiyet halinin idamesine dair olan kararın kendisine tefhim veya tebliğ ile beraber mehil yeniden işlemeğe başlar.

*Kefalet parasının irad
kaydı ve acele itiraz*

Madde 122 — Maznun, tahkikatta hazır bulunmaz veya hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm olup ta bu cezanın infazından kaçarsa kefalet karşılığı Hazineye irad kaydolunur. Bu hususa karar verilmezden evvel maznuna kefalet etmiş olanlar izahat vermeğe davet olunur. Bu karar aleyhine ancak acele itiraz yoluna müracaat olunabilir.

Bu itiraz üzerine bir karar verilmeden evvel şifahî olarak iddialarını izah ve tesbit edilen vakıaları münakaşa etmek üzere alâkadarlara ve Cümhuriyet müddeiumumisine müsaada olunur.

Kefalet karşılığının Hazineye irad kaydine dair olan karar feshi kabil olduğu müddet içinde maznuna kefalet etmiş olanlar hakkında muvakkaten icra olunabilir.

İtiraz müddetinin geçmesiyle bu karar hukuk mahkemelelerinden verilen ve katileşen kararlar hükmünde olur.

Tevkif ve salıverme kararlarını vermek salâhiyeti

Madde 124 — Tevkif ve kefaletle salıverme hakkındaki kararlar salâhiyetli hâkim tarafından verilir.

Sorgu hâkimi ilk tahkikat esnasında tevkif müzekkeresi vermeğe ve Cümhuriyet müddeiumumisinin muvafakatile bu müzekkereyi geri almağa ve yine Cümhuriyet müddei-

umumisinin muvafakatile maznunun kefaletle salıverilmesine salâhiyetlidir.

Cümhuriyet müddeiumumisinin tevkif talebine karşı maznunun mevkuf olmayarak tahkikatının icrasına ve tevkif ve tevkifin istirdadına ve kefaletle salıvermeğe ve muhakemenin menine dair sorgu hâkimi tarafından verilecek kararlar mensub olduğu asliye mahkemesi reisi veya hâkiminin tasdikile tekemmül eder.

Cümhuriyet müddeiumumisi salâhiyetli olan mereiden maznunun tevkifini isteyebilir. Bu merci red veya kabul hakkında bir karar vermeğe mecburdur.

Son tahkikatın açılmasına karar verildikten veya Cümhuriyet müddeiumumisi tarafından iddianame ile iş mahkemeye intikal ettikten sonra mahkeme reisi dahi acele hallerde aynı salâhiyeti haizdir.

Madde 126 — Cümhuriyet müddeiumumisi hukuku anme davasını açmadığı veya maznunun mevkufiyetinin devamına lüzum görmediği takdirde tevkif müzekkeresi hükümsüz kalır. Bu hallerde Cümhuriyet müddeiumumisi maznunu hemen salıverir.

Tevkif müzekkeresinin geri alınması talebi, C. M. U. sinin maznunu salıvermesi

Madde 127 — Meşhud cürüm sırasında rastlanan veya meşhud cürümden dolayı takib olunan şahsın firarı umulur veya hemen hüviyetini tayin mümkün olmazsa tevkif müzekkeresi olmaksızın dahi o şahsı her kes muvakkaten yakalayabilir. Cümhuriyet müddeiumumisi veya derhal âmirlerine müracaat imkânı olmayan hallerde zabıta memurları tevkif müzekkeresi kesilmesini müstelzim ve aynı zamanda tehirinde mazarrat umulan hususlarda maznunu muvakkaten yakalayabilirler.

Meşhud cürümde yakalama, meşhud suç

Takibi şikâyete bağlı olup küçüklere yahut beden veya akıl hastalığı yahut malûliyet dolayısıyla kendisi idareden âciz bulunanlara karşı işlenen meşhud cürümlerde maznunun yakalanması şikâyete bağlı değildir.

İşlenmekte olan suç, meşhud suçtur. Henüz işlenmiş olan suç ile suçun işlenmesinden hemen sonra zabıtaya, suçtan zarar gören şahıs yahut başkaları tarafından takib edilerek veya suçun pek az evvel işlediğini gösteren eşya veya izlerle yakalanan kimsenin işlediği suç ta meşhud suç sayılır.

Madde 128 — Yakalanan şahıs bırakılmazsa lüzumsuz veya muhik olmayan bir gecikmeye meydan vermeyecek surette sulh hâkimi huzuruna sevk olunur. Hâkim tarafından da nihayet ertesi günü sorguya çekilir.

Yakalanan kimsenin sorguya çekilmesi

Sulh hâkimi yakalanmayı içab ettirir bir hal görmez ve yakalama sebepleri ortadan kalkmış bulunursa yakalanan şahsın bırakılmasını emreder.

Aksi halde vereceği tevkif müzekkeresi hakkında 126 ncı madde hükmü cari olur.

Yakalanan kimsenin mahkeme veya sorgu hâkimine götürülmesi

Madde 129 — Yakalanan şahıs aleyhine evvelce hukuku amme davası açılmış ise bu şahıs hemen veya önce sulh hâkiminin huzuruna götürülmemişse bu hâkimin kararnamesi ile salâhiyetli mahkeme veya sorgu hâkimine götürülür.

Mahkeme veya sorgu hâkimi o şahsın getirildiğinin nihayet ertesi günü ya bırakılmasına veya tevkifine karar verir.

Hukuku amme davasını açmak vazifesi

Madde 148 — Hukuku amme davasını açmak vazifesi Cümhuriyet müddei umumisininindir.

Kanunda hilâfı yazıl olmayan hallerde Cümhuriyet müddei umumisi ceza takibini istilzam edebilecek hususlarda kâfi emmareler teşkil edecek vakialar mevcut ise hukuku amme davasını açmakla mükelleftir.

Hukuku amme davası açmak için Adliye vekili Cümhuriyet müddei umumisine emir verebilir.

Valiler de hukuku amme davası açılmasını kendi vilâyetleri dahilindeki Cümhuriyet müddei umumilerinden isteyebilirler. Cümhuriyet müddei umumileri, mucib sebepler göstererek bu talebi kabul etmezse valinin müracaatı üzerine Adliye vekili yukarıki fıkrada yazılı salâhiyeti kullanmak lâzımgelip gelmeyeceğini takdir eder ve icabını yapar.

Yeni bir suçtan dolayı takibatın tatili ve yeniden başlanabilmesi

Madde 149 — Maznuna takibat neticesinde verilecek cezanın maznunun diğer bir suçundan dolayı katileşmiş bir hükümle mahkûm olduğu veya diğer bir suçtan dolayı göreceği cezaya bir tesiri yoksa hukuku amme davasının ikamesinden sarfınazar olunabilir.

Hukuk amme davası evvelce açılmışsa Cümhuriyet müddei umumisinin talebi ile sorgu hâkimi davanın muvakkaten tatiline karar verebilir.

Tatil kararı, evvelce katileşen mahkûmiyetten dolayı verilmiş ve bu ceza sakıt olupta aradan müruru zaman müddeti geçmemiş ise takibata yeniden başlanabilir.

Muamele, işlenen bir suçtan dolayı verilecek ceza nazarı itibare alınarak muvakkaten tatil edilmiş ve bu arada müruru zaman da husul bulmamış ise bu hüküm katileştiği tarihten üç ay içinde tekrar takibata başlanabilir.

Muvakkaten tatil halinde takibatın tekrar açılması yeni bir karara bağlıdır.

Hukuku amme davasını açmak vazifesi

Madde 154 — Cümhuriyet müddei umumisi yukarıdaki maddede yazılı neticelere varmak için bütün memurlardan her türlü malûmatı isteyebilir. Gerek doğrudan doğruya ve gerek zabıta makam ve memurları vasıtasile her türlü tahkikatı yapabilir. Bütün zabıta makam ve memurları Cümhuriyet müddei umumiliğinin adliyeye müteallik işlerde emirlerini ifa ile mükelleftirler. Bu emirler mühim ve müstacel hususlarda umum zabıta makam ve memurlarına şifahî ve bunlardan gayri hallerde zabıta âmirlerine ya-

zılı olarak verilir. Şifahî emir verildiği hallerde Cümhuriyet müddeiumumisi müstaceliyetten ve vermiş olduğu emirden zabıta âmirini de haberdar eder.

Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliyeye müteallik vazife veya işlerde suiistimal veyahut ihmal ve terahileri görülen Devlet memurlarile Cümhuriyet müddeiumumiliğinin şifahî veya yazılı talep ve emirlerini yapmakta suiistimal veya terahileri görülen zabıta âmir ve memurları hakkında müddeiumumilikçe doğrudan doğruya takibatta bulunulur.

Ancak zabıta âmirleri hakkında hâkimlerin vazifelerinden dolayı tâbi oldukları muhakeme usulü tatbik olunur.

Vali, kaymakam ve nahiye müdürleri hakkında memurun muhakematı kanunu hükmü caridir.

Madde 158 — Meşhud suçlarla tehirinde zarar umulan hallerde sulh hâkimi lüzum görülen bütün tahkik muamelelerini resen yapmak salâhiyetini haizdir.

Tahkikatın adli vazifeleri resen yapılması

Cümhuriyet müddeiumumilerile sorgu hâkimleri de tevkiften başka yukarıda yazılı muameleleri yapabilirler.

Madde 159 — Maznunun, sorgu hâkimi veya sulh hâkimi tarafından sorgusu sırasında masumiyetini izhar için bazı deliller gösterir ve sorgu veya sulh hâkimi, bu delilleri varid görür ve bunların ziyandan korkar veya bu deliller maznunun serbest bırakılmasını istilzam edecek mahiyette bulunursa onları toplar.

Maznun lehindeki delillerin toplanması

Şayet bu delillerin başka bir mahkemenin kazası dairesinde toplanması icab ediyorsa bu muamelelerin icrası o yer sorgu veya sulh hâkiminden istenebilir.

Madde 161 — Sorgu veya sulh hâkimi tarafından icra olunan tahkikat işlerinin resmen tesbit ve tevsiki ve kendilerine bir zabıt kâtibinin refakat etmesi hususları ilk tahkikat için meri hükümlere ve kaidelere göre yapılır.

Hazırlık tahkikatında sorgu ve sulh hâkimlerle C. M. U. sinin tâbi oldukları hükümler

Bu madde hükmü meşhut suçlarla tehirinde zarar umulan hallerde Cümhuriyet müddeiumumisi tarafından da tatbik olunur.

Madde 163 — Yapılan hazırlık tahkikatı hukuku amme davasının açılmasını haklı göstermeğe kâfi ise Cümhuriyet müddeiumumisi bu davayı, ya ilk tahkikatın açılması hakkında sorgu hâkimine bir talepname veya mahkemeye bir iddianame vermek suretile açar.

Hukuku amme davasının açılması suretleri

Aksi halde Cümhuriyet müddeiumumisi takibata mahal olmadığına karar verir ve bu kararından; evvelece sorguya çekilmiş olur veya hakkında bir tevkif müzekkeresi verilmiş bulunursa maznuna da haber verir.

Madde 166 — Ağır ceza reisi talep ederse Cümhuriyet müddeiumumisi o zamana kadar yaptığı bütün muameleleri havi evrakı kendisine gönderir.

İtirazın tetkiki ve tahkikatın tevsii

Reis bir diyeceği varsa bildirilmesi için bir müddet tayin ederek istidayı maznuna tebliğ edebilir.

Reis, kararını vermek için tahkikatın tevsiine lüzum görür ise bu hususun tasrihile beraber icrasına mahallî sorgu hâkimi veya sulh hâkimini memur edebilir.

İlk tahkikatın mecburî olduğu haller

Madde 171 — Ağır ceza işlerinde ilk tahkikat mecburidir. Diğer işlerde Cümhuriyet müddeiumumisi tarafından istenirse ilk tahkikat yapılır.

İrtibat dolayısıyla yüksek vazifeli mahkemeye aid davalarla birleştirilmesi hali müstesna olmak üzere sulh mahkemelerinin göreceği işlerde ilk tahkikat yapılmaz. Suç meşhud olarak işlenmiş veya tehirinde zarar umulan hallerden bulunmuş olmak dolayısıyla hazırlık tahkikatı 158 nci maddeye göre yapılmış ise ilk tahkikat, hazırlık tahkikatının noksanının ikmal suretile icra olunur.

Talepnamenin reddi

Madde 173 — Bu talepname, mahkemenin salâhiyetli bulunmaması, hukuku amme davasının kabule şayan olmaması veya işin ilk tahkikata tâbi mevaddan bulunmaması yahud suçun cezayı müstelzim olmaması sebeplerinden birine müstenid olarak reddolunabilir. Red kararı sorgu hâkimi tarafından verilir. Karar verilmezden evvel maznun dinlenebilir.

İlk tahkikatın açılmasına maznunun muhalefeti

Madde 174 — Cümhuriyet müddeiumumiliğinin talepnamesi üzerine sorgu hâkimi tarafından ilk tahkikatın açılmasına dair ittihaz olunupta 185 nci maddeye göre bildirilecek olan karara maznun bundan evvelki maddenin 1 nci fıkrasında yazılı sebeplerden birine istinad ile muhalefet edebilir. Bu muhalefetin yerinde olup olmadığına Asliye mahkemesi reisi veya hâkimi karar verir. Bu karar katidir.

Sorgu hâkiminin red kararına acele itiraz

Madde 175 — Maznun, 173 nci maddenin ikinci ve 174 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı hallerde salâhiyetsizlik hakkındaki talebini reddeden sorgu hâkiminin kararı aleyhine acele itiraz yoluna müracaat edebilir.

Diğer hallerde maznun tarafından dermeyan edilen muhalefetlerin reddini veyahud ilk tahkikatın açılmasını mutazamın olan sorgu hâkiminin kararı aleyhine hiç bir kanun yoluna müracaat olunamaz.

Madde 176 — Hükûmetin teklifi aynen.

İlk tahkikatın yapılması

Madde 177 — İlk tahkikat sorgu hâkimi tarafından açılır ve yapılır.

İlk tahkikatın mercileri

Madde 178 — İlk tahkikat, Cümhuriyet müddeiumumisinin talebi üzerine Asliye mahkemesi reisi veya hâkiminin kararıyla bir sulh hâkimine verilebilir.

Sorgu hâkimi, tahkikata müteallik bazı işlerin icrasını sulh hâkiminden veya diğer bir mahal sorgu hâkiminden talep edebilir.

Sulh hâkiminin sorgu hâkiminin bulunduğu yerde kaza salâhiyeti varsa yukarıda yazılı olan hükümler tatbik edilmez.

Madde 180 — Sorgu hâkimi, maznunun sorgusu, şahitlerin veya ehli librenin dinlenmesi veya bir keşif ve muayene icrası sırasında yanında bir zabıt kâtibi bulundurur. Acele hallerde, yemin vermek şartile bir kimseyi zabıt kâtibi sıfatile yanına alır.

Tahkikat sırasında müstantık yanında bulunabilecekler

Madde 181 — Her tahkik muamelesi bir zabıt varakası ile tesbit olunur. Zabıt varakası, sorgu hâkimi ile hazır bulunan zabıt kâtibi tarafından imza edilir.

Zabıt varakası ve tanzimi

Zabıt varakası muamelelerin nerede ve ne vakit yapıldığını ve bu muameleye iştirak eden veya bunda alâkası olan kimselerin isimlerini ve muhakeme usullerinin esashı merasimine riayet edilip edilmediğinin anlaşılmasına müsaid olacak izahatı da ihtiva eder.

Muamelede hazır bulunan alâkadarlarca tasdik olunmak üzere zabıt varakasının kendilerine taallük eden cihetleri okunur veya okunmak üzere kendilerine verilir. Bu tasdik, zabıt varakasına yazılarak alâkası olanlara imza ettirilir.

İmzadan kaçınılırsa sebepleri yazılır.

Madde 182 — Zabıta makam ve memurları sorgu hâkimi tarafından emredilen tedbirleri ve araştırmaları icra ile mükelleftir.

Zabitanın müstantık emirlerini icrası

Madde 184 — İlk tahkikat sırasında bu tahkikatın talep-namede zikredilmemiş olan bir şahıs veya suça teşmili iktiza ederse sorgu hâkimi acele hallerde icab eden tahkik işlerini kendiliğinden yapar. Bu halde dahi müteakib işlerin icrası Cümhuriyet müddeiumumisine aittir.

Müstantığın kendiliğinden yapacağı tahkik işleri

Madde 190 — Sorgu hâkimi ilk tahkikat gayesinin elde edildiği kanaatinde bulunursa iddiasını bildirmek üzere dosyayı Cümhuriyet müddeiumumisine verir.

Tahkikat gayesinin elde edilmesi

Cümhuriyet müddeiumumisi daha bazı tahkikat yapılması talebinde bulunupta sorgu hâkimi bu talebi terviç etmezse bu hususta bir karar verilmek üzere işi asliye mahkemesi reis veya hâkimine verir. Bu suretle verilecek kararlar katidir.

Dördüncü fasıl

Son tahkikatın açılması kararı

Madde 191 — İlk tahkikat yapılan işlerde son tahkikatın açılmasına veya maznunun muhakemesinin menine yahut son tahkikatın muvakkaten tatiline karar vermek salâhiyeti sorgu hâkiminindir.

Son tahkikatın açılmasına veya tatiline yahut muhakemenin menine karar salâhiyeti

Cümhuriyet müddeiumumisi, tahkikat evrakını iddiasile birlikte sorgu hâkimine verir. Son tahkikatın açılmasını is-

tihtaf eden iddianın sebepleri açıkça gösterilmiş bir iddia-name şeklinde olmak lâzımdır.

İlk tahkikatsız işlerde hukuku amme davasının açılması

Madde 192 — Hükûmetin teklifi aynen

İddianamenin maznuna tebliği

Madde 194 — Son tahkikatın açılmasına karar itası talebini mutazammın iddianamenin bir suretini sorgu hâkimi maznuna tebliğ ile beraber bazı delillerin toplanmasını isteyip istemediğini yahut son tahkikatın açılmasına muhalefet edip etmediğini üç gün içinde bildirmeğe kendisini davet eder.

Bu baptaki talep ve muhalefetler hakkında sorgu hâkimi karar verir.

Maznun, bu karar aleyhine ancak 173 ncü maddenin ilk fıkrasındaki sebeplere dayanarak acele itiraz edebilir.

Meselenin tenviri için karar ve sulh hâkiminin vereceği kararlar

Madde 195 — Hükûmetin teklifi aynen

Son tahkikatın açılması kararı

Madde 196 — Hükûmetin teklifi aynen

Son tahkikatın açılmasına mahal olmadığı kararı

Madde 197 — Hükûmetin teklifi aynen

Son tahkikatın muvakkaten tatili

Madde 198 — Maznunun kaybolması veya suçu işledikten sonra bir akıl hastalığına uğraması sebebiyle son tahkikat yapılmasının imkânsızlığı taayyün ederse sorgu hâkimi bu tahkikatın muvakkaten tatiline karar verir.

Sorgu hâkiminin iddianame ile bağlı olmadığı

Madde 199 — Sorgu hâkimi kararlarında Cümhuriyet müddeiumumisinin iddianamesile bağlı değildir.

Son tahkikatın açılması kararı

Madde 200 — Sorgu hâkimi tarafından son tahkikatın açılmasına dair verilecek kararda, maznuna isnad olunan suçun neden ibaret olduğu ve bu suçun kanunî unsurları ve tatbiki icap eden kanun maddesi ve duruşmanın hangi mahkemede yapılacağı gösterilir.

Sorgu hâkimi maznunun tevkifine ve evvelce mevkuf ise mevkufiyet halinin devamına mahal olup olmadığına resen karar verir.

Son tahkikatın açılması kararına müddeiumumisinin tebeiyeti ve maznunun daveti

Madde 201 — Hükûmetin teklifi aynen

Son tahkikatın açılması kararında muhakeme mercünün tayini

Madde 202 — Sorgu hâkimi salâhiyetli her hangi mahkeme huzurunda son tahkikatın açılmasına karar verebilir.

Ancak hâkim davaya bakmağa Temyiz mahkemesinin salâhiyetli olduğunu görürse icap eden muamele yapılmak ve karar verilmek üzere evrakı Cümhuriyet müddeiumumiliği vasıtasile merciine gönderir.

Madde 203 — Hükûmetin teklifi aynen

*Son tahkikatın açılması
kararı aleyhine itiraz
hakkı*

Madde 204 — Hükûmetin teklifi aynen

*Tekrar dava açılabilme-
sinin şartı*

Madde 205 — Cümhuriyet müddeiumumilerinin kabahat işlerinde tanzim edeceği iddianamede maznunun hüviyetiyle suça uygun olan kanun maddesini ve esaslı delilleri göstermesi kâfidir.

*Sulh mahkemelerinde C.
M. U. lerinin tanzim
edecekleri iddianameler*

Sulh mahkemelerinde açılacak davalara aid iddianameler maznuna tebliğ olunmaz.

Madde 208 — Son tahkikatın açılmasına dair olan karar ve ilk tahkikat yapılmayan işlerde müddeiumuminin iddianamesi celpname ile birlikte maznuna bildirilir.

*Son tahkikatın açılması
kararı ile iddianamenin
maznuna bildirilmesi*

Madde 212 — Maznun, şahit veya ehli hibrenin davetini yahud müdafaa delillerinin toplanmasını istediğinde bu delillerin taallûk ettiği vakıaları göstermek suretile bu bapdaki istidasını duruşma gününden en aşağı beş gün evvel mahkeme reisine verir.

*Maznunun müdafaa de-
lillerinin toplanması ta-
lebi*

Bu istida üzerine verilecek karar derhal kendisine bildirilir.

Maznunun kabul edilen talepleri Cümhuriyet müddeiumumiliğine de bildirilir.

Madde 219 — Duruşma, hükme iştirak edeceklerin huzuruna ara vermeksizin cereyan eder. Cümhuriyet müddeiumumisinin ve zabıt kâtiplerinin bulunmaları şarttır.

Duruşma usulü

Sulh mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cümhuriyet müddeiumumisi bulunmaz.

Madde 222 — Tehir olunan duruşmaya, zaruret olmadıkça sekiz gündün fazla fasıla verilemez.

Tehir müddeti

Madde 223 — Mahkemeye gelmemiş olan maznun hakkında duruşma yapılmaz.

Maznunun gelmemesi

Gelmemenin makbul sebepleri isbat edilmezse maznunun ihzarı emrolunur veya hakkında tevkif müzekkeresi verilir.

Madde 224 — Mahkemeye gelen maznun, duruşmanın devamı müddetince hazır bulunur, savuşmasının önüne geçmek için mahkeme reisi lâzımgelen tedbirleri alır ve duruşma tehir olduğu müddetçe maznunu nezaret altına dahi aldırabilir.

*Duruşma sırasında maz-
nunun mahkemeden
uzaklaşması*

Maznun savuşur veya tehiri takib eden duruşmaya gelmezse dava hakkında evvele kendisi sorguya çekilmiş ve artık huzuruna mahkemeye lüzum görülmemiş olursa dava gıyabında bitirilebilir.

Madde 230 — Mahkeme, bakmakta olduğu bir kaç dava arasında irtibat görürse bu irtibat üçüncü maddede göste-

*Birden fazla davaların
birleştirilmesi*

rilen neviden olmasa bile birlikte tahkik ve hükmolunmak üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebilir.

Şahid ve ehli hibre yoklaması ve son tahkikatın açılması kararının okunması

Madde 236 — Duruşmaya şahitlerin ve ehli hibrenin yoklamasile başlanır.

Bundan sonra maznunun, şahıs ve hüviyeti tesbit olunur. Bunu müteakip ilk tahkikat yapılmış olan işlerde son tahkikatın açılmasına dair olan karar ve yapılmamış olan işlerde iddianame okutturulur ve 135 nci madde mucibince maznun sorguya çekilir.

Kararın veya iddianamenin okunması ve maznunun sorguya çekilmesi şahitler hazır bulunmaksızın yapılır.

Müddeiumuminin, maznun ve mesul bilmalin iddiaları ve sözleri

Madde 251 — Delillerin ikame ve münakaşası bittikten sonra söz davacıya ve ondan sonra Cümhuriyet müddeiumumisine, sonra mesulü bilmale ve daha sonra da hemen maznuna verilir.

Cümhuriyet müddeiumumisi maznuna ve maznun ve müdafii de Cümhuriyet müddeiumumisine cevap vermek hakkını haizdirler. Reisin müsaadesile davacı ve mesulü bilmale de cevap verebilir. En son söz maznununundur.

Maznun namma müdafii tarafından müdafaada bulunsa dahi müdafaaya ilâve edecek başka bir şey olup olmadığı maznuna sorulur.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

Madde 253 — Duruşma hükmün tefhimile biter. Hükmün, maznunun beraetine veya mahkûmiyetine veya duruşmanın tatiline, yahut davanın düşmesine mütedair olur.

Takibi şikâyete bağlı olan suçlarda şikâyet olunmamış veya olunupta vaktinde geri alınmış, yahut hukuku amme davasının açılması mezuniyet veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda mezuniyet veya karar alınmamış olur. Yahut maznunun akıl hastalığına tutulduğu tahakkuk ederse mahkeme, duruşmanın tatiline veya davanın düşmesine karar verir.

Adi hukuk meselelerinde ceza mahkemelerinin salâhiyeti

Madde 255 — Bir fiilin suç olup olmaması, adi hukuka müteallik bir meselenin halline bağlı ise ceza mahkemesi bu meseleye dahi ceza işlerindeki usul ve deliller için meri kaidelere göre karar verir.

Bununla beraber mahkeme, muhakemeyi talik ve hukuk davası açılması için alâkadarlara bir mehil verebilir.

Hukuk mahkemesinden bu bapta bir hüküm çıkmasını da bekleyebilir.

Ceza mahkemelerinde son tahkikat esnasında suçtan zarar görenlerle maznunların yaşlarında ceza hükümleri bakımından lüzum görülecek tashihlerin nüfus kanunundaki usule göre icrası ceza mahkemesine aittir. Bu bapta verilecek karar esas hükümle birlikte temyiz olunabilir.

Hükmün mevzuu ve suçu takdirde mahkemenin salâhiyeti

Madde 257 — Hükmün mevzuu, duruşmanın neticesine göre iddianamede gösterilen fiilden ibarettir.

Fili takdirde mahkeme, son tahkikatın açılması hakkındaki karar ve iddia ve müdafaalarla bağılı değildir.

Madde 258 — Maznun, suçun hukukî mahiyetinin değişmesinden önce haber verilip te müdafaasını yapabilecek bir halde bulundurulmadıkça son tahkikatın açılmasına dair olan kararda veya hukuku amme davasının açılmasına mütedair bulunan iddianamede gösterilen kanunî unsurları muhtevi suçun temas ettiği kanun hükmünden başkasile mahkûm edilemez.

Ceza kanununda tayin edilmiş olup cezanın artırılmasını icab edecek mahiyette bulunan hallerin ilk defa duruşma sırasında serdedilmesi halinde dahi aynı hüküm caridir.

Maznun müdafaasını lâyükile hazırlayamadığından bahsile kendisini son tahkikatın açılmasına dair olan kararda veya hukuku amme davasının açılması hakkındaki iddianamede yazılı suçtan başka daha ağır bir madde hükmüne maruz bırakan yahut ikinci fıkrada gösterilen mahiyette yeni dermeyan olunan hallerin mevcudiyetini bildirerek itirazda bulunacak olursa mahkeme, maznunun talebi üzerine duruşmanın başka güne talikine karar verir.

Bundan başka mahkeme vaziyette hâsıl olan değişiklikler neticesinde iddia ve müdafaayı lâyükile hazırlamak için muhakemenin talikine lüzum görürse gerek talep üzerine ve gerek kendiliğinden muhakemeyi talik edebilir.

Madde 259 — Hükûmetin teklifi aynen.

Madde 262 — Hükûmetin teklifi aynen

Madde 283 — Aleyhinde hukuku amme davası açılmış olan gaib tevkif müzekkeresi kesilmesini icab ettirecek kuvvetli şüpheler altında ise Türkiye dahilindeki malları asliye mahkemesi reisi veya hâkimi tarafından haczolunabilir.

Madde 284 — Haciz kararı Resmî gazete ile ve asliye mahkemesi reisi veya hâkimi tensib ederse diğer gazetelerle de ilân olunur.

Madde 286 — Konmasını icab eden sebepler kalmazsa haciz kaldırılır.

Haczin konduğu hangi gazetelerle ilân edilmişse kaldırıldığı da o gazetelerle ilân olunur.

Madde 293 — Kabule şayan bir müracaatte kanun yolunun veya merciinin tayininde yapılan bir hata müracaat edenin hukukunu ihlâl etmez.

Suçun mahiyet ve vasfının değişmesi

Duruşma sırasında maznunun yeni bir suçunun meydana çıkması

Vazifesizlik kararı ve rilmeyen hal

Tevkif müzekkeresini icab ettirecek hallerde haciz

Haciz kararının ilânı

Haczin kaldırılması ve ilânı

Kanun yolunun tayininde hata

İkinci fasıl

İtiraz

İtiraz olunabilen kararlar

Madde 297 — Kanunda hilâfı yazılmış olmadıkça sorgu hâkimi, mahkeme naibi ve istinabe olunan hâkimin kararları ile asliye mahkemesi reis veya hâkimi ve sulh hâkiminin duruşmaya taallûk etmeyen kararları aleyhine itiraz olunabilir.

Şahid, ehli hibre ve diğer şahıslar da kendilerine müteallik kararlar aleyhine itiraz edebilirler.

İtiraz tetkiki mercileri ve usulü

Madde 299 — İtirazı tetkik mercileri aşağıda gösterilmiştir:

1 - Sorgu hâkimlerinin kararları aleyhine yapılan itirazlar:

A - Tasdik ile tekemmül etmeyen kararlar hakkında sorgu hâkiminin mensub olduğu asliye mahkemesi reisi veya hâkimi;

B - Tasdik ile tekemmül eden kararlar hakkında sorgu hâkiminin mensub olduğu ağır ceza işlerini gören mahkeme reisi;

C - Tasdiki yapan reis ağır ceza işlerini gören mahkeme reisi ise bu baptaki itirazlar en yakın ağır ceza işlerini gören mahkeme reisi;

tarafından tetkik olunur.

2 - Sulh hâkiminin kararlarına karşı yapılan itirazların tetkiki kaza dairesi dahilinde buldukları asliye mahkemesi reis veya hâkimine aittir.

Sulh işleri asliye hâkimi tarafından görülüyorsa itirazın tetkiki salâhiyeti ağır ceza işlerini gören mahkeme reisininindir. Sulh işleri asliye mahkemesinin aza veya aza muavininden biri tarafından görülüyorsa itirazın tetkikine o mahkemenin reisi salâhiyetlidir.

3 - Mahkeme naibi ve istinabe olunan hâkim kararları aleyhine yapılacak itirazların tetkiki, mensup oldukları asliye mahkemesi reisine ve asliye mahkemesi reisi veya hâkimi tarafından verilen kararlar aleyhindeki itirazların tetkiki, kazası dairesinde buldukları ağır ceza işlerini gören mahkemeye ve bu mahkeme ile reisi tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların tetkiki ise; yine ağır ceza işlerini gören en yakın mahkemeye aittir.

Karar aleyhine yapılan itiraz, kararı veren makama verilecek bir istida ile veya o hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyan ile olur. Zabıt varakası reis veya hâkime tasdik ettirilir.

Acele hallerde itiraz, tetkikatı yapacak makama da arz olunabilir. Kararına itiraz olunan makam, itirazı varid görürse o kararı düzeltir. Aksi takdirde derhal ve nihayet üç gün içinde itirazı tetkike salâhiyeti olan mercie gönderir.

Üçüncü fasıl

Temyiz

Madde 305 — Ceza mahkemelerinden verilen hükümler temyiz olunabilir. Ancak on beş sene ve ondan yukarı hürriyeti bağlayıcı cezalarile ölüm cezalarına aid hükümleri hiç bir harç ve masrafa tâbi olmaksızın temyiz mahkemesince resen tetkik olunur.

Temyizi kabul olan ve olmayan hükümler

1 - Yirmi liraya kadar (Yirmi lira dahil) hafif para cezalarına dair olan hükümler,

2 - Yukarı haddi elli lirayı geçmeyen hafif para cezasını müstelzim suçlardan dolayı verilen beraet hükümleri,

3 - Bu kanun ile sair kanunlarda katî olduğu yazılı bulunan hükümler.

Temyiz olunamaz.

Bu suretle verilen hükümler tekerrire esas olmaz. Ancak haklarında 343 nci madde hükümleri dairesinde temyize müracaat olunabilir.

Madde 310 — Davayı temyiz talebi hükmün tefhiminden bir hafta içinde hükmü veren mahkemeye bir istida verilmesi veya bu hususta zabıt varakası tutmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyanla olur, zabıt varakası reis veya hâkime tasdik ettirilir.

Temyiz talebinin şerait ve müddeti

Hükmün tefhimi maznunun gıyabında olmuşsa bu mehil tebliği tarihinden başlar.

Kabahat işlerine taallük etmeyen hükümleri temyiz edenlerin bir hafta içinde on lira depo etmeleri şarttır. Bu haftanın başlangıcı temyiz istidasının verildiği veya zabıt kâtibine beyanın yapıldığı günden başlar.

Tetkik neticesinde temyiz talebinin makbul veya haklı olup olmadığına göre bu depo olunan para ya geri verilir veya Hazineye irad kaydolunur.

Cümhuriyet müddeiumumileri ile fakir olduklarına dair belediye veya köy idare heyetlerinden ilmühaber getirilenler para depo etmekten müstesnadır.

Sulh mahkemelerinden verilen ve temyizi kabil olan kararları, kazası dairesinde buldukları asliye veya ağır ceza mahkemeleri nezdindeki Cümhuriyet müddeiumumileri tefhim tarihinden bir ay içinde temyiz edebilirler.

Madde 311 — Maznun aleyhine gıyaben sadır olan hükümlerde eski hale getirme talebinin müddeti içinde temyiz müddeti de cereyan eder. Maznun, eski hale getirme talebinde bulunur ise bu talebin reddi ihtimalini nazara alarak müddeti içinde istidaname vermek veya zabıt kâtibine bir beyan yapmakla temyiz talebinde bulunmalıdır. Bu halde temyize taallük eyleyen işler eski hale getirme talebi hakkında karar verilineeye kadar tehir olunur.

Eski hale getirme müddeti içinde temyiz müddetinin cereyanı

Para yatırmak şartı, eski hale getirme talebinin veya acele itiraz yoluna müracaat edilmiş ise itirazın reddi ka-

rarına temyiz talebinde bulunanın 33 nci madde mucibince ittilandan bir hafta içinde yapılır.

Eski hale getirme talebinde bulunmaksızın temyiz yoluna gidilmiş ise bu muamele; eski hale getirmek talebi hakkından vaz geçmeği gösterir.

Temyiz istidasının tesiri

Madde 312 — Müddeti içinde verilen temyiz istidası hükmün katileşmesine mani olur.

Hüküm, temyiz eden tarafa esbabı mucibesile tefhim edilmemişse, temyiz olunduğuna, mahkemenin ittilandan bir hafta içinde tebliğ edilir.

Temyiz istidası ve ihtiva edeceği noktalar

Madde 313 — Hükûmetin teklifi aynen.

İhtiyarî temyiz lâyihası

Madde 314 — Temyiz istidasında veya beyanında temyiz sebepleri gösterilmemişse temyiz istidası için muayyen olan müddetin bitmesinden yahut hükmün esbabı mucibesi henüz tebliğ edilmemişse tebliğinden bir hafta içinde hükmü temyiz olunan mahkemeye bu sebepleri ihtiva eden bir lâyiha da verilebilir.

Lâyihanın verilmemesi veya istida veya beyanda temyiz sebeplerinin gösterilmemesi temyiz tetkikatı yapılmasına mâni değildir.

Temyiz maznun tarafından yapılmış ise bu lâyihalar kendisi veya müdafî tarafından imza edilerek verilir.

Müdafî yoksa maznun bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapacağı bir beyanla esbabı mucibesini dermeyan edebilir. Bu zabıt varakası reis veya hâkime tasdik ettirilir.

Temyiz talebinin kabule şayan olmamasından dolayı hükmü veren mahkemece reddi

Madde 315 — Temyiz talebi kanunî müddetin geçmesinden sonra yapılmış veya müddeti içinde temyiz şartlarından olan para depo edilmemiş ise hükmüne itiraz olunan mahkeme bir karar ile kabule şayan olmamasından dolayı temyiz istidasını reddeder.

Temyiz eden taraf red kararının kendisine tebliğinden itibaren bir hafta içinde temyiz mahkemesinden bu hususta bir karar verilmesini talep edebilir. Bu takdirde dosya temyiz mahkemesine gönderilir. Şu kadar ki, bu sebepten dolayı hükmün infazı tehir olunmaz.

Temyiz istida ve lâyihasının tebliği ve cevabı

Madde 316 — 315 nci maddeye göre hükmü veren mahkemece reddedilmeyen temyiz talebine dair istidar ve varsa yalnız lâyihanın bir sureti temyiz talebinde bulunan tarafın hasmına tebliğ olunur. Hasım tarafı bir hafta içinde yazı ile cevabı verebilir.

Temyiz eden tarafın hasmı maznun ise bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyanla da cevabını verebilir. Cevab lâyihası verildikten veya bunun için muayyen müddet bittikten sonra dava dosyası Cümhuriyet müddeiumumisi tarafından temyiz mah-

kemesine verilmek üzere Cümhuriyet müddeiumumiliğine gönderilir.

Madde 317 — Temyiz mahkemesi temyiz istidasının veya depo parasının yatırılmasına müteallik kanunî hükümlere riayet edilmemiş olduğunu görürse temyiz talebini reddeder. Aksi takdirde tetkikatını yapar.

Temyiz talebinin temyiz mahkemesince reddi

Madde 322 — Hükme esas olarak tesbit edilen vakıalara tatbikında kanuna muhalefet edilmesinden dolayı o hükiim bozulmuş ise temyiz mahkemesi aşağıda yazılı olan hallerde bizzat davanın esasına hükmeder:

Temyiz mahkemesince davanın esasına hükmedilecek haller ve karar tashihi

1 - Vakıanın daha ziyade tenvirine hacet kalmaksızın beraete veya tahkikatın tatiline karar verilmesi iktiza ederse;

2 - Temyiz mahkemesi Cümhuriyet başmüddeiumumiliğinin iddiasına mutabık olarak kanunda yazılı cezanın en aşağı derecesini tatbik etmeği muvafık görürse;

3 - Kanun yanlış tatbik edilmişse;

4 - Harç tarifesi kanunu hükümlerine muhalefet edilmişse.

Sair hallerde temyiz mahkemesi işi yeniden tetkik ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan mahkemeye veya o derecede diğer civar bir mahkemeye gönderir.

Cezayi müstelzim suç daha dun derecedeki bir mahkemenin vazifesi dahilinde ise Temyiz mahkemesi işi o mahkemeye gönderebilir.

Ceza dairelerinden birinin kararına karşı Cümhuriyet başmüddeiumumisi, ilâmın kendisine verildiği tarihten otuz gün içinde ceza umumî heyetine itiraz edebilir.

Ceza dairelerinin veya ceza umumî heyetinin kararlarına karşı tashihi karar usulü ancak hükmün ve kararın zat ve mahiyetine doğrudan doğruya müessir olmak üzere temyiz istida veya lâyihasında veya tebliğnamede dermeyan olunan bir hususun ve bunlar haricinde esas hükme müessir noksan ve hataların temyizen nazara alınmayarak meskûtinanah kalması hallerinde caridir.

Tashihi karar istemek salâhiyeti Cümhuriyet başmüddeiumumisine aittir. Bu talep üzerine temyiz tetkikatı, asıl ilâmı vermiş olan daire veya umumî heyetçe yapılır. Mahallî Cümhuriyet müddeiumumileri, resen veya alâkalıların müracaati üzerine başmüddeiumuminin nazarı dikkatini celp eder ve evrakı gönderirler. Cümhuriyet müddeiumumileri alâkalıların müracaatını, tashihi kararı icap ettirir mahiyette görmezlerse bu yüzden ilâm hükmünün icrasını geri bırakmazlar. Başmüddeiumumî keyfiyeti tetkik ile tashih talebini varid görmüyorsa ilâmın icrasını ve aksi takdirde icranın geri bırakılmasını derhal mahalline bildirir. ve ondan sonra muktazasını yapar. Tashihi karar talebi rededilirse, bir daha tashih talebinde bulunulamaz.

Davaya yeniden bakacak mahkemenin hak ve mecburiyetleri

Madde 326 — Temyiz mahkemesinden verilen bozma kararına mahkemelerin ısrar hakkı vardır. İsrar üzerine temyiz ceza umumî heyetinden verilen kararlara uymak mecburidir.

Hüküm yalnız mahkûm tarafından veya onun lehine Cümhuriyet müddeiumumisi veya 291 nci maddede gösterilen kimseler tarafından temyiz edilmişse yeniden verilen hüküm evvelki hükümle tayin edilmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

Birinci fasıl

Muhakemenin iadesi ve yazılı emir

Mahkûmun lehine muhakemenin iadesi sebepleri

Madde 327 — Katileşen bir hükümle neticelenmiş olan bir dava aşağıda yazılı hallerde mahkûmun lehine olarak muhakemenin iadesi yolile tekrar görülür:

1 - Duruşmada ihtiaç olunan ve hükme tesir eden bir vesikanın sahteliği tebeyyün ederse.

2 - Yemin verilerek dinlenmiş olan bir şahit veya ehli hibrenin hükme müessir olacak surette mahkûm aleyhine kast veya ihmal ile hakikat hilâfında şahitlikte bulunduğu veya rey verdiği anlaşılırsa.

3 - Bizzat mahkûm tarafından sebebiyet verilmiş olan kusur müstesna olmak üzere hükme iştirak etmiş olan hâkimlerden biri aleyhine ceza tatbikatını ve kanunî bir ceza ile mahkûmiyeti istilzam edecek mahiyette olarak vazifelerini ifada kusur etmişse.

4 - Ceza hükmü, hukuk mahkemesinin bir hükmüne müstenit olup ta bu hükmü katileşmiş olan diğer bir hüküm ile bozulmuş ise.

5 - Yeni vakıalar veya yeni deliller dermeyen edilipte bunlar yalnız başına veya evvelce irat edilen delillerle birlikte nazara alındıkları takdirde maznunun beraetini veya daha hafif bir cezayı havi kanun hükmünün tatbiki ile mahkûm olmasını istilzam edebilecek mahiyette olursa. Şu kadar ki kabahat hükümleri hakkında ancak evvelce mahkûm tarafından öğrenilmemiş olan veya kendi kusur ile olmayarak evvelce irat edilememiş bulunan vakıalar veya deliller dermeyen olunabilir.

Mahkûmun aleyhine muhakemenin iadesi sebepleri

Madde 330 — Katileşen bir hüküm ile neticelenmiş olan bir dava aşağıda yazılı hallerde maznun veya mahkûmun aleyhine olarak muhakemenin iadesi yolile tekrar görülür:

1 - Duruşmada maznunun veya mahkûmun lehine ihtiaç olunan ve hükme müessir olmuş bulunan bir vesikanın sahteliği tebeyyün ederse,

2 - Yemin verilerek dinlenmiş olan bir şahit ehli hibrenin hükme müessir olacak surette maznun veya mahkûm lehine kast veya ihmal ile hakikat hilâfında şahitlikte

bulunduğu veya rey verdiği anlaşılırsa,

3 - Hükme iştirak etmiş olan hâkimlerden biri aleyhine ceza tatbikatını ve kanunî bir ceza ile mahkûmiyeti istilzam edecek mahiyette olarak vazifelerini ifada kusur etmiş ise,

4 - Maznun beraet ettikten sonra suça müteallik itimada şayan bir ikrarda bulunmuş ise,

Madde 334 — Muhakemenin iadesi talebi bu talebin kanunî sebeplerile sübut delillerini ihtiva eder.

Maznun veya 329 ncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen kimseler muhakemenin iadesi talebini bir istida ile yahut bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere mahkeme kâtibine yapacakları bir beyanla dermeyan edebilir.

Madde 342 — Muhakemenin iadesi talebinde bulunan mahkûm haksız çıkar ve talebi sui niyete müstenid bulunursa yirmi beş liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Madde 343 — Hâkim tarafından ve mahkemelerden verilen ve Temyiz mahkemesince tetkik edilmeksizin katileşen karar ve hükümlerde kanuna muhalefet edildiğinden haber alırsa Adliye vekili, o karar veya hükmün bozulması için Temyiz mahkemesine müracaat etmesi için Cümhuriyet başmüddeiumumiliğine yazılı emir verebilir. Bu emirde bozulmayı müstelzim kanunî sebepler gösterilir.

Cümhuriyet başmüddeiumumisi tebliğnamesine yalnız bu sebepleri yazar ve dosyayı Temyiz mahkemesine verir.

Temyiz mahkemesi dermeyan olunan sebepleri varid görürse karar ve hükmü bozar.

Mahkemelerden davanın esasına da şamil olarak verilen hükümlerin bu suretle bozulması alâkadar kimseler aleyhine teşir etmez.

Bozulma, bu kimselerin lehine ise aşağıda yazıldığı gibi muamele olunur:

1 - Varid görülen bozma sebepleri mahkûm olan kimse-
nin cezasının tamamen kaldırılmasını müstelzim ise, Temyiz
mahkemesi evvelce hükmolunan cezanın çektirilmemesini
kararında ayrıca yazar.

2 - Varid görülen bozma sebepleri mahkûm olan kimse-
nin cezasının tamamen kaldırılmasını müstelzim olmayıpta
hafif bir cezanın tatbikini mucib ise, Temyiz mahkemesi tat-
biki iktiza eden cezanın neden ibaret olduğunu da kararın-
da gösterir.

Eğer bozma sorgu hâkimi kararları ile davanın esasını
halletmeyen mahkeme kararları hakkında ise, yeniden ya-
pılacak tetkik ve tahkik neticesine göre icab eden karar
verilir.

Madde 346 — 344 ncu maddede yazılı hallerde alâkadar-
ların müracaati üzerine Cümhuriyet müddeiumumisinin

*Iade talebinin neleri ih-
tiva edeceği ve nasıl ya-
pılacağı*

*Haksız çıkardan alın-
cak para cezası*

Yasılı emir ile bozma

*Ammenin menfaati nok-
tasından C. M. U. sinin
dava hakkı*

hukuku amme davasını açabilmesi ancak amme menfaatinin bulunmasına bağlıdır.

Şahsî dava ikamesi

Madde 350 — Şahsî dava bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyan ile veya suçun mahiyetine göre sulh hâkimine yahut sorgu hâkimine verilecek bir istida ile açılır. Beyan ve istidanın 193 ncü maddenin birinci fıkrasında gösterilen şartlara uygun olması lâzımdır. İstidanın iki sureti aslına raptolunur.

Beyan ve istidada talep olunan şahsî hakkın neden ibaret olduğu gösterilir.

Maznuna, mesulü bilmale ve müddeiumumiyete tebligat

Madde 351 — Şahsî dava bundan evvelki maddede gösterilen hükümlere uygun olarak açılmış ise tayin edilecek mehil içinde diyeceklerini bildirmek üzere bu beyan veya istida maznuna ve işte mesulü bilmal bulunupta onun hakkında dahi dava açılmış ise mesulü bilmale ve ittila hâsıl etmek üzere Cümhuriyet müddeiumumisine tebliğ edilir.

Sorgu veya sulh hâkiminin verecekleri kararlar

Madde 352 — Maznun ve varsa mesulü bilmal cevaplarını bildirdikten veya mehil geçtikten sonra sorgu veya sulh hâkimi ya duruşmanın açılmasına veya davanın reddine karar verir.

Davacının kanun yollarına müracaat hakkı

Madde 360 — Şahsî dava açmakla takib olunan işlerde davacı, hukuku amme davasının açılması ile görülen işlerde Cümhuriyet müddeiumumisinin müracaat edebileceği kanun yollarına gidebilir.

330 ncü maddede gösterilen muhakemenin iadesi talepleri hakkında da aynı hüküm caridir.

294 ncü madde hükümleri, davacı tarafından yapılan müracaatlarda da tatbik olunur.

Temyiz veya muhakemenin iadesi talebi davacı veya avukatı yahud dava vekili tarafından verilecek bir istida veya bir zabıt varakası tutulmak üzere yapılacak beyanla olur. Bu zabıt varakası reis veya hâkime tasdik ettirilir.

316 ncü maddede yazılı olan evrak, hukuku amme davası üzerine takib edilen usulde muayyen şekillere göre Cümhuriyet müddeiumumisine verilir ve onun tarafından gönderilir.

Temyiz istidası ve varsa lâyihası temyizi isteyen tarafın hasmına mahkeme kâtibi tarafından tebliğ edilir.

Davadan vazgeçilmesi

Madde 361 — Davacı, hükmün tefhimine kadar davadan vazgeçebilir. Şu kadar ki, ceza kanununun 460 ve 489 ncü maddeleri hükmü bakidir.

Cümhuriyet müddeiumumisinin davaya müdahale ve iştirak etmediği hallerde davacı bizzat duruşmaya gelemez veya bir müdafî tarafından temsil edilmez yahud mahkeme bizzat huzurunu emretmişken duruşmanın her hangi bir celsesinde bulunmaz veyahud mahkeme kendisine bir mehil tayin edipte buna riayet olunmaması şahsî dava-

dan vazgeçmesini intaç edeceği bildirilmiş iken bu mehle riayet etmezse davadan vaz geçmiş sayılır.

Davacı 41 ve 42 nci maddelerde gösterilen şartlar daire-sinde gıyabında verilen hükmün tebliğinden bir hafta içinde eski hale getirme talebinde bulunabilir.

İkinci fasıl

Müdahale yolile dava

Madde 365 — Suçtan zarar gören her şahıs tahkikatın her halinde müdahale yolu ile hukuku amme davasına iltihak ve şahsî haklarını talep edebilir.

*Hukuku amme davasına
iltihak*

Madde 366 — Hükûmetin teklifi aynen

Mudahale usulü

Madde 370 — Davaya dahil olan kimse veya mümessili son tahkikata gelmezse sadır olacak hüküm davaya dahil olan kimseye tebliğ olunur.

*Hükümün dahil davaya
tebliği*

Madde 371 — Davaya dahil olan şahıs Cümhuriyet müddeiumumisine bağlı kalmaksızın kanun yoluna müracaat edebilir.

*Dahili davanın kanun
yoluna müracaati*

Kabul olunmayan karar, davaya müdahale edenin müracaati üzerine bozulursa Cümhuriyet müddeiumumisi işi yeniden takibe mecburdur.

İkinci fasıl

Müsadere usulü

Madde 392 — Ceza kanununun 36 nci madesile diğer maddelerine ve hususî kanunlar hükmüne göre muayyen eşyanın müsaderesi veya imhası yahud istimalden kaldırılması caiz olan hallerde esasla beraber bu hususta bir karar verilmemişse bu tedbirlerin her türlü takiplerden ayrı olarak ittihazı hakkında Cümhuriyet müddeiumumisi veya davacı tarafından yapılacak talep, esas davayı görmeğe salâhiyetli olan mahkemeye arz olunur.

*Müsadere talebinin
mercii*

Suç mevzuu olmayıp munhasıran müsadereye tâbi bulunan eşyanın müsaderesine sulh hâkimi tarafından duruşma yapılmaksızın, karar verilir. Bu karar aleyhine alâkadarlar acele itiraz yoluna müracaat edebilirler.

Madde 394 — Müsadere hükümlerine karşı Cümhuriyet müddeiumumisi, davacı ve 393 nci maddede muayyen olan kimseler için kanun yolları açıktır.

*Müsadere kararına karşı
kanun yollarına müracaat hakkını haiz
olanlar*

Madde 399 — Akıl hastalığına tutulan mahkûmlar hakkında hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı iyileştikten sonraya bırakılır.

*Hürriyeti tahdid eden
cezaların tehiri sebepleri*

Diğer bir hastalık dahi hürriyeti bağlayıcı bir cezanın in-

fazı halinde mahkûmun hayatı için katî bir tehlike teşkil ediyorsa bu hastalıkta dahi aynı hüküm tatbik olunur.

Hürriyeti bağlayıcı bir cezanın infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa doğumdan itibaren iki ay geçince ceza infaz olunur.

İkinci fasıl

Mahkeme masrafları

Muhakeme masraflarının tayini

Madde 406 — Hükümler ve kararnamelerle tahkikatın dlişmesine dair olan kararlar muhakeme masraflarının dahi kime tahmil olunacağını tayin eder.

Masrafların miktarile iki taraftan birinin diğerine ödemesi lâzımgelen paranın miktarını hâkim veya reis tayin eder. Şahsî hakların tahsiline dair olan kararların infazı ıera ve iflâs kanunu hükümlerine tâbidir.

Devlete aid muhakeme masraflarına müteallik kararlar 2503 sayılı adliye harç tarifesi kanununun 97 nci maddesi hükmüne göre infaz olunur.

Mahkûmun mükellefiyeti

Madde 407 — Mahkûmiyet halinde hukuku amem davasının hazırlanması masrafları da dahil olmak üzere bütün masraflar mahkûma tahmil olunur. Hüküm katileşmeden mahkûm ölürse mirasçılarını masrafları ödemekle mükellef değildir.

Cürüm uydurma ve iftira gibi hallerde masraf

Madde 411 — Hükûmetin teklifi aynen

Şahsî dava ile hukuku amme davası ikamesi neticesindeki masrafı

Madde 414 — Hükûmetin teklifi aynen

Son maddeler

Bu kanuna göre ağır ceza işleri

Madde 421 — Bu kanuna göre ağır ceza işlerinden maksad, ölüm ve ağır hapis ve beş seneden fazla hapis cezalarını müstelzim cürümlere müteallik davalardır.

Tatil

Madde 423 — Ceza işlerini gören makam ve mahkemeler her sene temmuzun yirmisinden eylülün beşine kadar tatil olunur.

Hazırlık tahkikatı ve ilk tahkikat ile mevkufu eşhasa aid duruşmaların ve sair acele sayılacak hususların tatile tesadüf eden zamanda ne suretle ifa edileceği Adliye vekâleti tarafından yapılacak bir talimatname ile tayin olunur. Tatil zamanında Temyiz mahkemesi yalnız mevkufu ve mevkufu duruşmalı işlerin tahkikatını ıera eder.

Tatil zamanına tesadüf eden mühletler işlemez. Bu mühletler tatilin bittiği günden itibaren üç gün uzatılmış sayılır.

İKİNCİ MADDE — 1412 sayılı ceza muhakemeleri usulü kanununun 113, 114, 115 ve muvakkat A, B ve C maddelerile bu kanunun bazı maddelerini değiştiren 1876 ve 2558 sayılı kanunlar ve 1221 sayılı kanunun 9 ve 10 ncu maddeleri ve 1582 sayılı kanunun ikinci maddesi hükümleri kaldırılmıştır.

Ilga edilen kanunlar

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun 1 - IX - 1936 tarihinden meridir.

Kanunun meriyeti tarihi

DÖRDÜNCÜ MADDE — Hükûmetin teklifi aynen

Kanunu icraya memur olanlar

